

MIKKELI

Talousarvio 2018 ja taloussuunnitelma 2018-2021

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus	1
Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet	
Talousarvion rakenne	2
Toiminnan ja talouden sitovuus	3
Määrärahojen käyttö ja vastuut	5
Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta	6
Talousarvion yleisperustelut	
Taloudelliset lähtökohdat	7
Mikkelin kaupungin toimintaympäristö	11
Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet	
Mikkelin kaupungin strategia, päämäärät ja painopisteet	14
Laskentaperuste	18
Kaupungin talouden kehitysnäkymät	23
Riskienhallinta	26
Henkilöstö	28
Mikkelin kaupunkikonserni	
Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja -yhteisöt	31
Omistajapolitiikka ja konserniohjaus	33
Tytäryhteisöjen valtuuston nähdén sitovat tavoitteet	34
Käyttötaloulosa	
Talousarvio 2018	51
Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat	
Keskusvaalilautakunta	52
Tarkastuslautakunta	52
Kaupunginvaltuusto	52
Hallinto- ja elinvoimapalvelut	53
Ympäristölautakunta	56
Kasvatus- ja opetuslautakunta	59
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta	66
Kaupunkiympäristölautakunta	74
Liikelaitokset ja taseyksikkö	
Liikelaitosten ja taseyksikön sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja investoinnit	
Mikkelin Vesiliikelaitos	86
Otavan Opiston liikelaitos	90

Etelä- Savon pelastuslautakunta	94
Tuloslaskelmaosa	
Tuloslaskelma.....	98
Eritelty tuloslaskelma liikelaitokset ja taseyksikkö	101
Investointi- ja rahoitusosa	
Rahoituslaskelma.....	103
Eritelty rahoituslaskelma liikelaitokset ja taseyksikkö	107
Talousarviovuoden 2018 ja suunnitelmavuosien 2019- 2021 investoinnit.....	108

Kaupunginjohtajan katsaus

Elinvoiman vahvistamista uudistuvalla palveluorganisaatiolla. Strategiaa uudistetaan – päämääränä on hyvän elämän, kestävän kasvun ja korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli. Tuloverotus ja kiinteistöverotus pidetään ennallaan vuonna 2018. Maakunnallisen sote- uudistuksen valmistelua jatketaan ja tukipalveluiden tehostamismahdollisuuksia selvitetään.

Tilikauden tulos 1,1 miljoonaa euroa alijäämäinen, talous tasapainoon suunnitelmakaudella
Vuodelle 2018 on budjetoitu toimintatuloja 107,1 miljoonaa ja toimintakuluja 405,9 miljoonaa euroa. Toimintakate on 298,5 miljoonaa euroa. Valtionosuudet ovat 113,4 miljoonaa ja verotulot 201,7 miljoonaa euroa. Kaupungin lainamäärä kasvaa tilikauden aikana 4113 euroon asukasta kohden.

Kaupunki pitää tuloveroprosentin ja kiinteistöveroprosentit ennallaan vuonna 2018. Kaupungin talouden tasapainotustavoite 5 miljoonaa euroa pysyvänä tasomuutoksena haetaan sovituilla toimenpiteillä 3 vuoden aikana. Selvityksessä olevia toimenpiteitä ovat muun muassa kaupunkirakenneselvityksen laatiminen koskien sivistyksen ja hyvinvoinnin palveluverkkoa, tukipalveluiden tehostamismahdollisuuksien selvittäminen sekä elinvoimaohjelman laatiminen sisältäen selvitykset elinkeinotoiminnan suorista tuloja lisäävistä toimenpiteistä ja talousvaikutuksista.

Investointien nettotasoa on vuonna 2018 noin 34,0 miljoonaa euroa. Keskeisiä hankkeita ovat valtatie 5 yhteysväli Mikkeli- Juva, Kalevankankaan päiväkotit, kouluratkaisut ja Hänninkentän huoltorakennus. Lisäksi jatketaan muun muassa Metsä-Sairilan jätevedenpuhdistamon rakentamista sekä Rantakylän koulun peruskorjausta ja laajennusta.

Strategiaa uudistetaan

Uudistetun strategian päämääränä on hyvän elämän, kestävän kasvun ja korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli. Tavoitteena on, että mikkeliiläisillä on edellytykset elää hyvää, sujuvaa ja turvallista elämää. Saimaan keskus Mikkeli kasvaa sekä kehittyy kestävästi ja Mikkeli tunnetaan vetovoimaisena, yrittäjyysyhteisenä korkean osaamisen kaupunkina.

Keskeisiä kehittämishankkeita ovat uuden strategian toimeenpano, maakunnallisen sote- uudistuksen valmistelun jatkaminen sekä tukipalveluiden tehostamismahdollisuuksien selvittäminen. Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman toteutusta jatketaan ja laaditaan elinvoimaohjelma.

Timo Halonen
kaupunginjohtaja

Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet

Talousarvion rakenne

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja koko kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvollisuudet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan. (Kuntalaki 410/2015 § 111)

Kuntalain mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. (Kuntalaki 410/2015 § 111)

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha tai tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. (Kuntalaki 410/2015 § 111)

Talousarvio koostuu (1) käyttötalousosasta, (2) tuloslaskelmaosasta sekä (3) investointi- ja rahoitusosasta¹

Yleisperustelut

Yleisperusteluissa esitetään katsaus kansan- ja kunnallistalouden kehityksestä sekä kaupungin taloudellisen tilanteen kehittyminen. Yleisperusteluihin sisältyy lisäksi riskien arviointi, henkilöstölinjaukset sekä vähintään kerran valtuustokaudella tarkistettava kaupunkistrategia ja kehittämisohjelmien keskeisimmät toimenpiteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa esitetään lautakuntien palvelusuunnitelmat ja toimenpiteet, joilla toteutetaan kaupunkistrategiaa. Kasvatus- ja opetuslautakunnan, hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan sekä kaupunkiympäristölautakunnan osalta on esitetty toiminnalliset tunnuslukutaulukot.²

Liikelaitoksien ja taseyksikön tavoitteet, tulos- ja rahoituslaskelmat sekä investoinnit taloussuunnitelmavuosiin esitetään lautakuntien käyttötalousosan jälkeen.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa on esitetty tuloslaskelma analysoituna sekä eriteltynä liikelaitoksien ja taseyksikön osalta.

Investointi- ja rahoitusosa

Investointi- ja rahoitusosassa investoinneista esitetään menot ja tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti. Kaupungin investointiohjelma on koottu kokonaisuudessaan investointiosaan ja sisältää myös liikelaitoksien ja taseyksikön investoinnit. Rahoituksen osalta esitetään meno- ja tuloarvioina pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, niiden lyhennykset, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman. Sen tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

¹ Kuntalaissa (111 §) todetaan talousarvion jakaantuminen käyttötalousosaan, tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan. Talousarviosta ja taloussuunnitelmasta ovat antaneet laadinnan ja sisällön osalta suosituksia lisäksi Suomen Kuntaliitto ja kirjanpitolautakunnan kuntajaosto.

² Tässä pääsääntöisesti käytetty Maisema-tilukkoja.

Toiminnan ja talouden sitovuus

Käyttötalousosa

Kaupunginvaltuusto päättää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita. Kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa kaupungin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden lisäksi valtuustoon nähden sitoviksi voidaan määritellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä. Bruttomääräisinä budjetoidut yksiköt ovat budjettirahoitteisia ja nettomääräisenä budjetoidut yksiköt kohderahoitteisia. Ruoka- ja puhtauspalvelut on nettobudjetoitu. Edellä mainittua yksikköä sitoo nettobudjetoituna toimintakate eli toimintatulojen ja toimintamenojen erotus. Muut kaupungin toimintayksiköt ovat bruttomääräisesti budjetoituja budjettirahoitteisia yksiköitä, joita sitoo valtuustoon nähden tulojen ja menojen määrärahat. Mikkelin kaupungin kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät ovat budjettirahoitteisilla yksiköillä bruttobudjetoituna tulojen ja menojen määrärahat.

Mikkelin Vesiliikelaitoksella on toiminnallisten tavoitteiden lisäksi sitovaa korvaus peruspääomasta ja kaikilla liikelaitoksilla liikelaitosten liikeylijäämä sekä vakituisen henkilökunnan määrä (enintään). Liikelaitoksien tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja investointisuunnitelmat ovat ohjeellisia, mutta niiden oleellisista poikkeamista on tiedotettava valtuustolle. Etelä-Savon pelastuslaitokselle toiminnalliset tavoitteet ovat sitovia valtuustoon nähden.

Poikkeaminen talousarvion sitovista tavoitteista edellyttää valtuuston hyväksyntää. Budjettirahoitteisten yksiköiden määrärahojen perustana olevat suoritteet ovat ohjeellisia ja poikkeamat suoritetasossa alaspäin tarkoittavat sitä, että valtuuston myöntämiä määrärahoja tulisi jäädä käyttämättä. Nettomääräinen toimintakate on samalla tavalla sitova kuin määrarahakin. Olennaiset vajaukset tuloissa on käsiteltävä menonylitysten tapaan valtuustossa lisätalousarvioissa tai erillisenä asiana.

Vuoden 2018 talousarvio on laadittu kaupunginvaltuuston 22.5.2017 hyväksymän palveluorganisaatorakenteen mukaisesti.

Kuvio 1. Mikkelin kaupungin palveluorganisaatio

Palveluverkon kehittämistä jatketaan, hallinnollisten tukipalveluiden toimintaa kehitetään edelleen ja toimitilojen käyttöä tehostetaan. Toiminnan tuottavuutta on saatava lisättyä läpi koko kaupunkiorganisaation siten, että suoritteet saadaan toteutettua pienemmällä määrärahalla.

Tuloslaskelmaosan, investointi- ja rahoitusosan sitovat määrärahat

Talousarviovuoden tuloslaskelman sitovuus valtuustoon nähden on velvoite toimia valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Taloussuunnitelman muihin vuosiin kohdistuvat menoarviot eivät oikeuta vielä varojen käyttöön, vaan talousarvio hyväksytään vuosittain. Toimielinten ja viranhaltijoiden pitää kuitenkin toimia suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tuloslaskelman rahoitustuotoissa ja -kuluissa kaupunginvaltuustoon nähden sitovia eriä ovat Mikkelin Vesiliikelaitoksen korvaus peruspääomasta sekä rahoitustuottojen ja -kulujen netto.

Rahoituslaskelma ja lainanottovaltuudet

Rahoituslaskelman sitova erä on kaupungin lainamäärä. Kaupungin kokonaislainamäärä on talousarvion mukaisesti enintään 224,2 milj. euroa (4 113 euroa/ asukas) vuoden 2018 lopussa +/-antolainauksen muutokset. Uusista antolainauksista konsernille ja liikelaitoksille päättää aina kaupunginvaltuusto tapauskohtaisesti.

Kaupungin lainanottovaltuudet ovat seuraavat vuonna 2018:

1. Kaupunginjohtajalla on oikeus ottaa 35,0 milj. euroa pitkäaikaista talousarviolainaa vuonna 2018. Kaupunginjohtaja ja talousjohtaja voivat tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihtosopimuksia pääomaltaan kunkin lainamäärän suuruisesti.
2. Kaupunginjohtajalla on oikeus suojata lainoja kiinteisiin lainoihin tai tehdä erillisiä pitkäaikaisia korkojen suojauksia sekä nykyiseen lainakantaan että tulevaan lainakantaan yhteensä 50 milj. euron määrällä vuonna 2018. Suojauksia tehdään 50 miljoonan määrään saakka vain, jos se on rahoitusmarkkinatilanteessa perusteltua. Suojauksia tehdään talousarvion rahoituslaskelmassa määriteltujen suojaustasojen puitteissa. Kaupunginjohtajalla ja talousjohtajalla on oikeudet tehdä edellä mainitut suojaukset puhelimitse, minkä pohjalta kaupunginjohtaja tekee päätöksen.

Investoinnit

Emokaupungin investointimäärärahat ovat sitovia bruttomäärältään. Yksittäisen hankkeen investointimenot voivat kuitenkin ylittyä enintään 5 %, jos hanke saadaan saman talousarviovuoden aikana rahoitettua muusta hankkeesta säästyneillä vastaavaan pysyvien vastaavien ryhmään (tietokone- ohjelmistot, muut pitkävaikutteiset menot, maa- ja vesialueet, rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet jne.) kuuluvilla, ko. vuoden talousarvioon varatuilla investointimenomäärärahoilla.

Kunnallistekniikan määrärahojen hankekohtaisesta käytöstä päättää kaupunkiympäristölautakunta. Vuotuista kokonaismäärää ei saa ylittää ilman kaupunginvaltuuston lupaa.

Kaupunginvaltuusto päättää investointikohteiden käyttötarkoituksen muutoksesta.

Määrärahojen käyttö ja vastuut

Yleiset vastuut määrärahoista

Mikkelin kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat kaupunginjohtaja, konserni- ja elinvoimapalveluissa tulosaluejohtajat ja tulosyksiköiden johtajat, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella sekä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueella palvelualuejohtajat, tulosaluejohtajat sekä tulosalueiden päälliköt. Liikelaitoksissa ja taseyksikössä tilivelvollisia ovat liikelaitoksen johtaja ja taseyksikön johtaja.

Lauta- ja johtokuntien sekä tulosalueiden esimiesten on valvottava, että valtuuston hyväksymää talousarviota noudatetaan. Laskut tulee kohdentaa aiheuttamisperusteen mukaan sille menokohdalle, jonne ne kuuluvat. Määrärahojen käyttöön liittyy velvoite toimialarajat ylittävään yhteistyöhön, jonka avulla haetaan koko kaupungin kannalta edullisempia ja tehokkaampia tapoja palvella asukkaita ja alueen yrityksiä. Yhteistyötä tiivistetään myös koko konsernin tasolla. Palvelujen tuottamista koko kaupunkikonsernissa ohjaa kaupungin strategia; päämääränä hyvän elämän, kestävän kasvun ja korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkelä.

Vain pakottavassa tapauksessa anotaan lisämäärärahaa kaupunginvaltuustolta, ennen määrärahan ylittymistä. Määräraha-anomukseen on aina sisällytettävä esitys lisämäärärahatarpeen rahoittamisesta ja lisämääräraha on etsittävä ensisijaisesti asianomaiselta toimialalta.

Seurantavastuu

Toiminnassa on noudatettava kaupunginhallituksen 2.5.2016 § 148 hyväksymää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Jokaisella tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Uuden kuntalain (410/2015) 124 §:n mukaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvollisiin. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien jäsenet, kaupunginjohtaja ja palvelualueiden ja yksiköiden johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltija voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Pysyväisohjeet

Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto ovat antaneet seuraavaa taloushallintoon liittyvää ohjeistusta:

Mikkelin kaupungin hallintosääntö (luku 8) kv § 41/ 22.5.2017 (muutos kv § 6/ 12.6.2017)

Konserni- ja elinvoimapalveluiden toimintasääntö kh § 5/ 19.6.2017

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje kh § 148/ 2.5.2016

Hankintasääntö kh § 124/ 18.4.2017

Kassanhoito- ja alitilitysohje kh § 22/8.1.2001

Konserniohje kv § 57/ 23.5.2016

Projektitoiminnan ohje 2013

Perinnän toimintatapaohje 2010

Perinnän palvelukuvaus 18.9.2017

Avustukset

Kaupunginhallitus ja asianomaiset lautakunnat päättävät talousarvion tultua hyväksytyksi myönnettävät avustukset määrärahojensa puitteissa. Tulosyksikkö, jonka määrärahoihin yleishyödyllisten tai muiden yhteisöjen avustus sisältyy, voi maksaa avustuksen vuodelle 2018 vasta sen jälkeen, kun yhteisön tilinpäätöstiedot, toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus vuodelta 2017 on saatu. Mikäli avustus on myönnetty jotakin määrättyä tarkoitusta varten, on avustuksen myöntäneen tulosyksikön pyydettävä yksilöity tiliselvitys avustuksen käytöstä. Kaupunginhallitus on päättänyt avustusperiaatteista §83 25.9.2017.

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Lautakuntien, johtokuntien ja kaupunginhallituksen alaisten tulosalueiden tulee laatia valtuuston hyväksymän talousarvion mukaiset käyttötalousuunnitelmat tammikuun loppuun mennessä ja ne tulee olla tallennettuina kaupungin yhteiseen Intranetiin. Käyttösuunnitelmassa ei muuteta enää kaupunginvaltuuston hyväksymiä kokonaistuloja ja kokonaismenoja eikä toimintakatetta ja myös tiliryhmien sisällä tuotot ja kulut tulee vastata valtuuston hyväksymää talousarviota. Käyttösuunnitelmassa toimitellaan ottaa kantaa viranhaltijoiden toimivaltaan ja laskujen hyväksymiseen. Laskujen hyväksyjien ja henkilöstöpäätöksiä tekevien tulee olla kaupungin viranhaltijoita. Käyttösuunnitelma on vahvistettava viimeistään 31.1.2018 mennessä.

Vuonna 2018 hallintokuntien toimintaa ja taloutta seurataan vähintään kolme kertaa vuodessa. Seurannan ajantasaisuus, oikeellisuus ja sen ohjausvaikutukset ovat keskeisiä tekijöitä valtuustolle annettavissa seurantaraporteissa. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talouden kehityksestä kuukausittain.

Maaliskuun lopun toteutuman perusteella tehtävän seurannan yhteydessä raportoidaan keskeisimmät strategiset toimenpiteet, kehittämisohjelmien³ toteutuminen, kaupungin elinvoimaisuuden edistämiseksi tehdyt toimenpiteet, henkilöstön määrän kehitys sekä talouden toteutuminen ja toiminnalliset muutokset, jotka ovat jo tiedossa. Heinäkuun lopun toteutuman mukainen seurantaraportti on lähtökohtana seuraavan vuoden talousarvion valmistelussa ja tässä seurannassa raportoidaan myös kaikki toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut⁴. Lokakuun toteutuman mukaan raportoidaan keskeisempien strategisten toimenpiteiden ja kehittämisohjelmien toteutuminen, elinvoimaisuuden kehittyminen, henkilöstön kehitys sekä talouden seuranta. Lauta- ja johtokunnat hakevat mahdolliset lisämäärärahat viimeistään lokakuun seurannan yhteydessä. Menoihin osoitettua määrärahaa ei tule käyttää kokonaisuudessaan, jos talousarviovuoden aikana näyttää siltä, että määrärahaa jää käyttämättä.

Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen talousarviovuoden osalta raportoidaan heinäkuun toteutuman pohjalta tehtävän seurannan yhteydessä, jolloin talousarviovuoden osalta mahdollisia tarvittavia korjaavien toimenpiteitä ehditään vielä tekemään.

³ Työllisyysohjelma, henkilöstö- ja palvelukehitysohjelma

⁴ Talousarvionkirjassa esitetyt ohjeelliset toiminnan tavoitteet ja niiden toteutuminen suhteessa annettuun määrärahaan

Talousarvion yleisperustelut

Taloudelliset lähtökohdat⁵

Yleinen taloudellinen tilanne

BKT:n kasvu

Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa. Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa v. 2017 selvästi nopeammin kuin viime vuonna, minkä jälkeen kasvuvauhti hidastuu kahden prosentin tuntumaan. Vuonna 2017 Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan 2,9 %. Vuonna 2018 talouskasvu jatkuu edelleen vahvana, vaikka BKT:n kasvu hidastuu 2,1 prosenttiin. Vuonna 2019 BKT kasvaa 1,8 %. Kasvun hidastuminen johtuu pitkälti yksityisestä kulutuskysynnästä, sillä ostovoiman kasvu jää tätä vuotta hitaammaksi. Inflaation nopeutuminen heikentää palkansaajien ostovoimaa, vaikka samalla työllisyyden paraneminen tukeekin sitä.

Työllisyys

Taloudellisen aktiviteetin laajapohjainen ja nopea voimistuminen on lisännyt työllisyyttä alkuvuoden 2017 aikana, mutta työttömyys ei ole juurikaan alentunut alkuvuonna 2017. Työttömyysasteen trendi on pysynyt 8,7 prosentissa. Työttömyysasteen laskun pysähtyminen johtuu ainakin osittain piilotyöttömien sekä muiden työvoiman ulkopuolisten aktivoitumisesta työnhakuun, mikä on normaalia suhdannetilanteen parantuessa. Bruttokansantuotteen kasvun säilyminen kohtuullisen nopeana parantaa työllisyyttä, mutta työttömien määrä laskee silti hitaasti. Työttömyysaste alenee 8,1 prosenttiin v. 2018. Työllisyystilanteen kohentumisen hidasteena ovat viime vuosina olleet erilaiset alueelliset ja ammatilliset yhteensopivuusongelmat työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen välillä. Yhteensopivuusongelmat ovat voimistuneen talouskasvun myötä jonkin verran vähenemässä.

Ansiotason kehitys

Vuonna 2017 ansiotaso kehittyi pääosin työmarkkinaosapuolten neuvotteleman kilpailukykysovimuksen mukaisesti. Sopimuspalkkoja ei korotettu ja julkisen sektorin lomarahoja leikattiin 30 %. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksena sopimuspalkkojen arvioidaan hivenen laskevan. Vuoden 2018 palkankorotuksista neuvotellaan toimialoittain. Ansioiden nousun ennustetaan pysyvän edelleen maltillisena ansiotason kasvaessa 1,4 % v. 2018 ja 1,6 % v. 2019. Tämä ansiotason nousu on edelleen 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaampaa, mikä on sopusoinnussa korkean työttömyyden kanssa.

Julkisen talouden alijäämä

Julkisen talouden alijäämä on pienentynyt asteittain viime vuosina. Julkista taloutta ovat vahvistaneet hallituksen päättämät sopeutustoimet sekä viime vuonna virinnyt talouskasvu. Alijäämän supistuminen jatkuu lähivuosina. Noususuhdanne ei kuitenkaan poista julkisen talouden rakenteellisia ongelmia. Myönteisestä suhdannetilanteesta huolimatta julkinen talous jää edelleen alijäämäiseksi.

Julkisen talouden velka

Julkisen velan määrä on yli kaksinkertaistunut vuoden 2008 jälkeen. Nopea bruttokansantuotteen kasvu ja alijäämän pieneneminen alentavat velkasuhdetta lähivuosina. Väestön ikääntymisestä johtuen julkisessa taloudessa on kuitenkin pitkällä aikavälillä tulojen ja menojen välinen epätasapaino eli kestävyysvaje. Kestävyysvajeesta johtuen velkasuhde uhkaa kääntyä tulevana vuosikymmeninä uudelleen nousuun.

Talouskehityksen riskit

Suhteellisen myönteistä globaalitalouden näkymää varjostavat protektionismin uhka sekä monenväliseen kauppajärjestelmään kohdistuvat paineet. Myös euroalueella vallitsevat alasuuntaan painottuvat riskit. Eräiden eurooppalaisten pankkien heikko vakavaraisuus ja ongelmaluottojen määrä aiheuttavat edelleen huolta.

Positiivisista riskeistä eräs huomionarvoinen on odotettua vahvemman kasvun mahdollisuus teollisuusmaissa. Tämä koskee erityisesti euroaluetta, mutta myös mm. Japania. Euroalueen kysynnän ennakoitua nopeampi kasvu lisäisi inflaatiopaineita ja nopeuttaisi näin ollen rahapolitiikan normalisoitumista. Myös maailmankaupan odotettua nopeampi kasvu on positiivinen riski.

⁵ Taloudellinen katsaus, syksy 2017, Valtiovarainministeriö. Kuntatalousohjelma 2018 - 2021, Valtiovarainministeriö, Kevät 2017. Kuntatalouden kehitys vuoteen 2021, Kuntaliitto

Kotimaiset riskit liittyvät luottamusilmapiiiriin ja työmarkkinoihin. Koska kotitalouksien ostovoima kasvaa vain vähän, kulutuksen kasvu perustuu vahvaan luottamukseen, joka voi horjua nopeastikin. Ennusteessa oletetaan palkkojen osalta vuosien 2018 ja 2019 sopimuskorotusten olevan hyvin maltillisia. Vuoden 2018 palkankorotuksista neuvotellaan toimialoittain, mikä lisää palkkaennusteen epävarmuutta. Ennustettua suuremmat palkankorotukset voivat heikentää viennin ja työllisyyden kasvua. Investointien osalta epävarmuus kumpuaa suunniteltujen suurhankkeiden mahdollisesta viivästyisestä.

Myönteisestä suhdannetilanteesta huolimatta julkinen talous jää edelleen alijäämäiseksi. Lisäksi väestön ikääntymisestä johtuen julkisessa taloudessa vallitsee pidemmällä aikavälillä merkittävä epätasapaino tulojen ja menojen välillä. Jotta julkinen talous olisi pitkällä aikavälillä kestävällä pohjalla ja eläke-, hoito- ja hoivamenojen kasvu pystyttäisiin rahoittamaan ilman julkista taloutta vahvistavia toimia tai lisävelkaantumista, tulisi rahoitusaseman olla ensivuosi-kymmenen alussa selvästi ylijäämäinen.

Maakuntatalous

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä Manner-Suomeen perustetaan 18 maakuntaa, joille siirretään sosiaali- ja terveyshuollon järjestämisvastuu sekä useita muita tehtäviä kunnilta ja valtiolta. Uudistuksen päivittyneen aikataulun mukaan maakunnat aloittavat toimintansa vuotta suunniteltua myöhemmin, vuoden 2020 alussa. Aikataulumuutos on huomioitu julkisen talouden ennusteessa.

Väestön ikääntymisen aiheuttama terveys- ja sosiaalipalveluiden palvelutarpeen kasvu tulee kohdistumaan maakuntiin. Maakuntien on alusta lähtien toimittava tehokkaasti, jotta niiden menot eivät kasvaisi rahoitusta nopeammin. Aluksi maakunnille koituu lisäkustannuksia toiminnan aloittamisesta ja järjestäytymisestä, mikä aiheuttaa lisähaasteen toiminnan tehostamiselle.

Ennusteessa on oletettu, että maakuntien juoksevat tuotot ja kulut ovat lähellä tasapainoa. Tämä edellyttää, että maakunnat onnistuvat tehostamaan toimintaansa maakuntien rahoituslain mukaisesti määräytyviin tuloihinsa nähden.

Paikallishallinto

Paikallishallinto alijäämäinen vuosina 2016-2019

Paikallishallinnon alijäämä oli viime vuonna 0,4 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä pieneni toista vuotta peräkkäin. Kulutusmenot kasvoivat hyvin maltillisesti, mikä johtui mm. vuoden 2017 lomarahaleikkausten kirjaamisesta lomanmääräytymisvuoden mukaisesti suurimmaksi osaksi jo vuodelle 2016 sekä kulutusmenojen maltillisesta hintakehityksestä. Myös investointimenot kasvoivat vain vähän. Paikallishallinnon tuloista erityisesti valtionosuudet kasvoivat, mihin vaikuttivat valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus, veroperustemuutoksista johtuva kompensatioiden kasvu ja kuntien palautusjärjestelmän arvonlisäveron kasvu.

Paikallishallinnon toteutuva alijäämä pienenee edelleen kuluvana vuonna. Paikallishallinnon kulutusmenoja supistavat kilpailukykysovimuksen toimenpiteet, kuntatyönantajan eläkemaksujen alentuminen sekä hallituksen linjaamat sopeustoimet. Lisäksi kunnat ja kuntayhtymät jatkavat toimintansa tehostamista ja taloutensa sopeuttamista menojen kasvua hillitsevin toimin. Paikallishallinnon tuloja kasvattaa verotulojen kasvun piristyminen. Etenkin yhteisöveron tuotto on osoittautumassa aikaisemmin arvioitua paremmaksi.

Väestön ikärakenteen muutos on lisännyt hoito- ja hoivapalvelujen tarvetta ja siten kuntatalouden menopaineita jo pitkään. Paikallishallinnon kulutusmenot kääntyvätkin ensi vuonna kasvuun, sillä sopeustoimet eivät riitä kumoamaan palvelutarpeen kasvusta aiheutuvia lisämenoja. Kulutusmenoja kasvattaa myös mm. pieni- ja keskituloisten päivähoitomaksujen alentaminen vuoden 2018 alusta, sillä toimenpiteen odotetaan kasvattavan päivähoitoon kysyntää. Lisäksi paikallishallinnon investointitarpeet ja korjausvelka pysyvät mittavina. Sairaalarakentaminen jatkuu vilkkaana, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon investoinneista tuli luvanvaraisia yli vuosi sitten voimaan astuneen väliaikaisen lain nojalla.

Paikallishallinnon verotulojen kasvu on jäämässä ensi vuonna vaatimattomaksi. Verotuloja kasvattaa kuitenkin päivähoitomaksujen alentamisen kompensoiminen kunnille korottamalla kiinteistöverojen alarajoja sekä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta. Lisäksi kiinteistöveron ala- ja ylärajoja korotetaan hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2016-

2019 siten, että kiinteistöveron tuotto kasvaa yhteensä 100 milj. eurolla, eli noin 25 milj. eurolla vuosittain. Vuoden 2017 yhteisöveron poikkeuksellisen hyvän kasvun taustalla on kertaluonteisia tekijöitä, joiden vaikutus ei ulotu vuodelle 2018. Siksi yhteisöveron tuotto laskee ensi vuonna. Lisäksi kunnallisverotulojen kasvu on jäämässä vaimeaksi ja kuntien saamat valtionavut kasvavat hyvin vähän, sillä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus laskee valtionosuuksia.

Paikallishallinnon menopaineet pienenevät sote- ja maakuntauudistuksen myötä

Paikallishallinnon alijäämä kasvaa edelleen vuonna 2019, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon arvioitu palvelutarpeen kasvu kiihtyy. Lisäksi mm. kilpailukyky sopimuksen mukaisen lomarahojen leikkauksen päätyminen vuonna 2020 kasvattaa paikallishallinnon kulutusmenoja suurimmaksi osaksi jo vuonna 2019.

Kilpailukyky sopimuksen vuotuinen vaikutus julkiseen talouteen nettona toimenpiteittäin, milj. euroa.

Toimenpide	2017	2018	2019	2020	Pidempi aikaväli
Vuosityöajan pidentäminen 24 tunnilla	50	100	120	140	140
Julkisen sektorin lomarahojen leikkaus 30 prosentilla	150	150	150	0	0
Kaikkien työnantajien sairausvakuutusmaksun alennus	-470	-500	-530	-300	-300
Työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen osittainen siirto työnantajilta palkansaajille	10	20	30	40	40
Palkansaajien sairausvakuutusmaksujen sisäisen siirron vaikutus verotuksen kautta	-400	-320	-290	-150	-150
Aktiiviset veronalennukset vuonna 2017	-540	-550	-560	-570	-570
Vaikutus yhteensä	-1 200	-1 100	-1 080	-840	-840
Vaikutukset taloudellisen aktiviteetin kasvun kautta*					850
Vaikutus yhteensä pidemmällä aikavälillä					10

* Vaikutusten tarkka ajoitus ei ole luotettavasti arvioitavissa

Taulukko 1: Kilpailukyky sopimuksen vuotuinen vaikutus julkiseen talouteen nettona toimenpiteittäin (milj. euroa)

Vuonna 2020 paikallishallinnon tulot ja menot likimain puolittuvat ja alijäämä supistuu selvästi, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy maakunnille. Sote- ja maakuntauudistuksen myötä paikallishallinnon kulutusmenojen kasvupaine helpottuu, sillä paikallishallinnon tehtävät painottuvat jatkossa aiempaa vahvemmin mm. koulutukseen. Väestön ikääntymisen vuoksi sosiaali- ja terveyspalveluiden menopaineet ovat huomattavat, mutta kuntien jäljelle jääviin tehtäviin vastaavia paineita ei kohdistu. Tämä näkyy myös paikallishallinnon velkasuhteen kasvun taitumisena.

Paikallishallinnolta siirtyy sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä sairaanhoitopiirien investointeja maakuntatalouteen noin 0,8 mrd. euroa. Lisäksi paikallishallinnolta siirtyy maakuntasektorille noin 3,4 mrd. euroa sairaanhoitopiirien velkaa. Määrä on suurempi kuin sairaanhoitopiirien nykyinen velkasumma, koska niiden lähivuosien investoinnit lisäävät siirtyvän velan määrää.

Paikallishallinnon menopaineet helpottuvat kuitenkin vuodesta 2020 alkaen, kun sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät siirtyvät maakunnille. Paikallishallinnon vuosien 2018-2021 kehitysarviossa on huomioitu vain jo täsmennetyt ja kevään 2017 julkisen talouden suunnitelmaan tai vuoden 2018 talousarvioesitykseen sisällytetyt kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2018-2021. Ne huomioidaan kehitysarviossa talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Lisäksi keskimääräisen kunnallisveroprosentin on oletettu pysyvän vuoden 2017 tasolla. Kehitysarviossa on huomioitu sote- ja maakuntauudistus eriyttämällä maakuntahallinto paikallishallinnosta päivittyneen aikataulun mukaisesti vuodesta 2020 alkaen.

Kuntien verotulot

Kuntien keskimääräinen kunnallisveroprosentti oli 19,91 % vuonna 2017. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousi 0,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2017 edellisestä vuodesta. Kuntaliiton arvion mukaan kuntien kunnallisverotuotto laskee 1,7 % vuonna 2017 ja nousee 2,2 % vuonna 2018 edellisestä vuodesta.

Yleinen kiinteistöveroprosentti nousi 0,06 prosenttiyksiköllä, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti nousi 0,02 prosenttiyksiköllä ja muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti nousi 0,04 prosenttiyksiköllä vuonna 2017 edellisestä vuodesta. Kiinteistöverotuottojen on arvioitu nousevan kunnissa keskimäärin 5,1 % vuonna 2017 ja 4,8 % vuonna 2018. Kiinteistöverotuottojen osuuden kuntien verotuotoista on arvioitu olevan keskimäärin 8,1 % vuonna 2017.

Kuntien yhteisöveron arvioitu määrä on noin 1,62 mrd. euroa vuonna 2018. Yhteisöveron määrä kasvaa noin 5,6 % eli noin 90 milj. euroa vuodesta 2017. Yhteisöverotuottojen osuuden kuntien verotuloista on arvioitu olevan 7,2 % vuonna 2018.

Kuntien valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän tavoite on kuntien vastuulla olevien julkisten palveluiden saatavuuden turvaaminen tasaisesti koko maassa kohtuullisella verorasitteella. Hallituksen esitys kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta on annettu 17.4.2014 (He 38/2014). Lain muutos ja valtionosuusjärjestelmän muutos tulivat voimaan 1.1.2015.

Kuntien valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta (1704/2009, muut 676/2014) ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoimasta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta rahoituksesta.

Laskennalliset valtionosuudet ovat vuonna 2018 noin 8,37 mrd. euroa, kun ne olivat 8,5 mrd. euroa vuonna 2017 eli valtionosuudet vähenevät 1,6 %. Vuonna 2018 peruspalveluiden valtionosuutta alentavat pääosin kilpailukykyopimukseen liittyvän vähennyksen kasvu 199 miljoonalla eurolla sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus, joka vähentää valtionosuuksia 177 miljoonaa euroa.

Mikkelin kaupungin toimintaympäristö

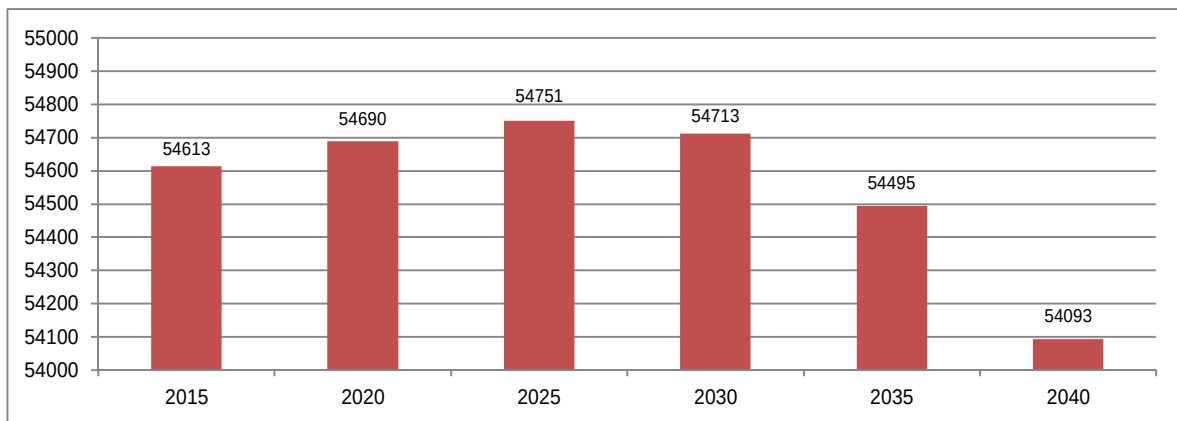
Mikkeli on perinteinen hallinto- ja opiskelupaikkakunta. Kaupunki on myös Etelä-Savon suurin kaupunkikeskus. Kaupungissa sijaitsee vakiintunutta teollisuutta ja monipuolisesti palveluyrityksiä, jotka eivät ole välittömästi herkkiä talouden paikallisille tai valtakunnallisille suhdannevaihteluille.

Työllisyydenhoidon tukemiseksi kaupungilla on työllisyysohjelma. Ohjelmassa on esitetty tavoitteet ja toimintatavat työllisyydenhoidon vahvistamiseen.

Kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle raportoidaan väestöstä, työllisyydestä ja työmarkkinatuen kuntaosuuden kehityksestä talouden seurantojen yhteydessä. Ikärakenteen kuvaus tehdään kerran vuodessa. Asuntoimeen liittyvät tilastot toteuttaa asumisen ja toimintaympäristön palvelualue.

Väkiluku ja ennusteet

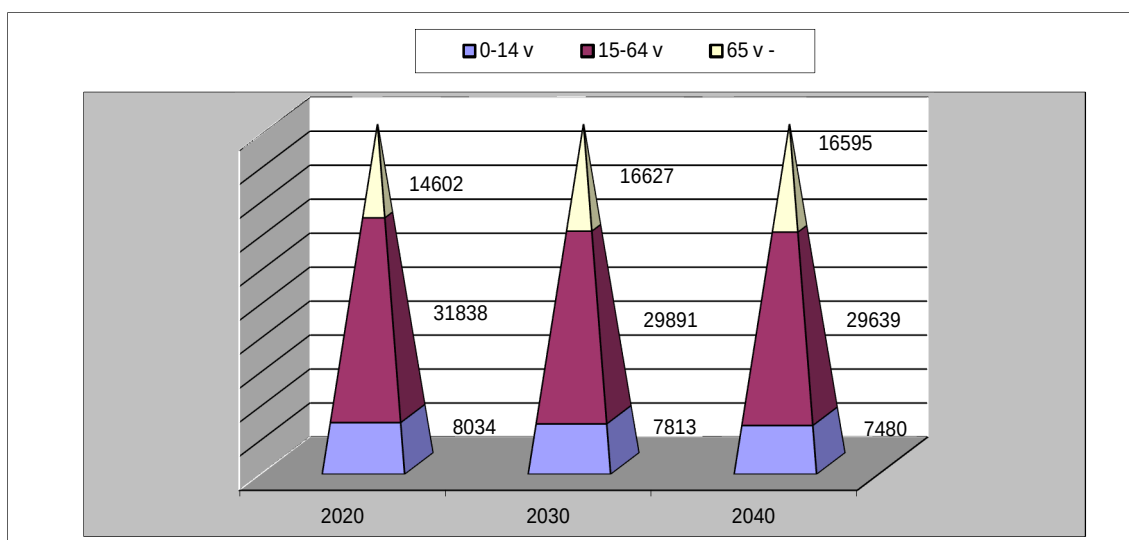
Kaupungin väkiluku 1.1.2017 oli 54 517. Ennakkoväkiluku syyskuun 2017 lopussa oli 54388. Kumulatiivinen vähennys oli -129 henkilöä syyskuun loppuun mennessä (huomioitu muuttoliikkeen kehitys ja luonnollinen väestömuutos). Etelä-Savon maakuntaliiton ennusteen mukaan kaupungin kokonaisväkiluku pienenee vuoteen 2040 mennessä 54 093 asukkaaseen. Vähennystä vuoden 2017 alkuun mennessä olisi hieman yli 500 henkilöä. Prosentuaalisesti vaikutus on alle 1,0 prosenttiyksikköä.

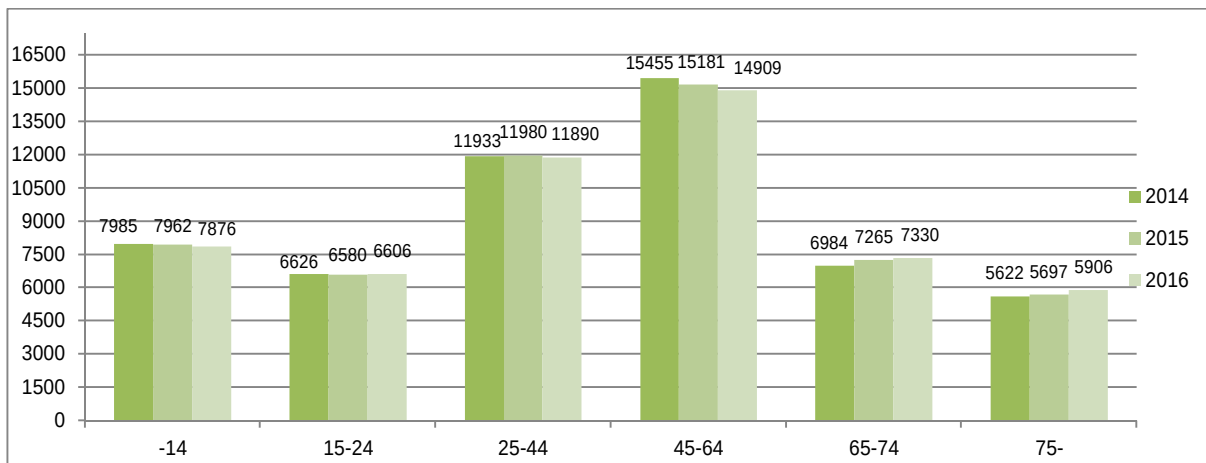
Kaavio 1: Väestöennuste Mikkelissä v.2015-2040 (Lähde: Tilastokeskus, Etelä-Savon maakuntaliitto)

Ikärakenne

Yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa vuoteen 2030 merkittävästi, jonka jälkeen alkaa tasaantuminen. Alle 14-vuotiaiden määrä pienenee prosentuaalisesti eniten. Vuosittainen ikärakennetilasto tukee ennustetta väestön vanhenemisesta.

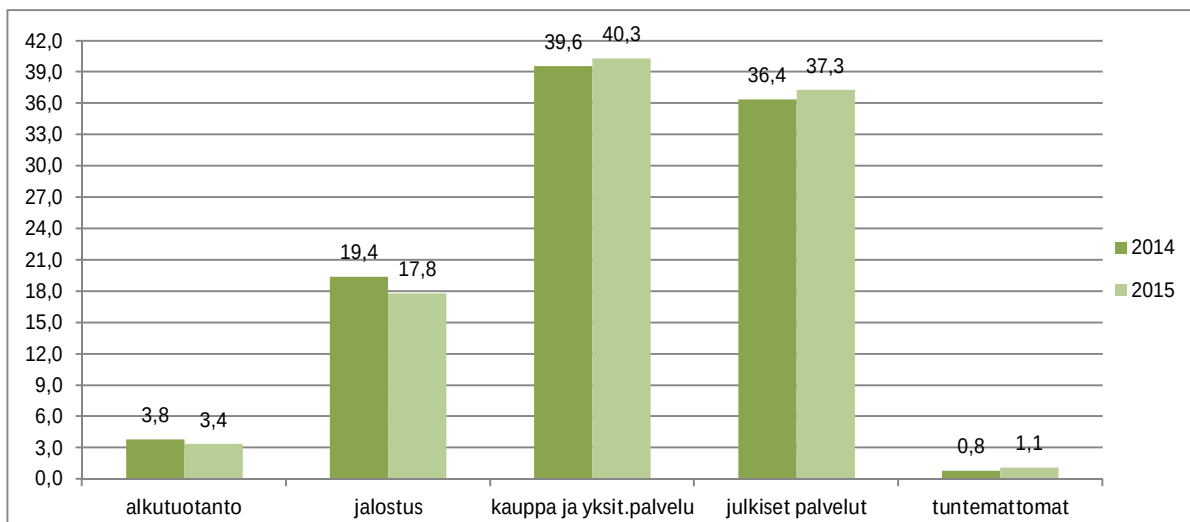
Kaavio 2: Ikärakenteen ennuste v. 2020-2040 (Lähde: Etelä-Savon Maakuntaliitto)

Kaavio 3: Ikärakenne v. 2014-2016 kunkin vuoden lopussa (Lähde: Tilastokeskus, Etelä-Savon maakuntaliitto)

Elinkeinorakenne

Elinkeinorakenne on palveluvaltainen. Elinkeinorakenne on pysynyt vuosia lähes samantyyppisenä. Vaihtelut ovat olleet 1-2 prosenttiyksikön tasolla.

Kaavio 4: Elinkeinorakenne (Lähde: Tilastokeskus, Etelä-Savon maakuntaliitto)

Koulutusrakenne

Etelä-Savossa vuoden 2015 lopussa oli tutkinnon suorittaneita 67,9 %, koko maassa 70,7 %. Keskiasteen tutkintoja oli suorittanut 43,7 %, koko maassa 40,7 %. Korkea-asteen tutkinnon oli suorittanut 24,2 %, koko maassa 30 %. Mikkelin kaupungin osalta koulutusrakenne vastaa Etelä-Savon koulutusrakennetta. Tutkinnon suorittaneiden määrä on kasvanut 0,3 %-yksikköä kauttaaltaan edelliseen vuoteen.

Työllisyys

Vuoden 2017 syyskuussa työttömyysaste Mikkelin kaupungissa oli 10,6 %. Etelä-Savon työttömyysaste oli 10,9 % ja koko maan 10,5 %.

Työnhakijoita syyskuussa 2017 oli 2622. Pitkäaikaistyöttömiä oli 850 henkilöä ja alle 25-vuotiaita työttömiä 420 henkilöä. Mikkelin kaupunki kohdistaa omaa työllisyshoitoaan erityisesti nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. Pidempään työttömänä olleiden työllistämistä toteutetaan edelleen kehittämiskumppanuuden avulla, jossa järjestöt tarjoavat työllistämis- ja työtoimintapaikkoja sekä kuntouttavaa työtoimintaa, kaupungin omaa työllistämistoimintaa enemmän. Kehittämiskumppanuutta tukevat myös eri hankkeet.

Asuminen

Suomessa oli vuoden 2016 lopulla 2,65 miljoonaa asuntokuntaa, joista 43 prosenttia oli yhden hengen asuntokuntia. Eniten kasvoi 65 vuotta täyttäneiden yksinasuvien määrä, noin 9800 henkilöllä. Vähintään 65 vuotta täyttäneiden yksinasuvien määrän kasvua selittää osin suurten ikäluokkien vaikutus. Alle 35-vuotiaiden yksinasuvien määrä kasvoi edellisvuodesta noin seitsemällä tuhannella henkilöllä.

Mikkelissä yhden hengen asuntokuntien osuus on 45 %. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa huoneistossa vakinaisesti asuvat henkilöt.

2016	1 henkilö	2 henkilöä	3 henkilöä	4 henkilöä	5 henkilöä	6 henkilöä	7+ henkilöä
Mikkeli	12521	9268	2657	2088	824	203	100

Taulukko 2: Asuntokuntien lukumäärä (Lähde: Tilastokeskus; Asuminen)

2016	Asuntokuntien lukumäärä	Asuntoväestön lukumäärä	Ahtaasti asuvia asuntokuntia, lkm	Ahtaasti asuvia henkilöitä, lkm	Pinta-ala/asuntokunta, m ²	Pinta-ala/henkilö, m ²
Mikkeli	27 661	53 486	1 891	7 788	81,1	42,0

Taulukko 3: Asuminen (Lähde: Tilastokeskus; Asuminen)

Mikkelissä asuntokuntien lukumäärä on edelleen lisääntynyt yhden ja kahden henkilön asuntokuntien osalta.

	Asuntokunnan koko (henkilöä)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mikkeli	1 henkilö	11293	11478	11584	11759	11848	12078	12262	12459	12521
	2 henkilöä	8861	8903	8990	9065	9112	9202	9194	9212	9268
	3 henkilöä	2880	2809	2747	2763	2784	2733	2718	2717	2657
	4 henkilöä	2301	2277	2282	2198	2185	2133	2126	2137	2088
	5 henkilöä	926	922	920	937	899	909	867	851	824
	6 henkilöä	238	258	244	219	213	208	209	198	203
	7+ henkilöä	97	88	83	87	87	92	98	95	100

Taulukko 4: Asuntokuntien lukumäärän kehitys 2007- 2015 (Lähde: Tilastokeskus; Asuminen, Asuntokuntien lukumäärä)

Rakentaminen

Mikkelissä on syyskuun 2017 loppuun mennessä valmistunut asuinrakennuksia yhteensä 61 kpl, joista pientaloja 53 kpl, rivi- ja ketjutaloja 6 kpl ja asuinkerrostaloja 2 kpl. Asuntojen lukumäärä oli yhteensä 120 kpl.

Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet

Mikkelin kaupungin strategia, päämäärät ja painopisteet

Edellisellä valtuustokaudella Mikkelin kaupungin strategia pohjautui niin sanottuihin hyvinvointinäkökulmiin sekä -ohjelmiin (asukkaiden-, ympäristön- ja elinkeinojen hyvinvointi). Edellä mainittu jaottelu on ollut vuoden 2018 talousarvion laadinnan perustana.

Kuntavaalien siirtyminen syksystä keväälle aiheutti tilanteen, että uuden valtuustokauden strategian valmistelu käynnistyi kesälomien jälkeen yhtäaikaaisesti talousarvion laadinnan kanssa. Tavoiteaikataulu on, että uusi kaupunkistrategia vuosille 2018-2021 hyväksytään joulukuun valtuustossa talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Marraskuun alun valmistelutilanteessa alustava kaupunginhallituksen 30.10. kokouksessa hyväksymä ja lausuntokierrokselle lähetetty esitys kaupunkistrategian strategisiksi päämääriksi sekä toimenpiteiksi on seuraava:

1. Hyvän elämän Mikkelä - ”Mikkeliläisillä on edellytykset elää hyvää, sujuvaa ja turvallista elämää.”
 - Lisätään ja edesautetaan asukkaiden aktiivisuutta, yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta.
 - Järjestetään asukkaille asiakaslähtöiset, toimivat ja vaikuttavat peruspalvelut yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.
 - Mahdollistetaan asukkaiden turvallinen arki.
 - Tunnistetaan ja huomioidaan alueen merkittävä vapaa-ajanasuminen osana mikkeliäisyyttä.
2. Kestävän kasvun Mikkelä - ”Saimaan keskus Mikkelä kasvaa ja kehittyy kestävästi.”
 - Taataan asukkaille puhdas elinympäristö sekä terveet tilat ja rakennukset.
 - Edistetään kaupunkirakenteessa liikkumista, esteettömyyttä ja turvallisuutta.
 - Tunnistetaan ja jalostetaan kaupungin toimintoja sekä alueen vahvuuksia uusiksi resurssiviisaiksi innovaatioiksi.
3. Korkean osaamisen ja yrittäjyyden Mikkelä - ”Mikkelä on vetovoimainen, yrittäjämyönteinen korkean osaamisen kaupunki.”
 - Edistetään alueen työllisyyttä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.
 - Varmistetaan toimivat ja vaikuttavat yrityspalvelut sekä joustava kaavoitus.
 - Varmistetaan alueen työelämälähtöinen laadukas ja vetovoimainen koulutus.

Alustavasti on keskusteltu, että keskeisten päämäärien tavoitteiden saavuttamiseksi laaditaan alkuvuodesta 2018 niin sanotut strategiset toimintaohjelmat. Strategian toimeenpano toteutetaan toimintaohjelmien kehittämistoimenpiteiden avulla. Strategisten toimintaohjelmien kehittämistoimenpiteiden suunnittelu ja seuranta integroidaan talouden suunnitteluun ja seurantaan. Vuoden 2018 toimintaohjelmat esitellään valtuustolle marraskuussa 2017 käynnistetyn kaupunkirakenneselvityksen jälkeen. Kaupunkirakenneselvityksen määräaika on huhtikuun loppu 2018. Hyvän elämän ohjelma vastaa hyvinvointikertomusta.

Strategian päämäärät ja painopisteet ovat kaikkia palvelualueita läpileikkaavia. Toiminnan vaikuttavuuden seurantaan määritellään mittarit.

Edellä mainittujen strategisten ohjelmien lisäksi jatketaan jo käynnistynyttä henkilöstö- ja palvelukehitysohjelmaa.

Kuvio 2: Mikkelin kaupungin strategia

Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelma 2017 - 2020 "Henkilöstön hyvinvointi ja palvelujen parantamisen toimintamallit"

Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelma pohjautuu kaupunginvaltuuston 3.12.2012 hyväksymään henkilöstöstrategiaan. Ohjelman tarkoituksena on kiteyttää henkilöstöstrategian painopistealueet vuosille 2017 – 2020. Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman pohjalta laaditaan vuosittaiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit toteutumisen seuranta varten. Ohjelma tukee johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. Palvelujen kehittämisen tavoitteena on tehostaa toimintaa ja toiminnan laatua sekä parantaa tuottavuutta ja kustannustehokkuutta. Palveluprosessimuutoksilla on vaikutusta kaupungin palveluverkkoon, henkilöstömäärään ja -rakenteeseen.

Vaikutamme omalla käyttäytymisellämme, asenteillamme, arvostuksen osoituksillamme ja esimiestaidoillamme siihen, minkälainen kulttuuri organisaatiossamme vallitsee.

Kuvio 3: Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman painopistealueet

Johtaminen ja esimiestyö ovat avainasemassa yhdenmukaisten toimintamallien saamiseksi käytäntöön sekä avoimen keskustelukulttuurin rakentamisessa. Esimiestyö on osallistavaa ja esimiehiä valmennetaan koko organisaation tasolla. Yhteisesti toimivista palaute- ja palaverikäytännöistä sovitaan. Henkilöstöä kannustetaan kehittämiseen ja palkitseminen sekä työhyvinvoinnin johtaminen on osa esimiestyötä.

Tavoitteena on, että henkilöstön osaamista kehitetään tarve- ja asiakaslähtöisesti.

Kuvio 4: Osaamisen kehittämisen painopistealueet

Henkilöstön hyvinvointiin panostetaan muun muassa varmistamalla, että toiminta on tavoitteellista: kaupungilla on yhteiset tavoitteet ja yhteinen visio. Vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet koko henkilöstölle varmistetaan ja työhyvinvointikyselyiden tulokset hyödynnetään kehittämisessä. Kaupungilla on selkeät valtuudet ja vastuut sekä ajantasaiset tehtäväkuvat ja viestintä on ajantasaista ja avointa.

Ennakoivaan työkyvyn ylläpitoon kiinnitetään huomiota ja käytetään monipuolisesti työkyvyn ylläpitämisen toimenpiteitä, kuten varhaisen välittämisen mallia. Työtavat ovat joustavia: osallistutaan työryhmiin, autetaan työkaveria.

Kaupunginhallitukselle raportoidaan kuukausittain sairauspoissaolojen ja ennenaikaisen eläköitymisen sekä työterveyshuollon kustannukset sekä kuntoutussuunnitelmien ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevien kaupungin työntekijöiden määrä.

Palvelukehitys – Mikkelin Tapa Toimia, laadukkaat ja tehokkaat toimintamallit

”Tarkoitus ei ole juosta nopeammin vaan oppia kävelemään lyhyempi matka.”

Kaupungille rakennetaan yhdessä *toimivat, laadukkaat ja tehokkaat toimintamallit*. Tarkoituksena on, että hallinnollisen työn määrä vähenee ja palveluun käytetyn työn osuus kasvaa. Henkilöstösuunnittelu ja -resursointi on ennakoivaa ja kumppanuuksia hyödynnetään tehokkaasti. Työnkuvia, toimintaa ja tuottavuutta kehitetään, työprosessit ovat tehokkaita ja päällekkäisistä työvaiheista luovutaan. Sähköisiä palveluita ja tietojärjestelmien käyttöä tehostetaan ja osaamista kehitetään muun muassa sisäisen liikkuvuuden ja työnkierron avulla. Yhteistyötä palvelu- ja tulosalueiden välillä lisätään.

Tavoitteena on laadukkaat palvelut, paras osaaminen, tyytyväinen asiakas sekä hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö.

Palvelukehityksen avulla luodaan arjen työn avuksi suunnittelun, seurannan ja jatkuvan parantamisen järjestelmän:

- 1) helppokäyttöiset visuaaliset työkalut, jotka mahdollistavat ymmärtämisen yhdellä silmäyksellä,
- 2) työroolit ja vastuut ovat selkeät, poikkeamiin reagoidaan välittömästi ja kehittämistoimenpiteiden ja ongelmanratkaisun vastuu ja eteneminen on läpinäkyvää,
- 3) selkeät ja yhteisesti sovitut toimintamallit, joihin työntekijät voivat vaikuttaa ja joita kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteilla.

Luodaan toimintakulttuuri jatkuvalla parantamiselle

Vuoden 2017 alusta kaikki Mikkelin kaupungin palvelut on nimetty kansalliseen palvelutietovarantoon. Tuolloin käynnistetään palvelukehitystiimin toimesta palveluprosessien tarkastelu: millaisia palveluprosesseja asiakkaillemme toteutetaan ja kuinka toimintoja sujuvoitetaan turhia tai päällekkäisiä työvaiheita poistamalla. Tarkastelun kohteena ovat erityisesti toiminnot, joita voidaan tuottaa digitaalisesti tai tietojärjestelmiä tehokkaammin hyödyntäen. Prosessien tarkastelun yhteydessä tunnistetaan sekä ulkoiset että sisäiset asiakkaat ja kuvataan palvelut, joita asiakkaille

tuotetaan. Tavoitteena on tuottaa laadukasta palvelua kysyntätarpeen mukaisesti, mahdollisimman tehokkailla toimintamalleilla.

Tuetaan jatkuvassa muutoksessa

Kehitystiimin toimintaa vetää palvelukehityspäällikkö. Kehitystiimi koordinoi kaupungin kehityshankkeita ja tiimityöhön osallistuvat toimialojen moniammatilliset kehittäjäosaajat.

Kehitystiimi ohjaa palveluprosessien ja -kanavien poikkihallinnollista kehittämistä, analysoi toiminnan tarpeita ja teknisiä mahdollisuuksia, koordinoi ja priorisoi kehittämisprojekteja kaupungin tasolla sekä seuraa ja kehittää palvelutoiminnan laatua. Kehitystiimi tarjoaa työkaluja, osaamista ja tukea sekä aloitteellisuutta tilanteissa, joissa palvelualueiden työntekijät kaipaavat konsultointia ja tukea. Tässä yhteydessä tarkastellaan tarve myös koko organisaation tasolla, esimerkiksi uusien palvelujen käynnistämiset sekä järjestelmien integroiminen toimintaan. Kehitystiimi kehittää palveluja ja prosesseja kaupungin strategialinjausten mukaisesti sekä jalkauttaa uusia toiminta- ja palvelumalleja. Kehitystiimi tuo työpanoksellaan ja osaamisellaan lisäarvoa palvelutoiminnalle. Tiimi toimii tiiviissä yhteistyössä palvelualueiden kanssa prosessien kehittämisessä.

Laskentaperuste

Verotulot

Kuntalain (410/2015 §112) mukaan kunnan on viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista.

Mikkelin kaupunginvaltuusto päätti 13.11.2017 § 84, että tuloveroprosentti pidetään 20,50 %:n tasolla vuonna 2018. Myös kiinteistöveroprosentit pidetään ennallaan vuonna 2018. Talousarviossa on sovittu yksityiskohtaisesti vuodelle 2018 kohdistuvista talouden tasapainottamistoimenpiteistä. Kaupunginhallitus valmistelee kevään 2018 aikana toimienpideohjelman siten, että talous on tasapainossa vuonna 2020 ja ylijäämäinen suunnitelmakaudella 2018-2021. Tasapainotustarve on vähintään 5 miljoonaa euroa vuosina 2018-2020.

Vuoden 2018 verotulojen arvioinnissa on käytetty kuntaliiton kuntakohtaisia verotuloennusteita. Vuonna 2018 kuntien verotulojen ennustetaan kokonaisuutena kasvavan 2,6 % ja kunnallisverotulojen arvioidaan kasvavan 2,2 %. Mikkelin kaupungin vuoden 2017 talousarviossa verotulot ovat 201,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 toteutumaennuste on kuntaliiton arvion mukaan 201,2 miljoonaa euroa. Mikkelin kaupungin verotulot kasvavat edellisestä vuodesta 0,2 %. Vuonna 2016 verotulokertymä oli 198,7 miljoonaa euroa eli verotulojen kasvu on vuosina 2016 - 2018 vähäistä vuoden 2017 veronkorotuksista huolimatta.

Kiinteistöveron tuoton perusteena on käytetty seuraavia kiinteistöveroprosentteja, jotka ovat käyttötarkoituksen mukaan ryhmiteltyinä:

Vuosi	2017	2018
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,25 %	1,25 %
Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti	0,58 %	0,58 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti	1,15 %	1,15 %
Rakentamaton rakennuspaikka	3,30 %	3,30 %
Yleishyödyllisten yhteisöjen veroprosentti	0,00 %	0,00 %
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	2,75 %	2,75 %

Taulukko 5: Kiinteistöveroprosentit 2017 ja 2018.

Kuntaliiton lokakuun ennusteen mukaan Mikkelin verotulot ilman veronkorotuksia kertyvät tulevina vuosina seuraavan taulukon mukaisesti (1000 eur).

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2015	2016	2017**	2018**	2019**	2020**
Verolaji						
Kunnallisvero	168 983	169 050	168 823	169 366	173 864	179 893
Muutos %	0,8	0,0	-0,1	0,3	2,7	3,5
Yhteisövero	12 366	11 428	13 389	13 305	13 730	14 296
Muutos %	15,6	-7,6	17,2	-0,6	3,2	4,1
Kiinteistövero	17 988	18 215	18 949	18 949	18 949	18 949
Muutos %	0,1	1,3	4,0	0,0	0,0	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	199 337	198 692	201 161	201 621	206 543	213 138
Muutos %	1,5	-0,3	1,2	0,2	2,4	3,2

Taulukko 6: Mikkelin kaupungin verotulokertymäennuste 2017- 2020 ilman veronkorotuksia.

Kuntaliiton ennuste vuodelle 2017 oli 201,2 miljoonaa euroa ja verotulokertymä on toteutumassa lähes sen mukaisesti. Kaupunki arvioi talousarviossa 2017 verotulot 201,3 miljoonaan euroon. Kunnallisveron 0,5 prosenttiyksikön korotuksesta arvioitiin saatavan 4,8 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron korotuksista 0,87 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Valtionosuudet

Mikkelin kaupungin valtionosuuksien arvioidaan kasvavan vuonna 2018 noin 0,6 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta.

VALTIONOSUUDEN MUUTOS

TA 2018	113 418 000
TA 2017	114 000 000
Tot.enn. 10/2017	112 800 000
Ero TA 2018/TA 2017	-0,5 %
Ero TA 2018/Tot.enn. 10/2017	+0,5 %
Ero TA 2018/TA 2017	-582 000
Ero TA 2018/Tot.enn. 10/2017	+618 000

Taulukko 7: Valtionosuuksien 2018 muutos 10/2017 seurantaan ja talousarvioon 2017 verrattuna.

MIKKELIN VALTIONOSUUKSIEN MUUTOKSET

Tot. enn. 2017	2018	muutos	muutos %	TP 2015	TP 2016	muutos %
Valtionosuudet	Valtionosuudet	muutos 2017 -> TA2018		Asukasluku 31.12.2015	Asukasluku 31.12.2016	
112 800 000	113 418 000	+618 000	+0,5 %	54 630	54 494	-0,2 %

Taulukko 8: Valtionosuuksien muutos 2017-2018 ja väestön muutos 2015 - 2016.

Mikkelin kaupungin valtionosuudet ovat kasvaneet valtionosuusuudistuksen sekä väestön ikääntyneisyyden ja sairaustavuuskertoimen myötä viime vuosina. Valtionosuusuudistuksen siirtymätasauksen vaikutus poistui Mikkeliltä kokonaan vuonna 2017, millä on 1,2 miljoonan euron valtionosuuksia lisäävä vaikutus vielä vuonna 2017. Valtionosuusleikkauksia on tulossa kunnille peruspalvelujen valtionosuuteen 200 miljoonaa euroa vuosina 2018- 2019.

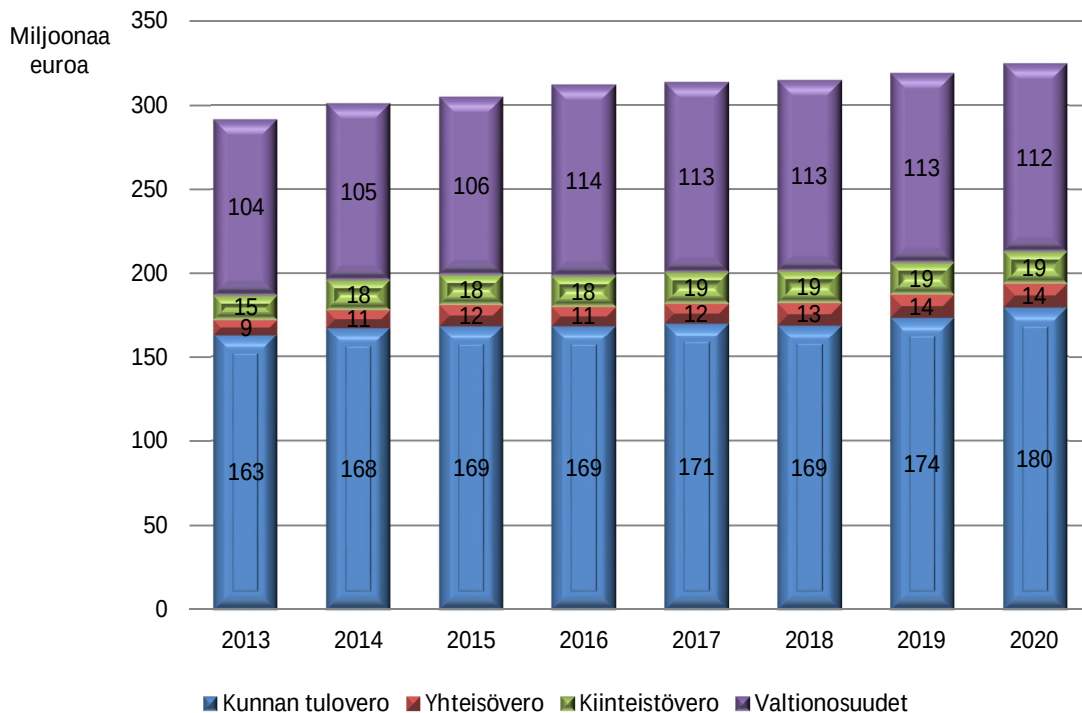
Kuntien peruspalveluiden valtionosuusprosentti on 25,34 % (arvio) vuonna 2018. Kuntien peruspalveluiden valtionosuusprosentti on muuttunut viime vuosina seuraavasti: 25,23 % vuonna 2017, 25,61 % vuonna 2016 ja 25,42 % vuonna 2015.

ERITTELY PERUSPALVELUIDEN JA MUIHIN OKM:N VALTIONOSUUKSIIN

2017	2018	muutos	2017	2018	muutos	2017	2018
Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, Mikkelä	Kunnan peruspalveluiden valtionosuus, Mikkelä		Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus + 2016 järjestelmämuutostasaus	Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus		Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet
(VM 30.12.2016)	(KL 16.11.2017)	(VM 30.12.2016)	(VM 30.12.2016)	(KL 16.11.2017)		(OKM 12.6.2017)	(OKM 12.6.2017)
113 238 930	114 035 797	+0,7 %	18 598 060	20 439 862	9,9 %	-617 371	-617 371

Taulukko 9: Erittely peruspalveluiden ja muihin OKM:n valtionosuuksiin

Kokonaisuutena Mikkelin kaupungin verotulojen ja valtionosuuksien kasvu on ollut hyvä. Vuosina 2016- 2018 kasvu on kuitenkin pysähtynyt. Oheinen kuvio osoittaa verotulojen ja valtionosuuksien yhteenlasketun muutoksen vuosina 2013- 2020.

Kaavio 5: Mikkelin kaupungin verotulojen ja valtionosuuksien kertyminen vuosina 2013 - 2020

Kuntatalouden menorajoite

Julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kansallinen säännöstö edellyttää, että hallitus päättää kuntatalouden menorajoitteesta. Kuntatalouden menorajoitteesta on päätetty vuosille 2017- 2020 seuraavasti:

2018	2019	2020	2021
-720 meur	-450 meur	-470 meur	-470 meur

Taulukko 10: Kuntatalouden menorajoitteet 2017 - 2020.

Tästä menojen säästötavoitteesta Mikkelin kaupungin laskennallinen osuus on noin 1 %.

Kuntatalouden menorajoite on vuoden 2019 tasolla -450 milj. euroa. Tämä tarkoittaa, että hallituksen toimenpiteiden seurauksena kuntatalouden toimintamenojen taso olisi 450 milj. euroa alempi kuin mitä ennen hallituskautta ennakoitiin. Kuntatalouden menorajoite ei kuitenkaan takaa sitä, että kustannusvaikutukset toteutuvat sen suuruisina kuntataloudessa. Kunnat voivat itse päättää muun muassa siitä, missä laajuudessa ne toteuttavat tehtävien ja velvoitteiden vähentämistä.

Kuntatalouden menot

Kuntatalouden toimintamenoista yli puolet koostuu palkkausmenoista eli palkoista ja työnantajan sosiaaliturvamaksuista. Toimintamenojen kasvupainetta helpottavat kuluvaan vuonna muun muassa kilpailukykysovimukseen liittyvät säästöt ja hallitusohjelman mukaiset sopeutustoimet. Julkisen sektorin lomarahojen leikkaus vuosina 2017- 2019 laski kuntatalouden palkkausmenoja jo vuonna 2016, sillä vuoden 2017 lomarahojen leikkaus koski lomanmääräytymisvuoden 1.4.2016- 31.3.2017 lomarahaa, josta 75 prosenttia kohdistui kirjanpidossa suoriteperusteisesti jo vuodelle 2016.

Lomarahojen leikkaus laskee palkkausmenoja kuluvaan vuonna vajaalla 40 milj. eurolla. Tämän lisäksi kilpailukykysovimuksen mukaiset työnantajamaksuallennukset pienentävät niin ikään palkkausmenoja. Kuntataloutta vahvistaa myös vuoden alussa voimaan astunut eläkeuudistus, joka nostaa asteittain eläkkeiden alaikärajaa vuoden 1954 jälkeen syntyneiden osalta. Uudistus alensi kuntatyönantajan eläkevakuutusmaksua vuonna 2017. Lomarahojen 30 prosentin leikkauksen poistuminen vaikuttaa palkkausmenoja kasvattavasti jo vuonna 2019, jolloin lomarahoja palautuu vajaa 120 milj. euroa kuntatalouden maksettavaksi. Loput 40 milj. euroa lomarahojen palautumisen aiheuttamasta palkkausmenojen kasvusta kohdentuu vuodelle 2020.

Vuosityöajan pidentymisen mahdollistaman säästöpotentiaalin oletetaan vähentävän kuntatalouden palkkasumman kasvua asteittain vuosina 2017-2020. Kehitysarviossa on oletettu, ettei työajan pidentäminen johda opetussektorin osalta säästöihin. Muun henkilöstön osalta teknisenä oletuksena on, että työajan pitenemisen mahdollistama toimintameno säästö toteutuu vähitellen vuoteen 2020 mennessä. Vuosityöajan pidentämisen tuottamaan säästöön liittyy kuitenkin epävarmuutta, sillä se edellyttää eläköitymisen ja työvoiman vaihtuvuuden hyödyntämistä töiden uudelleenorganisoinnissa. Vuoden 2017 talousarvioiden perusteella kuntien toimintamenot laskevat tänä vuonna, mikä johtuu osaltaan kilpailukyky sopimuksen mukaisten kuntatyönantajan yksikkötyökustannusten alenemasta. Lisäksi toimintamenoja pienentää perustoimeentulotuen maksatuksen poistuminen kunnilta.

Kunnat vastaavat edelleen täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, mutta perustoimeentulotuen maksatus siirtyi vuoden alusta kunnilta Kelalle. Tehtävän siirto näkyy kuntataloudessa sekä tulo- että menopuolella. Maksatuksen siirtyminen pois kunnilta alentaa kuntien maksamia avustuksia vajaalla 700 milj. eurolla. Samalla toimintatulot alenevat, kun perustoimeentulotuen rahoitukseen aiemmin osoitettu valtionapu pienenee noin 300 milj. eurolla tänä vuonna ja poistuu vuonna 2018. Kuntien osuus perustoimeentulotuen kustannuksista otetaan jatkossa huomioon vähentämällä se kunnan peruspalvelujen valtionosuuksista. Kuntien osuus on noin 330 milj. euroa vuonna 2017, mutta alikäytön vähenemisen vuoksi toimeentulotuesta aiheutuvien kustannusten oletetaan lisääntyvän. Lisäksi toimeentulotuen siirron haasteiden vuoksi kunnat ovat joutuneet alkuvuodesta paikkaamaan Kelan perustoimeentulotuen piiriin kuuluvia kustannuksia ehkäisevällä toimeentulotuella. Kuntatalouden nettoinvestoinnit ovat historiaan nähden suhteellisen korkealla tasolla, mutta viime vuonna investointimenot laskivat. Investointien arvioidaan kasvavan kuitenkin edelleen lähivuosina, sillä nykyisen rakennuskannan kunnossapito edellyttää edelleen mittavia korjausinvestointeja. Lisäksi sairaalarakentaminen on vilkasta huolimatta vuoden 2016 kesällä voimaan astuneesta sote- investointeja koskevasta rajoituslaista. Koska käyttötalouden tulot eivät riitä kattamaan nettoinvestointeja, kunnat joutuvat rahoittamaan investointeja osittain velalla.

Kuntatalouden tulot

Hallitus mahdollisti viime vuoden alussa kunnille taloutensa tervehdyttämisen maksutuloja korottamalla. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksutulokorotukset paransivat viime vuoden maksutuloja kuitenkin ennakkoon arvioitua vähemmän. Kehitysarviossa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että iltapäiväkerhomaksukorotusten on arvioitu lisäävän kuntatalouden maksutuloja 60 milj. eurolla vuosina 2017–2018, mutta samaan aikaan pienituloisten perheiden varhaiskasvatuksen maksujen kevennykset alentavat maksutuloarviota 10 milj. eurolla. Kevään 2017 kehysriihessä päätetyn varhaiskasvatusmaksujen alentamisen arvioidaan lisäksi laskevan varhaiskasvatustuloja noin 70 milj. eurolla vuonna 2018. Varhaiskasvatuksen maksutulojen menetyksen nettomäärä jää kuitenkin vajaaseen 60 milj. euroon vuosina 2018–2021, sillä maksualennusten oletetaan parantavan pienten lasten vanhempien työnteon kannustimia, minkä oletetaan johtavan päivähoidon kysynnän ja siitä kertyvien maksutulojen kasvuun. Varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta johtuva maksutuottojen lasku ja oletettu tuotantokustannusten kasvu kompensoidaan kunnille valtionosuuksien, yhteisöveron ja kiinteistöveron kautta 110 milj. eurolla vuodesta 2018 alkaen.

Kuntien verotulojen kasvua hidastaa lähivuosina ansiotulojen maltillinen kehitys. Vuonna 2017 kuntatalouden ansiotasoa kehittyi työmarkkinaosapuolten neuvottelemien kilpailukyky sopimuksen mukaisesti: sopimuspalkkoja ei koroteta ja lomarahojen leikataan 30 prosentilla. Verotulojen heikkoon kehityksen erityisesti vuonna 2017 vaikuttaa myös kilpailukyky sopimuksessa sovitut palkansaajien lakisääteisten maksujen, mm. palkansaajien päivärahamaksun, korotus, joka pienentää kuntien verotuloja 180 milj. eurolla. Ansiokehityksen ennustetaan pysyvän edelleen maltillisina lähivuosina ansiotason nousun jäädessä huomattavasti 2000-luvun keskimääräistä vauhtia hitaammaksi, mikä on sopusoinnussa keskimääräistä hitaamman talouskasvun ja väestön työllisyyskehityksen kanssa.

Käyttötalouden menoperusteet

Mikkelin kaupunginhallitus vahvisti kokouksessaan 28.8.2017 § 54 alustavan talousarvioraamin ja oikeutti talouspalvelut valmistelemaan lautakunnille talousarvion valmisteluohjeet. Talousarvioraamissa toimintakate oli -298,3 miljoonaa euroa ja tulos oli 2,9 milj. euroa alijäämäinen. Kaupunginhallitus antoi ohjeet, että talousarvion valmistelun yhteydessä käydään läpi talouden tasapainottamistoimenpiteitä, joiden avulla talousarvio tasapainotetaan. Tavoitteena on, että niitä ei kohdisteta palveluiden laatuun tai saatavuuteen. Tasapainottamistoimenpiteet valmistellaan kaupungin johtoryhmän linjauksen mukaisesti.

Talouspalvelut antoi ohjeet talousarviolaadinnasta 5.9.2017.

Lautakuntien talousarvioesitykset pysyivät talousarvioraamissa. Kaupunkiympäristölautakunta teki 0,5 milj. euroa talousarvioraamia paremman tuloksen, kun kiinteistöjen purkukustannuksia alennettiin valmistelussa. Etelä-Savon

sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän veloitus tarkentui talousarvion valmistelun aikana siten, että talousarvioraamissa arvioitu Mikkelin kuntalaskutusarvio nousi 1,6 milj. euroa (178,4 -> 180 milj. euroa).

Tarkentuneilla luvuilla kaupunginhallitukselle valmisteltu talousarvioesitys oli 3,2 milj. euroa alijäämäinen. Kaupungin hallitus linjasi talousarvion 2018 käsittelyn yhteydessä yksityiskohtaisista talousarvion tasapainottamistoimenpiteistä vuodelle 2018. Talouden tasapainotusta haetaan suunnitelmakaudella 2018-2020 siten, että keväällä 2018 sovitaan vuosien 2019 ja 2020 tasapainottamistoimenpiteistä siten, että tulos on ylijäämäinen vuonna 2020. Talouden tasapainottamistoimenpidesuunnitelmaa esitellään tarkemmin kohdassa kaupungin talouden kehitysnäkymät.

Lopullisessa talousarviossa toimintatuottoja kertyy 107,1 miljoonaa euroa, valmistus omaan käyttöön on 0,4 miljoonaa euroa ja toimintakuluja kertyy 405,9 miljoonaa euroa. Toimintakate on -298,5 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksestä 2016 toimintakate heikkenee 4,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2017 tulostavoite on -1,1 miljoonaa euroa.

Vuonna 2018 toteutetaan talousarvion tuloslaskelmassa esitetyt taloutta sopeuttavat toimenpiteet.

Sisäiset erät

Sisäisistä eristä talouspalveluiden veloituksessa on huomioitu muun muassa Kunnan Taitoa Oy:n taloushallinnon palvelumaksut, taloussuunnittelun kustannukset ja KuntaERP:in vuosittainen poisto. Jakoperusteena on käytetty tositerivimääriä. Tietohallinnon kustannukset on jaettu toimialoille it- palveluihin ja sovelluspalveluihin varattujen määrärahojen suhteessa. Kuntien Tiera Oy:n tai muun ulkoisen palveluntarjoajan laskut kirjataan tietohallinnossa keskitetysti ja vyörytetään ulkoisena kuluna palvelualueille laitemäärien suhteessa ja osa laskuista suoraan aiheutumisperiaatteen mukaisesti. Tietohallinto kirjaa ja koordinoi kulut, jolloin tietohallinnon kokonaiskustannuksiin saadaan parempi kokonaishallinta. Hankintapalveluiden veloitus on vuoden 2017 tasolla ja perustuu yhteisesti kilpailutettavien hankintojen kustannuksiin. Jakoperusteena on käytetty varattujen määrärahojen (aineet ja tarvikkeet, palvelujen ostot, vuokrat, muut kulut) suhdetta palvelualueilla. Henkilöstöpalveluiden veloitus on jaettu palvelualueille varattujen palkkojen ja palkkioiden määrärahojen suhteessa, jyvitetty kulu pitää sisällään ns. työnantajapalvelut, työsuojelun ja Kunnan Taitoa Oy:n henkilöstöhallinnon palvelumaksut. Yleishallinnon veloituksen jakoperusteena on palvelualueille osoitettu henkilöstömäärä. Puhelinvaihteen kustannukset kohdennetaan palvelualueille liittymien mukaan. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hinnoittelu perustuu toiminnan kustannuksiin ilman katetta. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hintaan vaikuttaa suoraan asiakkaan tarvitseman palvelun laatu, määrä ja tuottamisajankohta. Tilakeskuksen vuokrat lasketaan Haahtela- tilahallintaohjelmalla vuokran jakautuessa ylläpitovuokraan ja pääomavuokraan.

Kaupungin talouden kehitysnäkymät

Kaupungin reaalitalous on ollut 4-5 miljoonaa euroa alijäämäinen vuosina 2013- 2015. Kaupungin taloudellinen tilanne on ollut vuosina 2016-2017 tasapainossa. Mikkelin talous on kuitenkin alijäämäinen vuonna 2018 ja talouden sopeutustarve on noin 5 milj. euroa vuosina 2018-2020.

Talouden tasapainotustarve johtuu pääosin seuraavista seikoista:

- vuokratulojen taso alenee noin 2 milj. euroa,
- verotulot kasvavat 0,5 milj. euroa,
- Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän laskutus on 1,6 milj. euroa tavoitetasoa suurempi,
- maakuntauudistus tulee arvion mukaan vähentämään valtionosuustasoa noin 100 euroa/ asukas vuosille 2020-2023 jaksotettuna,
- käytöstä poistuvien kiinteistöjen alaskirjauksiin ja purkuvarauksiin on varattava tasomuutoksena noin 3 milj. euroa vuosille 2018 -2020,
- vesilaitoksen puhdistamoinvestoinnin poistot nostavat poistotasoa 2,3 milj. euroa vuodesta 2021 alkaen.

Kuntalain § 110 mukaan kunnan ”taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan”. Kaupunginhallituksen tasapainottamistoimenpidesuunnitelmalla vältetään varsinaisen kuntalain mukaisen yksilöidyn toimenpidesuunnitelman velvoitteesta.

Talousarvion 2018 käsittelyn yhteydessä on sovittu yksityiskohtaisesti talousarvion tasapainottamistoimenpiteistä vuodelle 2018. Talouden tasapainotusta haetaan lisäksi suunnitelmakaudella 2018-2020 siten, että keväällä 2018 sovitaan vuosien 2019 ja 2020 tasapainottamistoimenpiteistä siten, että tulos on ylijäämäinen vuonna 2020. Tasapainotustavoitteet on jaettu suunnitelmavuosille seuraavasti:

Vuosi, Teur	2018	2019	2020	yhteensä
Yhteensä	1 200	1 800	2 100	5 100

Taulukko: Tasapainotustoimenpiteiden kohdistaminen vuosille 2018-2020

Kaupunkirakenneuudistus ja talouden tasapainotussuunnitelma

Kaupunginhallitus on linjannut, että talouden tasapainoa haetaan seuraavista kokonaisuuksista:

- Laaditaan kaupunkirakenneselvitys, jonka pohjalta haetaan uusia pysyviä palvelurakenteita. Tavoitteena on, että palveluiden laatu ja saatavuus paranevat alueellisia kokonaisuuksina mm. lähiöissä ja palvelurakenne perustuu käytettävissä olevaan tietoon palvelutarpeista ja taloudellisista voimavaroista. Lasten opetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta varmistetaan palvelujen tuottaminen riittävinä lähipalveluina ja perheiden arjen sujuvuutta tukevin. Palveluverkkoratkaisuilla on tavoitteena vaikuttaa kiinteistöjen käytön tehostamiseen ja taloudellisuuteen. Kaupunkirakenneselvitys koskee perusopetus- ja varhaiskasvatuspalveluja, liikuntapaikkoja, kirjastoja, kokoontumis-, harrastus- ja kulttuuritiloja, koulujen tilojen moninaiskäyttöä, liikenneväyliä, kevyenliikenteen väyliä ja muita asumisviihtyisyyteen liittyviä palveluja.
- Käytöstä poistuvista kiinteistöistä tehdään purkamisen toteutus- ja rahoitusmalli. Käytöstä poistuvien kiinteistöjen alaskirjaus- ja purkamiskulut katetaan tuloslaskelmassa vuosien 2017-2020 aikana. Vapautuvien kiinteistöjen ja tonttien myynti pyritään tekemään samassa aikaperiodissa käyttötalouskustannusten kattamiseksi. Samalla tehdään korjattavien kiinteistöjen korjausajataulusuunnitelma taloussuunnitelmavuosille 2018-2021.
- Vuosien 2018-2020 aikana tehdään laaja ja perusteellinen kiinteistöveroselvitys. Kiinteistöveroselvityksillä varmistetaan veropohjan oikeellisuus ja laajennetaan kunnan veropohjaa. Projekti lisää pysyvästi kiinteistöverotuloja.

- Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman tavoitteiden ja toteuttamismallien vaikutukset palvelutoimintaan ja henkilöstörakenteeseen selvitetään. Henkilöstö- ja palvelukehitysohjelmaan sisällytetään myös henkilöstörakenneselvitys osaamisen kehittämisen painopistealueiden ohella.
- Keskitettyjä tukipalveluja ja toimintatapoja kehitetään edelleen. Lisäksi tukipalvelujen keskittäminen toteutetaan myös konsernissa mahdollisimman laajasti huomioiden kuitenkin konserniyhtiöiden toimialat. Kaupunki on erityisesti mukana selvittämässä Etelä-Savon maakunnallisen talous- ja henkilöstöpalvelukeskuksen perustamisen mahdollisuutta ja sen mahdollistamaa palvelujen laadun ja tuottavuuden parantamismahdollisuuksia sisältäen palvelukeskuksen tarjoamat tietojärjestelmäratkaisut.
- Elinvoimaisuuden kehittäminen on pitkällä aikavälillä keskeinen talouden tasapainotuskeino. Keskeisessä roolissa ovat laajuudeltaan ja kokoluokaltaan merkittävimmät hankekokonaisuudet, jotka toimivat kasvualustoina uuden palvelu- ja innovaatioliiketoiminnan kehittämiseksi. Elinkeinotoiminnan ja kärkihankkeiden toimenpiteiden vaikuttavuuden ja talousvaikutuksien arviointia kehitetään siten, että hankkeiden liiketoiminnan laajentamis- ja työllisyysvaikutuksia sekä tulovaikutuksia kyetään mallintamaan etukäteen ja toteuttamaan suunnitelmallisesti.

Kaupunkirakennemuutoksen ja taloudentasapainotussuunnitelman etenemisestä ja toteutumisesta raportoidaan talousseurannan yhteydessä.

Hallitusohjelma ja kuntatalousohjelma 2018-2021

Julkisen sektorin alijäämäisestä tilanteesta johtuen valtiovarainministeriö on tiukentanut edelleen kuntatalousohjelmaan sisältyviä kuntien menorajoitteita. Valtion ja kuntien on kyettävä sopeuttamaan toimintaansa pieneneviin tuloihin. Rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteitä ja kuntien omia toimia tuottavuuden lisäämiseksi tulisi saada vietyä käytäntöön. Hallitusohjelman liitteessä on kuusi toimenpidettä, joiden tarkoituksena on tuottaa kustannussäästöjä tai vahvistaa kuntatalouden tulopohjaa vuosina 2017- 2020: 1) työllisyys ja kilpailukyky, 2) osaaminen ja koulutus, 3) hyvinvointi ja terveys, 4) biotalous ja puhtaat ratkaisut, 5) digitalisaatio, kokeilut ja normien purkaminen 6) rakennepoliittiset uudistukset.

Hallitusohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden, kuten kärkihankkeiden, reformien sekä muiden lainsäädäntömuutosten vaikutuksia kuntien tehtäviin ja kuntatalouteen on kuvattu valtiovarainministeriön Kuntatalousohjelmassa 2018-2021, kevät 2017.

Käyttötalouden toimintatulojen lisääminen

Mikkelin on haettava edelleen kaupunginhallituksen linjausten mukaisesti toimintatuottojen lisäämistä palvelumaksujen aktiivisella tarkastelulla ja taksoja tarkistamalla. Kaupungin on toteutettava konsernissa tasejärjestelyjä ja tarkistettava konserniyhtiöiden osingonmaksuja tulojen lisäämiseksi. Sote- uudistuksen myötä ja kuntien elinvoimaisuuden kehittämistehtävän korostuessa Mikkelin elinkeinotoiminnan edistämistä vahvistetaan, työllisyyden hoitoon panostetaan lisää ja siten edistetään kaupungin kasvutavoitteita. Vuonna 2018 tuloja ei lisätä korottamalla tuloveroprosenttia ja kiinteistöveroprosentteja.

Käyttötalouden toimintamenojen sopeuttaminen

Hallituksen kuntaohjelman mukaan kunnilla on suuri vastuu kuntatalouden tasapainottamisesta muun muassa rakenteellisia uudistuksia toteuttamalla ja tuottavuutta nostamalla. Valtio ei myöskään voi ohjata kuntatalouden investointeja eikä sitä kautta hillitä kuntatalouden velkaantumista.

Mikkeli jatkaa toimintamenojen sopeutusta suunnitelmakaudella 2018-2021. Keskeisiä toimenpiteitä ovat palvelujen tuotantoprosessien läpikäynti ja tehostaminen, hallinnon tehostaminen tukipalvelujen keskittämisellä, toimitilojen käytön tehokkuuden lisääminen ja tehtävien järjestely eläköitymisen yhteydessä mahdollisuuksien mukaan sisäisesti.

Erityisesti erikoissairaanhoidon palveluiden ostojen kasvu on jatkunut voimakkaana. Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän laskutuksen on arvioitu ylittävän tilikaudella 2017 talousarvion noin 2,4 miljoonalla eurolla. Vuoden 2017 laskutuksen on arvioitu olevan 181,4 miljoonaa euroa. Essote ja Mikkelin kaupunki ovat käyneet palvelu- ja kuntalaskutuksesta neuvotteluja, joiden perusteella on budjetoitu Mikkelin kuntalaskutukseksi 180 miljoonaa euroa vuodelle 2018. Taloustavoitteen toteutuminen edellyttää merkittävää sosiaali- ja terveyspalvelujen parantamista ja perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraation hyötyjä vuonna 2018. Väestörakenteesta johtuen palve-

luiden kysyntä kasvaa vanhusten kotihoidossa, avohoidossa sekä terveys- ja laitoshoidossa. Palvelutarpeeseen on kyettävä vastaamaan toimintatapojen uudistamisella.

Kaupungin edustajat Essoten valtuustossa ja kunnanjohtajien neuvottelukunnassa huolehtivat osaltaan siitä, että Essoten talouden ja tuottavuuden parantamiseen tähtäävät muutostoimenpiteet tulevat välittömästi Essoten hallitukseen ja sitä kautta muutokset lähtevät etenemään palvelutuotannossa. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraation hyötyjä on kyettävä realisoimaan mahdollisimman nopeasti.

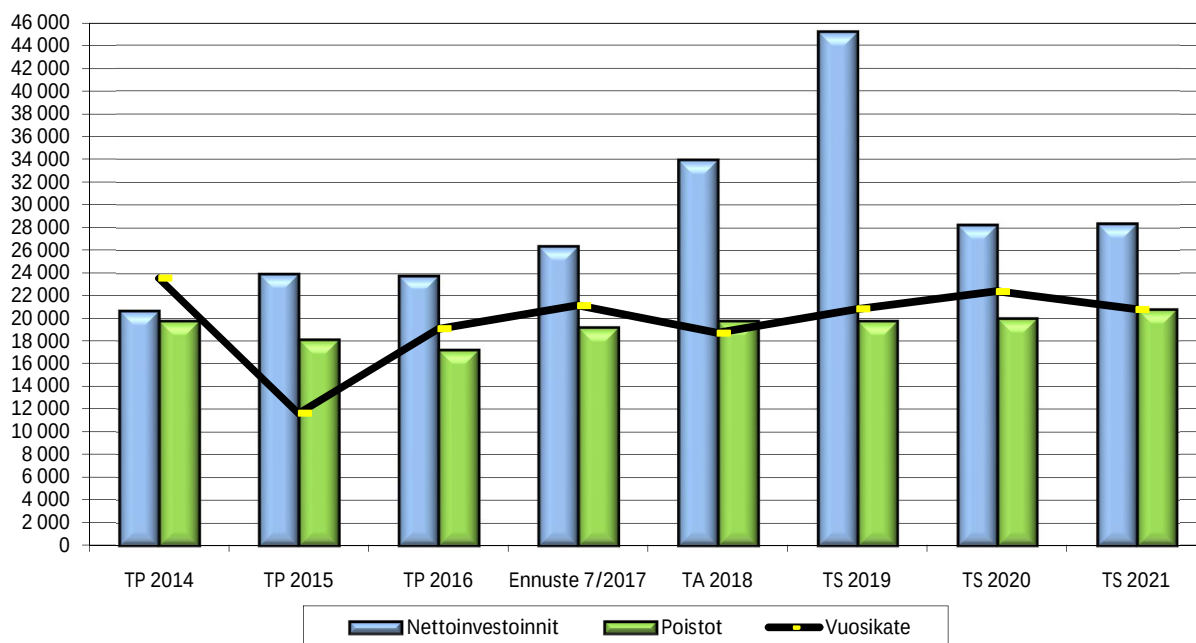
Tuloslaskelma taloussuunnitelmakaudelle 2018 - 2021

Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelma on alijäämäinen vuosina 2018, 2019 ja 2021. Valtionosuuksia on tarkastettu marraskuussa 2017 saatujen kuntaliiton julkaisemien ennusteiden valossa. Verotuloihin on oletettu keskimäärin 2 % kasvu suunnitelmavuosille 2018-2020. Veroprosenttien korottamistarvetta ja korotusta ei ole sisällytetty suunnitelmakaudelle. Vuosikate kattaa investointien poistot suunnitelmakaudella, mutta ei riitä kattamaan käytöstä poistettavien kiinteistöjen kertapoistoja. Taloussuunnitelmavuosille sisältyy myös vaatimus elinkeino- ja työllisyyspolitiikan onnistumisesta.

Investoinnit ja tulorahoitus

Kaupungin talouden tasapainoa vahvistetaan ja kasvua tuetaan tarkasti priorisoitujen investointien avulla. Nettoinvestoinnit ovat 34,0 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Vuosikate on suunnitelmakaudella noin 18- 22 miljoonan euron välillä ja vuosina 2019- 2021 poistojen suuruinen. Investointisuunnitelmissa on huomioitava kaupungille kertynyt korjausvelka. Kaupungin vuosikate on riittänyt pidemällä tarkastelujaksolla kohtuudella poistoihin, mutta investointien tulorahoitus on jäänyt reilusti alle 100 %:n.

Kaavio 6: Vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot 2014-2021 (tuhatta euroa)

Investoinnit ja tulorahoitus suunnitelmakaudella 2018- 2021

Kaupungin velkamäärä nousee 224,2 miljoonaan euroon vuoden 2018 lopussa. Kaupungin lainamäärä nousee vuoden 2018 aikana noin 18,8 miljoonaa euroa. Asukasta kohden lainamäärä on vuoden 2018 lopussa 4.113 euroa/ asukas. Taloussuunnitelmakauden lopussa 2021 lainaa on kaikkiaan 255,9 miljoonaa euroa eli 4.695 euroa/ asukas.

Investointiohjelman investointien rahavirta olisi kyettävä pitämään vuosina 2018-2021 keskimäärin alle 20 miljoonan euron tason ilman jätevedenpuhdistamon investointia. Investointien osalta on tehtävä pitkän aikavälin kannattavuus- ja vaihtoehtolaskelmia. Taloussuunnitelmakaudella vuosikate on kyettävä pitämään vähintään 20 miljoonan euron tasolla investointien rahoituksen turvaamiseksi. Tämä tarkoittaa käyttömenojen hillintää koko suunnitelmakaudella. Suunnitelmakauden investointeja tulee tarkastella erikseen vuoden 2018 aikana esim. kaupunkirakenneuudistuksen investointitarpeita koskien, jotta rahoitustasapaino toteutuu pitkällä aikavälillä.

Riskienhallinta

Kuntalaki (410/2015) säättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen on huolehdittava kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

Vuonna 2016 on laadittu uusi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje sekä konserniohje. Sisäisen valvonnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuita sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita.

Uusi kaupunginvaltuusto saa hyväksyttäväksi valtuustokauden kattavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joilla luodaan puitteet järjestää ja yhdenmukaistaa kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta. Toisin sanoen tavoitteena on vahvistaa hyvää hallinto- ja johtamistapaa.

Myös riskienhallinta tulee kuntakonsernissa kytkeä valtuuston hyväksymiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin. Lisäksi on huomioitava hallintosäännön tehtävä- ja vastuujaot.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Mikkeli-konserni tai sen yksikkö ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunki-konsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyys) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen
- mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportoimiseen ja riskien seurantaan

Kaupunginhallituksella on operatiivinen vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Kaupunginhallitus on voimassaolevan hallintosäännön mukaisesti perustanut alaisekseen konserni- ja elinvoimajaoston, jonka tehtävänä on vastata sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä merkittävimpien riskien raportoinnista kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasoilla osana toimintarutiineita. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja velvoitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Mikkelin kaupungin merkittävät riskit ovat pysyneet melko samanlaisina edellisvuosiin verraten. Keskeisimmät riskit liittyvät talouteen ja huoltosuhteen heikkenemiseen.

Talouden haasteena ja riskeinä tulevat olemaan valtionosuuksien leikkaukset ja verotulojen heikkeneminen. Konserni-velan kasvaessa myös korkomuutosten vaikutukset talouteen kasvavat. Erityisesti verotulojen kasvu pidemmällä aikavälillä on epävarmaa, koska bruttokansantuotteen kasvuennusteet ovat erittäin maltillisia tuleville vuosille

Korkojen nousulta on suojauduttu korkojohdannaisilla ja kaupungin lainojen suojaustaso on noin 40 % tasolla. Talouden tasapainotuksen ja mahdollisten toiminnan sopeuttamisen keinojen kartoittamista tullaan jatkamaan vuonna 2018.

Strategisissa riskeissä suurin haaste on väestörakenteen muutoksen ja huoltosuhteen heikkenemisen aiheuttama muutospaine palvelurakenteisiin ja palveluiden saatavuuteen. Ikääntyvä väestö aiheuttaa palvelutarpeen kasvua, ja riskinä on, että jo tehty ja tuleva laajempi sosiaali- ja terveystoimen uudistustyö ei lunasta sille asetettuja taloudellisia tavoitteita. Sosiaali- ja terveystoimen menojen ennustaminen on ollut viime vuosina hankalaa ja riski Etelä- Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymän, Essoten, kuntalaskutuksen ylittymiselle nähdään edelleen suurena.

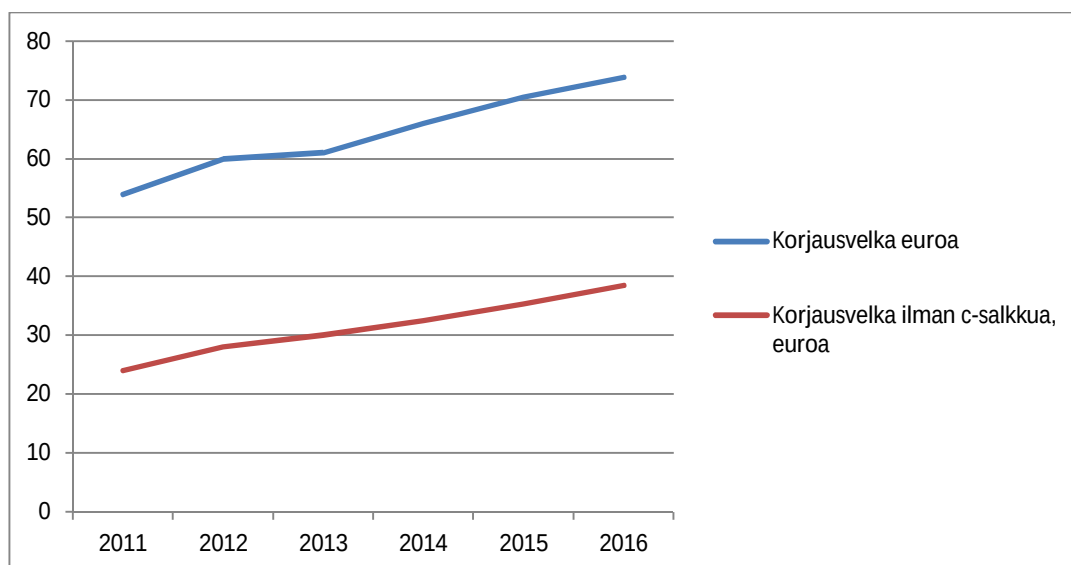
Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöresurssien hallinta ja henkilöstökulujen hillitseminen on keskeinen edellytys talouden tasapainottamisen onnistumiseksi. Työssä viihtyvyys, työkuorman hallinta ja sairaslomien ennaltaehkäisy on tekijät, jolla hallitaan henkilöstöriskejä.

Vahinkoriskeiltä voidaan suojautua muun muassa vakuuttamalla ja laadukkaalla irtaimistohallinnalla. Irtaimistohallintaan on kiinnitetty tarkempaa huomiota ja irtaimiston kartoitustyö ja inventointi on aloitettu. Irtaimistohallinnan kehittämistyötä tullaan jatkamaan vuonna 2018.

Kaupungin talouden hoidon kannalta edelleen merkittävänä riskinä on myös kiinteistöjen korjausvelka, joka on kaikkiaan noin 73,9 miljoonan euron suuruinen. Korjausvelan määrää seurataan vuosittain. Korjausvelka on kasvanut seuraavasti vuosina 2011- 2016:

Vuosi	euroa	euroa, ilman C- salkkua
2011	54 milj. euroa	24 milj. euroa
2012	60 milj. euroa	28 milj. euroa
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa

Taulukko 10: Mikkelin kaupungin kiinteistöjen korjausvelan kehittyminen⁶

Kuvaaja 1: Korjausvelan kehittyminen vuosina 2011- 2016

⁶ A = pidettävät rakennukset, B = kehitettävät rakennukset, C = realisoitavat rakennukset, D = kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset

Henkilöstö

Henkilöstömenot

Vuoden 2018 talousarviossa palkat ja palkkiot ovat 74,0 miljoonaa euroa (74,7 milj. euroa vuonna 2017). Tulevalla taloussuunnitelmakaudella pääpainon tulee olla menojen kasvua hillitsevissä rakenteellisissa toimitissa. Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen on välttämätöntä. Henkilöstömenojen karsimisella tavoitellaan palkkamenojen kohoamisen vaikutuksen nollaamista. Vuoden 2018 talousarvion saavuttaminen vaatii ennakoivaa henkilöstösuunnittelua ja onnistunutta henkilöstösuunnitelman toteuttamista.

Lasketut henkilösivukulut vuonna 2018 ovat keskimäärin 21,13 % (vuonna 2017 22,50 %). Maatalouslomittajien tapaturmavakuutusmaksu on 2,45 % (muilla 0,22 %). Palkkaperusteinen eläkemaksu vuonna 2018 jakautuu kahteen osaan: työnantajan maksuun ja työntekijän eläkemaksuun. Työnantaja maksaa palkkaperusteisen eläkemaksun maksuprosentin perusteella. Työnantajan palkkaperusteinen maksu on 16,75 % vuonna 2018. Lisäksi työnantaja pidättää työntekijän palkasta työntekijän eläkemaksun ja tilittää sen Kevalle. Vuonna 2018 työnantajalta perittävä palkkaperusteinen maksu on noin 6,8 milj. euroa.

Varhaiseläkemenooperusteista maksua peritään vielä vuosilta 2018 ja 2019. Vuodesta 2020 alkaen varhaiseläkemenooperusteinen maksu lakkaa ja kaikilta jäsenyhteisöiltä perittävä palkkaperusteinen maksu sisältää työkyvyttömyyseläkemaksun. Vuoden 2018 varhaiseläkemenooperusteiseen maksuun vaikuttavat eläkemeno, jotka aiheutuvat 1.2.2015- 31.12.2018 alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä ja kuntoutustuista. Työnantaja maksaa varhaiseläkemenooperusteista eläkemaksua eli varhe- maksua, kun sen työntekijä jää ensimmäistä kertaa työkyvyttömyyseläkkeelle tai kuntoutustuella eli alkaa saada määrääkaista työkyvyttömyyseläkettä. Alkavat eläkkeet vaikuttavat työnantajan varhe- maksuun 36 kalenterikuukauden ajan eläkkeen alkamisesta. Näin ollen maksut voivat jakautua neljälle vuodelle. Jos henkilön eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi kesken 36 kuukauden jakson, se pienentää maksettavaa maksua.

Työntekijän ikä ei vaikuta varhe- maksun määrään. Arvio vuoden 2018 varhaiseläkemenooperusteisesta maksusta on saatu kertomalla vuoden 2017 ennakkomaksu arviointikertomalla 1,14. Kevan toimittaman laskelman perusteella ennuste varhe- maksu on noin 1,47 miljoonaa euroa vuonna 2018 (Keva 11.10.2018).

Eläkemenooperusteinen maksu on budjetoitu vuodelle 2018 kertomalla vuodelta 2017 perittävien eläkemenooperusteisten ennakkolaskujen yhteismäärä luvulla 0,98. Taloudellinen tuki on ryhmähenkivakuutusta vastaava etuus. Taloudellisen tuen kustannusten arvioidaan jäävän vuonna 2018 alle 0,040 prosenttiin taloudellisen tuen alaisista palkoista eli selvästi alle ryhmähenkivakuutuksen maksun. Taloudellisen tuen kustannuksien oletetaan pysyvän suurin piirtein samalla tasolla myös 2019- 2020.

Henkilösivukulut on laskettu

410000 Palkkaperusteinen KuEL	16,75 %
411000 Muut työeläkemaksut (VAEL)	16,59 %
415000 K.eläke- ja sairausvak.maksu	1,12 %
416000 Työnantajan tyött.vakuutusmaksu	3,00 %
417000 Tapaturmavakuutusmaksu	0,22 %
417000 Tapaturmamaksu pela	0,74 %
417000 Tapaturmavakuutus maat.lomitus	2,45 %
418000 Muut sos.vakuutusmaksut (ryhmähenk.)	0,04 %
419000 Tuntipalkkojen palkkavarauksen sotu-osuus	50,00 %
406000 Tuntipalkkojen palkkavarauk	30,00 %

Henkilöstömäärän kehitys

Suunniteltu henkilöstömäärä vuoden 2018 lopussa on 2059 henkilöä. Suunnitelmat sisältävät vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön sekä liikelaitokset ja taseyksiköt. Tiedossa ei ole kuntaliitoksia tai sen kaltaista seudullisen yhteistoiminnan kehittämistä, jolla olisi olennaisia henkilöstövaikutuksia. Henkilöstömäärän kehitystä analysoidaan tarkemmin erillisessä henkilöstösuunnitelmassa.

Henkilöstötoimenpiteet 2018- 2021

Tehtävien avautuessa poistuman yhteydessä, tulee tehtävän täyttämisen tarvetta tarkastella kriittisesti palvelutarpeen näkökulmasta. Mahdollisuuksien mukaan tehtäviä järjestellään uudelleen tai tehtävä täytetään sisäisesti. Sisäiset tehtäväjärjestelyt eivät kuitenkaan saa lisätä ulkoisten palveluiden ostoa. Kuntarakennelain ja kuntaliitossopimuksen mukaista irtisanomissuojaa ei enää ole vuonna 2018.

Sopimuskautta 1.2.2018 - 31.1.2019 koskevat sopimusneuvottelut ovat aluillaan. Palkankorotuksiin on kuitenkin varauduttu 1,0 % kokonaispalkkasummasta. Palkkakustannuksissa laskennallinen lomarahavaraus on 3,85 %, jossa on huomioitu 30 % lomarahaleikkaus (vaikutus työvoimakustannuksiin keskimäärin -1,46 %). Työajan pidennys on 1.2.2017 lukien toteutettu pysyvästi 24 tuntia vuodessa. Vuosittaista työaikaa on pidennetty 24 tunnilla ansiotasoa muuttamatta siten, että työaika pitenee viikossa 30 minuuttia. Työajan pidennyksen laskennallinen vaikutus työvoimakustannuksiin on keskimäärin -1,32 %. Vuosityöajan pidennyksellä ei ole kuitenkaan suoraa vaikutusta kaupungin menoihin, mutta pidennys pienentää osaltaan työvoimatarvetta vähentäen sitä kautta kunnallisveroa. Työajan pidennys mahdollistaa toimintamenojen alentamisen, mutta vaatii toiminnan ennakoivaa suunnittelua ja päätöksiä sen osalta.

Tulorekisterin myötä vuoden 2019 alusta alkaen palkkaperusteisen eläkemaksun perintä muuttuu merkittävästi. Vuonna 2019 palkkaperusteinen eläkemaksu muodostuisi yksinomaan työansiopohjaisesta eläkemaksusta, joka korvaisi nykyiset työnantajan ja työntekijän palkkaperusteiset eläkemaksut. Työansiopohjainen eläkemaksu (katsotaan sisältävän työntekijän eläkemaksun) on 23,30 %. Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä itselleen työntekijän eläkemaksun.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tekemän kilpailukyky sopimuksen perusteella työttömyysvakuutusmaksujen ta-
saamista jatketaan palkansaajien ja työnantajien maksujen kesken. Maksujen kokonaismäärää ehdotetaan kuitenkin alennettavaksi vuodelle 2018. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 2,60 prosenttia palkasta.

Henkilöstöä koskevat tunnusluvut ja raportit on esitelty henkilöstösuunnitelmassa vuosille 2018- 2021.

Henkilöstöohjelmasta johdettavina toimenpiteinä vuosina 2018- 2019 ovat muun muassa:

- johtamisen ja esimiestyön kehittäminen,
- vuorovaikutteisen toiminta- ja palvelukuluttuurin rakentaminen,
- toimintamallien ja prosessien kehittäminen yhdessä henkilöstön kanssa: tehokkaat ja laadukkaat toimintamallit,
- sisäisen liikkuvuuden edistäminen ja tiukennettu täyttölupakäytäntö,
- palveluorganisaation tehtävärakenteen uudelleentarkastelu ja kehittäminen, tehtäväkuvien ja roolien tarkastelu sekä asiakaslähtöinen osaamisen johtaminen ja kehittäminen "uuden kunnan" muuttuvien palvelutarpeiden mukaisesti,
- työaikajärjestelyjen ja työvuorosuunnittelun kehittäminen,
- palkitsemiskäytänteiden uudistaminen ja
- työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtaminen: ennakoiva ja varhainen välittäminen.

Henkilöstökustannuksiin vaikutetaan muun muassa suosimalla säästösyistä harkinnanvaraisia palkattomia vapaita, tehostamalla sisäistä tehtäväkiertoa, vähentämällä ylitoita ja lomapalkkavelkaa sekä tehostamalla prosesseja ja toimintamalleja. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota työkykyjohtamiseen, kuten osatyökykyisten uudelleensijoittamiseen ja varhaisen välittämisen ja korvaavan työn mallin tehokkaaseen hyödyntämiseen. Myös työhyvinvoinnin kokonaisuuden johtaminen on painopistealueitamme ja työhyvinvoinnin edistäminen linkitetään osaksi jokaista henkilöstöjohtamisen ja -hallinnon prosessia. Eläköitymisen ja mahdollisen muun poistuman myötä tarkastellaan kriittisesti erityisesti hallinnon ja tukipalvelutehtävien täyttöä. Määräaikaisten lukumäärää pyritään aktiivisesti vähentämään vakinaistamalla henkilöstöä tehtäviin, joihin todetaan olevan pysyvä tarve.

Kaupunkikonserni

- konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja – yhteisöt
- osakkuusyhteisöt
- omistajapolitiikka ja konserniohjaus
- tytäryhtiöiden sitovat tavoitteet

Mikkelin kaupunkikonserni

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja -yhteisöt

Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kuntalain 6 § mukaan kaupungin sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla (emoyhteisö) yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yksiköiden kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5§:n tarkoittama määräamisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Mikkelin kaupunki ja sen liikelaitokset ja taseyksiköt yhdessä määräamisvallassa olevien yhteisöjen (tytäryhteisöt) kanssa muodostavat kaupunkikonsernin. Määräamisvalta merkitsee kaupungin mahdollisuutta ohjata tytäryhteisöjen toimintaa niin, että konsernin tavoitteet ja edut tulevat otetuksi huomioon.

Kuntalain 114 §:ssä on säädetty konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta ja sisällöstä sekä niihin liittyvistä poikkeuksista. Kuntakonsernin tulee laatia täydellinen konsernitilinpäätös, joka sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot.

Kaupunginvaltuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto antaa tytäryhteisöjen ohjausta ja valvontaa koskevia periaatteita kunnan konsernijohtolle. Valtuuston asettamat tavoitteet ohjaavat kunnan edustajia tytäryhteisöjen toimielimissä. Kyseiset tavoitteet eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Tavoiteasettelu on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Talousarviossa asetetaan tytäryhteisökohtaiset vuoden 2018 toiminnalliset tavoitteet merkittävillä tytäryhteisöille. Kaupungin edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekoeuimissa kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita. Tytäryhtiöiden ja yhteisöjen toiminnasta raportoidaan syys- marras- kuussa ja tilinpäätöksessä. Lisäksi yhtiöt, joille on asetettu tavoitteita esittelevät toimintaansa kaupunginhallitukselle kerran vuodessa.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja muut yhteisöt

Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt muodostavat kuntakonsernin, jossa on yhteensä 11 merkittävää osakeyhtiötä, 12 asunto- tai kiinteistöyhtiötä ja 3 säätiötä, jotka katsotaan omistussuhteeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöksi tai -yhteisöksi. Kaupungilla on myös omistusta 15 osakkuusyhteisössä sekä 5 kuntayhtymässä.

Konsernirakenne 2017	kaupunki	konserni
Tytäryhteisöt		
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	100,00 %	
• Huippuenergia Oy		100,00 %
• ESE-Tekniikka Oy		100,00 %
• ESE-Verkko Oy		100,00 %
• Haukivuoren Lämpö		100,00 %
• OOOEse, Venäjä		100,00%
• OOOEse Ruskij Les		100,00%
• Biohauki Oy		54,34 %
• Biosairila OY		30,00 %
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %	
Metsäsairila Oy (konserni)	100,00 %	
Mikalo Oy	100,00 %	
• Kiint. Oy Nuottapuisto (yhdistellään kaupunkiin)		70,00 %
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %	
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy	100,00 %	
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %	
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %
Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy	79,80 %	
Etelä-Savon Koulutus Oy	62,50 %	

	kaupunki	konserni
Mikkelin Ravirata Oy	52,70 %	
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	100,00 %	
<i>Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt</i>		
As Oy Pirttitie III	100,00 %	
Kiint.Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
As Oy Tuppuru	97,00 %	
As Oy Hirvipari	95,69 %	
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja Ese omistavat)		75,64 %
As Oy Mikkelin Nuottapuisto (Mikalon tytär)		70,00 %
As Oy Mikkelin Hauki-Koivikko	70,00 %	
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %	
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %	
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	58,63 %	
Mikkelin Arkistotalo Oy	56,00 %	
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	51,56 %	
<i>Kuntayhtymät</i>		
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	72,30 %	
Etelä-Savon Sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä	57,42 %	
Etelä-Savon Maakuntaliitto	33,02 %	
Vaalijalan ky	12,80 %	
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	6,79 %	
<i>Säätiöt, joissa kaupunki on mukana</i>		
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö		
Kyyhkylä-säätiö		
Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö		
<i>Osakkuusyhteisöt</i>		
Kiint.Oy Suksimäki (Mikalo Oy omistaa)		50,00 %
Kyyhkylän Asuntolat Oy	49,20 %	
Kiint.Oy Vaahteranlehti	48,99 %	
Kiint.Oy Otavan Ketola	47,26 %	
Mikkelin Pesula Oy	42,86 %	
Kiint.Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	41,02 %	
As Oy Mikkelin Lehmusrivi	40,60 %	
Etelä-Savon Kaapelitelevisio (ei toimintaa)	36,80 %	
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	35,80 %	
Mikkelin Mikaeli Oy	33,33 %	
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	32,11 %	
As Oy Partinkartano	30,64 %	
Kiint.Oy Kyyhkylä		30,00 %
Kiint.Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	21,24 %	
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	17,70 %	44,30 %

Omistusyhteisyyhteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, jos kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyyhteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Kaupungilla voi olla huomattava vaikutusvalta ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvaltaa.

Omistajapolitiikka ja konserniohjaus

Mikkelin kaupunginvaltuusto päätti omistajapolitiittisista linjauksista 20.2.2017 § 15. Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä konserniohjauksesta. Omistajapolitiittisista linjauksissa määritellään omistukselle asetettavat tuotto- ja muut tavoitteet sekä omaisuuden käytöstä vastuussa olevat tahot. Samoin määritellään miten seuranta ja raportointi on järjestetty.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki pyrkii pääoman ja omaisuuden tehokkaaseen käyttöön; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan hyvän kuntatalouden. Omistuksille on kaupungin talousarviossa määritelty yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Uutena asiana talousarvioon tuodaan omistajapolitiittinen ohjelma, mikä tarkoittaa omistajapolitiittisista linjauksista johdettuja konkreettisia omistajapolitiittisia toimenpiteitä talousarviovuodelle 2018. Toimenpiteisiin on nostettu myös ennakkotietona sellaisia tehtäviä tai suunnitelmia, jotka tulevat vaatimaan kaupungin osalta ratkaisuja. Ensimmäiset omistajapolitiittiset toimenpidetavoitteet on merkitty talousarviotekstiin kunkin yhtiön kohdalle niiltä osin kun toimenpiteitä on pystytty osoittamaan. Omistajapolitiittiset toimenpiteet jalostuvat talousarviovuoden aikana ja niiden toteutumista arvioidaan tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Konserniohjaus

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 23.5.2016 § 57 Mikkelin kaupungin konserniohjeen, joissa on määritelty konsernin johtosuhteet ja johtamisen säännöt.

Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Omistajaohjaus on kunnan edustajien päätösvallan käyttöä, käytön ohjaamista yhtiökokouksissa tai vastaavissa elimissä sekä muita toimenpiteitä, joilla kunta osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiön hallintoon ja toimintaperiaatteisiin. Tytäryhtiöiden valvontaa koskevia ohjeita taas annetaan kunnan omille toimielimille ja viranhaltijoille. Lisäksi kunta voi antaa teknisluonteista ohjeistusta tytäryhtiöille sovitussa konsernin toiminnoissa, kuten tilinpäätösraportoinnissa ja rahoituksen taikka hankintojen järjestämisessä. Konserniohjauksen piiriin katsotaan usein kuuluvan myös kunnan omistusoikeus liikelaitoksissa ja valvontaohjeiden antaminen liiketoimintaa valvoville kunnan toimielimille ja liikelaitoksen johdolle.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 22.6.2009 konserniohjauksen järjestämistä koskevat periaatteet. Periaatteiden mukaan konserniohjauksen ja -valvonnan käytännön järjestämiseksi on tarkoituksenmukaista, että valvonta- ja seuranta-vastuu delegoidaan kaupungin johtoryhmään kuuluville viranhaltijoille. Uusimman delegointipäätöksen on tehnyt konserniohjeen nojalla kaupunginjohtaja vuonna 2016. Konsernivalvonnan vastuuhenkilöt esitetään myös talousarviokirjan lopussa.

Konserniohjausprosessi

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisön konsernivalvontavastuun kanssa. Konsernitavoitteiden toteutumista raportoidaan kaupunginhallituksen jaostolle vuosittain (syys- marraskuussa) siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluksen vuoden tavoitteiden toteutuminen. Valtuusto arvioi konsernin tavoitteiden toteutumista vuosittain tilinpäätöksissä. Kaupunginhallitus antaa konsernitalinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin toiminnasta ja taloudesta.

Arviointi perustuu konsernin toiminnasta ja taloudesta saatuihin tietoihin. Konserniyhtiöiden seurantaa on täsmennetty ja yhteydenpitoa on tiivistetty. Yhtiöt pyydetään kaupunginhallituksen alaisen konserni- ja elinvoimajaoston kuultavaksi vuosittain. Lisäksi keskeisten konserniyhtiöiden kesken järjestetään konsernipäiviä, jossa käydään läpi konserniyhtiöitä koskevia yleisiä asioita.

Tytäryhteisöjen valtuuston nähdn sitovat tavoitteet

Kaupunki on määritellyt 11 tytäryhtiölle valtuustoon nähdn sitovat tavoitteet. Näiden yhtiöiden tehtävänä on palvelutuotannon hoitaminen tai kaupungin kehittämistoimintaan keskeisesti osallistuminen. Konsernivastuuhenkilöiden tulee toimia kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjetta.

Etelä-Savon Energia -konserni

Omistus: 100%

Toimiala: sähkön- ja lämmöntuotanto, sähkönsiirto

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Energia-ala on murroksessa. Sähkön hinta on niin alhainen, että vastapainesähkönkään tuottaminen ei aina ole kannattavaa. Tuettu uusiutuva energia on sotkenut sähkömarkkinoita. Vuodet tulevat aiempaa lämpimämmiksi ja sateisemmiksi. Tämä voi pienentää lämmönmyyntiä ja heikentää polttoaineiden laatua. Jatkossa yhtiöt tulevat panostamaan aurinkoon ja tuuleen energiantuotannossaan. Liikenteessä panostetaan sekä sähkö- että kaasuautoihin. Sähkön siirrossa alkoi uusi valvontakausi 2016-2019 ja uusi valvontamalli mahdollistaa edelliskautta korkeamman tuottotason sähkön siirrolle.

Tulostavoitteet

Tavoitteet		Mittari:	Lähtötaso:	Tavoitetaso:
1. Ympäristöystävällisen energian hankinta ja tuotanto:	1.1 Saavutetaan Pursialan (ympäristöystävällisen) lämmön ja sähkön tuotantotavoitteet	Pursialan voimalaitoksen käytettyvyys	99,5%	98%
	1.2 Tuotannon ympäristöystävällisyyden ja kannattavuuden varmistaminen	Uusiutuvien polttoaineiden käyttö ja polttoaineiden hankintakustannukset	Uusiutuvien polttoaineiden osuus 81,1%	Uusiutuvilla polttoaineilla tuotetaan 85% energias- ta sekä polttoaine- hankinnan kustan- nusten kasvu alle keskiarvon
	1.3 Sähköntuotanto- osuuksien kannatta- vuuden parantaminen	Sähkön Mankala- hinnat	Ei ole toteutunut	Sähkön Mankala- hintojen pysymi- nen pörssihintojen alapuolella
2. Luotettava ja tehokas energian siirto sekä myynti:	2.1 Siirto- ja lämpö- verkkojen käytön ja rakentamisen opti- mointi	Sähkön siirtohä- viöt ja lämmön verkosto- sekä mittaushäviöt	Voidaan todeta vasta, kun kaikki sähkö- energia menee tun- timittauksen piirissä olevien mittareiden kautta	Sähkön siirtohävi- öiden ja lämmön verkosto- sekä mittaushäviöiden osalta kaupunkiyh- tiöiden keskiarvo
	2.2 Sähkön myynnin kannattavuuden parantaminen	Sähkönmyynnin tulos	Tulos negatiivinen v. 2014	Sähkönmyynnin tulos positiivinen
	2.3 Kaukolämmön kilpailukyvyyn turvaa- minen	Tulostaso	Kaukolämmön tulos v. 2013 2642 t€, v. 2014 2987 t€	Nykyisen tulosta- son säilyttäminen
3. Uudet energiapal- velut:	3.1 Osaamisen var- mistaminen	Uusien ratkaisu- jen myynti ja toteutus	Toteutunut	Pystytään myy- mään ja toteutta- maan uudet ratkai- sut
	3.2 Älykkäät energia- ratkaisut	Liikevoitto	Konsernin liikevoitto v. 2013 5695 t€, v. 2014 6477 t€	Liikevoiton paran- taminen

Tavoitteet		Mittari:	Lähtötaso:	Tavoitetaso:
	3.3 Uudet bioenergiatuotteet	Liikevoitto	Konsernin liikevoitto v. 2013 5695 t€, v. 2014 6477 t€	Liikevoiton parantaminen

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto	51,3 milj. euroa	52,4 milj. euroa	50,5 milj. euroa	51 milj. euroa
Tilikauden voitto/tappio (verojen jälkeen)	2,6 milj. euroa	2,6 milj. euroa	2,6 milj. euroa	2,6 milj. euroa
Osinko	2,86 milj. euroa	2,86 milj. euroa	2,86 milj. euroa	2,86 milj. euroa
Investoinnit	16,6 milj. euroa	17 milj. euroa	12 milj. euroa	5,8 milj. euroa
Ulkoinen velka	91,4 milj. euroa	92 milj. euroa	90 milj. euroa	85 milj. euroa
Sisäinen velka	14,3 milj. euroa	14,3 milj. euroa	14,3 milj. euroa	14,3 milj. euroa
Konsernitilin limiitti	4,2 milj. euroa	4,2 milj. euroa	4,2 milj. euroa	4,2 milj. euroa
Omavaraisuusaste	17,7%	16%	15%	15%
Henkilöstö vakituinen	93	95	90	90
määräaikainen	8	8	4	4

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Riskienhallinta perustuu johtoryhmässä tunnistettuihin riskeihin. Riski on mahdollinen tapahtuma tai tapahtumaketju, joka voi vaarantaa taloudellisten tai toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisen lyhyellä tai pitkällä aikavälillä tai uhata organisaation mainetta. Riski ei ole ainoastaan negatiivisen asian mahdollinen tapahtuminen, vaan myös se, että jokin voimavarojen mahdollistama hyvä jää toteutumatta.

Tapahtuneista vahingoista tehdään poikkeama, joka käsitellään asiassa vastuullisen henkilön toimesta.

1. Strategiset riskit

Etelä-Savon Energian strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon kannattavuuteen sekä sähkön ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpimät vuodet pitävät Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät alhaisella tasolla ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Voimalaitoksella on tehty toimenpiteitä minimikuorman vähentämiseksi mm. investoimalla reduktioajolaitteisiin. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä, kuin tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Sähkön tukkumarkkinahinnat ovat olleet historiallisen alhaisella tasolla. Kaukolämmössä haasteena on energiankulutuksen väheneminen sekä maalämpöratkaisujen imagoetu markkinoinnissa.

Sähkön hintariskeihin varaudutaan riskipolitiikalla, jonka ESEN hallitus on hyväksynyt. Riskipolitiikka määrittelee myös sähkön suojaustasot ja suojattavat ajanjaksot.

Energian tuotantokustannusten nousua on pyritty uudistamalla polttoaineenhankintaa, keskittämällä hankinta suuremmille toimijoille sekä ottamalla toimitusehdoksi toimitus terminaaliin tai voimalaitokselle. Näin itse ei kanneta enää riskiä tienvarsikasojen hävikistä. Lisäksi pyritään hankkimaan polttoaineita omien yhteyksien kautta vähemmän kilpailluilta Venäjän-markkinoilta.

2. Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat puupolttoaineen saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähkönjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskittämällä polttoaineterminaali-toiminnot Mikkelin Metsäsairilaan. Puupolttoaineiden saatavuutta varmistaa lisäksi oman polttoaineiden hankinnan kehittäminen Venäjällä.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 130 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti noin 110 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähköjakelun häiriöt, ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaissäädökset. Sähköverkon kehittämiseksi on laadittu suunnitelma, joka ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus sekä kehittämään verkkoa. Sähköjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ennaltaehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko jatkaa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiön saamat ja edellisiltä vuosilta yli jääneet päästöoikeudet riittävät Pursialan voimalaitoksen tarvitsemaan turpeen polttomäärään, koska Pursialan kattilateknikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 %:iin saakka. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisuusjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijaistettavan työn, mikäli sijaistettava ei ole töissä, jolloin sijainen tulee perehdytettyä toisen työhön ja tämä oppii työn käytännön tekemisen kautta.

3. Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai hankkimalla lainoille suojaustuotteita. Tällä tavoin suojattuja lainoja tulee olla noin 60-80% konsernin lainakannasta aina seuraavien 10 vuoden ajan.

4. Vahinkoriskit

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät tarkastetaan vuosittain.

Omaisuusvahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvovakuutukset.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on toimitusjohtajan, hallituksen, johtoryhmän ja toiminnan vastuuvakuutukset. Pursialan voimalaitoksen sekä Tikkalan tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia, vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöystävällisiä muuntajia sekä ympäristövahinkovakuutuksiin.

Työtapaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä Työturvallisuuskorttikoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvallisista työtavoista. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapu- ja tulityökorttikoulutuksia. Työtapaturmien varalta henkilöstöllä on lakisääteinen tapaturmavakuutus sekä matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus, joka on voimassa sekä töissä että vapaa-ajalla.

Omistajapolitiittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapolitiittisissa linjauksissa on todettu, että energialiiketoiminnassa tapahtuvat muutokset vaativat energiaomistusten jatkuvaa tarkastelua. Omistajapolitiikan toteuttamiseen ei ole asetettu talousarvioon sitovia tavoitteita.

Etelä-Savon Koulutus Oy

Omistus: 62,5 %

Toimiala: Toisen asteen ammatillinen ja lukiokoulutus sekä koulutusta tukeva palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus ja kehittämistoiminta.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Ammatillisen toisen asteen toiminnan lainsäädäntö ja rahoitus muuttuvat 1.1.2018 lukien merkittävästi. Osaamispe-
rusteisuus ja asiakaslähtöisyys nousevat keskiöön. Kaikille opiskelijoille tehdään henkilökohtainen osaamisen kehitty-
misen suunnitelma (HOKS) ja yhä suurempi osa osaamisen kehittymistä siirretään työelämään. Kaikki tutkinto-/ tut-
kinnon osa- tavoitteinen koulutus siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen toiminnan ja rahoituksen ohjauk-
sen osalta. Enää rahoitusta ei saa läsnä olevien opiskelijoiden perusteella, vaan 50 %:sti sovitun koulutusvolyymien
osalta, 35 % opiskelijoiden kerryttämistä suoritteista ja 15 % opiskelijoiden työllistymisen tai jatko-opintoihin siirtymi-
sen perusteella.

Tulostavoitteet

Tavoite	Lähtötaso 2017	Tavoitetaso 2020	Mittari
Uusien yritysten syntyminen alueelle, ml. sukupolvenvaihokset	70 (arvio)	80 / vuosi Esedun opiskelijoista tai tutkinnon suorittajista	yritysten lukumäärä
Alueen työttömyyden vähentäminen	Etelä-Savo 11,2 %, Mikkeli 10,6 %	Etelä-Savo 10 %, Mikkeli 8 %	työttömyysprosentti
Yritysten ja julkisten toimijoiden osaamistason nostaminen	85 osaamistarvekartoitusta	100 koulutustarvekartoitusta 100 täsmäkoulutettua/ vuosi	kartoitusten raportoitu lukumäärä, koulutettujen raportoitu lukumäärä
Esedu vie eteläsavolaista ammatillista koulutusta ja rakentaa maakunnan mielikuvaa ulkomailla	Koulutusvientilupa saatu	Esedun tutkintovienti on käynnissä 4 tutkinnon osalta	Tutkintojen lukumäärä / koulutusviennin tuotot
Konsernin tuotantoympäristöt toimivat Esedun oppimisympäristönä	ei arviota	Vähintään 20 % Esedun opiskelijoista käyttää opintojensa aikana konsernin tuotantoympäristöjen oppimismahdollisuuksia	Työssäoppimisen osuus määrä kuvatuissa ympäristöissä
KasvuEsedu Oy saavuttaa sille asetetut tavoitteet	yrityksen toiminnan käynnistyminen	liikevaihto 3 M€	tytäryhtiön tuloslaskelma

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	34.541.122	30.555.200	30.407.685	28.563.000
Tilikauden voitto/tappio	326.249	-1.426.754	-953.770	-8.000
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit	1.280.982	1.421.600	1.421.600	1.000.000
Ulkoinen velka	0	0	0	0
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3 milj. euroa, ei käytetty	3 milj. euroa, ei käytetty	3 milj. euroa, ei käytetty	3 milj. euroa, ei käytetty
Omavaraisuusaste	57,99 %	53,4 %	55 %	55 %
Henkilöstö vakituinen	360	340	362	362
määräaikainen	306	300	308	308
	54	40	54	54

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Myytävän koulutuksen määrän hallitsematon väheneminen, varautuminen henkilöstö- ja tilavähennyksin.

Tutkintotavoitteisen koulutuksen vetovoiman romahtaminen tai prosessin vaikuttavuuden heikkeneminen, varautuminen henkilöstö- ja tilavähennyksin.

Molempien mainittujen riskien minimointi markkinoinnin ja yrityksen positiivisen imagon rakentamisen keinoin.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvas- tuullinen	Muut osallistuvat tahot
Pajatoiminnan mallintaminen	2018	Yhdessä molempien omistajakaupunkien kanssa	Hankepäällikkö Kati Torniainen	Sovitaan myöhemmin
Aktiivinen omistajatiedottaminen	2018	Sovitaan tehostetusta tiedottamisesta ja viestinnästä omistajille	Toimitusjohtaja Arja Seppänen	Kaupungin Konserni- vastuuhenkilö ja konserniohjausryhmä
Keskustelu lukiotoiminnasta alkaa osana alueen elinvoiman ja toisen asteen kehittämistä	2019	Verkostolukioon voidaan ottaa myös muut Etelä-Savon kunnat	Toimitusjohtaja Arja Seppänen	Sovitaan myöhemmin

Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus: 100%

Toimiala: Kiinteistöjen hallinta, vuokraaminen, ylläpito ja investoinnit.

Naistinki on 100% omistaja Kiinteistö Oy Kyyhkylässä (kiinteistökaupat 06/2016) ja Kiinteistö Oy Jääkärintäti 31 (TUMA). Lisäksi yhtiöllä on useita osaomistuksia mm. Kiinteistö Oy Teknograanissa, Kiinteistö Oy Kuvernööriä, Kiinteistö Oy Mikkelin Torikioskissa ja Mikkelin jäähalli Oy:ssä. Kyyhkylän ja Jääkärintätiä luvut eivät sisälly kokonaisuuressaan tähän raporttiin.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Yleinen taloudellinen tilanne on parantunut ja näyttäisi siltä, että paranee edelleen. Tilojen kysyntä pysynee hyvällä tasolla ja suurin osa yrityksistä pystyy suoriutumaan maksuvelvoitteistaan. Sijoittajien kiinnostus toimitilarakentamista kohtaan Mikkelin seudulla säilyy edelleen varovaisena ja jopa tiukkenee johtuen suurien investointikokonaisuuksien määrän kasvusta kasvukeskuksissa. Institutionaaliset sijoittajat eivät ole kiinnostuneita sijoittamisesta muihin kuin suuriin kasvukeskuksiin, joissa arvonnousu on mahdollista. Mikkelin kaupungilla on käynnissä useita tärkeitä aluerakennushankkeita. Uusien hankkeiden käynnistyminen Mikkelin seudulla edellyttää kaupunkikonsernin aktiivisuutta hankkeiden kehittäjänä. Alueiden rakennuttamisessa Naistingin rooli tulee olemaan tarkastelujaksona merkittävä, arviolta 20-25 miljoonan euron investoinnit. Naistingin rooli elinkeinopolitiikan tekijänä vahvistuu.

Tulostavoitteet

Kiinteistökehitys Naistinki Oy:n strategiset tavoitteet ovat talouden tasapainottaminen (Tavoite 1) edelleen, markkinoinnin kehittäminen yhteistyössä kehitysyhtiön kanssa ja 1-3 uuden aluehankkeen käynnistäminen (Tavoite 2), joilla voidaan lisätä Mikkelin toimitilarajontaa ja tukea elinkeinoelämän virkistymistä.

Yhtiön omistamista tiloista on vuokrattuna 98 %, minkä vuoksi uusien toimitilojen rakentaminen ja hankkiminen on perusteltua ja tavoitteena on kiinteistöomistuksen järjestelyitä kaupungin kanssa. Yhteistyössä kehitysyhtiön kanssa pyritään toteuttamaan myös muita hankkeita, jotka toteuttavat yhtiön talouden tasapainottamistavoitetta sekä lisäävät ja monipuolistavat kaupungin elinkeinoelämää. Suuren kokoluokan elinkeinoinvestointeja on valmistelussa noin 20 miljoonan euron edestä.

Yhtiön nykyisen kiinteistöomaisuuden korjausvelkaa tulee edelleen pienentää. Investoinnit vuonna 2018 kohdistuvat kaupungin strategisesti tärkeiden yritysten kehittämisedellytysten turvaamiseen ja kiinteistökannan korjaustöihin (Tavoite 3).

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoite 1	Poistoerokirjaamaton tulos 600.000€	1.000.000€	Tulos ilman poistoerokirjausta
Tavoite 2	0	Tuottava investointi n. 20.000.000€	Tase ja tuloslaskelma
Tavoite 3	Korjausmäärä 300.000	400.000	Korjausvelka ja -korjauskulut

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	4.433.000	5.100.000	5.100.000	5.300.000
Tilikauden voitto/tappio	184.000	300.000	300.000	400.000
Osinko	0	0	0	
Investoinnit	2.500.000	3 500 000	7.000.000(2016 vuodelta siirtynyt kiinteistökauppa kaupungilta tässä mukana, plus kauppa 2017 lopussa)	4.000.000
Ulkoisen velka	18.636.000	22.500.000	22.500.000	25.500.000
Sisäinen velka	155.000 (pitkät & lyhyet)	150.000	120.000	90.000
Konsernitilin limiitti	2.000.000 (Ei käytössä)	2.000.000	2.000.000 (ei käytössä)	2.000.000
Omavaraisuusaste	29,4%	25,3%	28,0%	25,0%

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	6 0	6 0	6 0	6 0

Kiinteistöyhtiöiden (tyttärien – Koy Jääkärintie 31 ja Koy Kyyhkylä) tunnusluvut eivät sisälly täysin lukuihin. Niiden talous tasapainossa, vierasta pääomaa niissä noin 11.000.000 euroa.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Suurimpia yhtiön toimintaan liittyviä riskejä on yleisen taloudellisen tilanteen mahdollistavien yritysten eli vuokralaisten talousongelmat, jolloin vuokrasaattavat voivat kasvaa ja tilojen vuokraaminen hidastua sekä vuokrataso laskea. Riskinä on, että yhtiön vuokratuloista merkittävä osa on muutaman sellaisen ison teollisuusyrityksen vuokria, joiden tiloille olisi vaikeata löytää uutta käyttöä. Tämä on tarkasteltava huolella kaikissa uusissa investoinneissa. Toisaalta kaikki noin 100 vuokralaista ovat hyvin erityyppisiä yrityksiä teollisista, kaupallisista ja konsulttialan yrityksistä julkishallinnon toimijoihin, mikä tasaa mahdollisia ongelmia tilojen vuokraamisessa. Vuoden 2016 aikana merkittävästi riskiä alentavana on sovittu kolmen suuren vuokralaisen kanssa pitkäaikainen (3-8 vuoden) sopimus.

Yhtiöllä on merkittävä määrä pitkäaikaisia lainoja, jolloin korkokannan mahdollinen nopea nousu aiheuttaisi ongelmia yhtiön tulokselle. Osa lainoista on suojattu korkojen nousua vastaan koronvaihtosopimuksilla ja osa koroista sidottu vuokran suuruuteen, jolloin korkovastuu on asiakkailta. Toisaalta yhtiön pääomarakenne on suhteellisen vahva, jolloin tase kestää myös joitakin tappiollisia vuosia.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Konsernin kiinteistöomistuksen ja -hoidon yhtenäistämisen tarkastelu. Mukana on myös arviointia hankinnat vs. oman työn osuus.	2018	-	Naistinki	Konsernin kiinteistötoimintaa harjoittavat ja/tai omistajakäyttäjäyhtiöt
Suuri elinkeinopoliittinen investointi, joka edesauttaa merkittävästi kaupungin elinkeinostrategian toteuttamista	2021	-	Naistinki	Konserni, HY, OKM, Arkistolaitos

Metsäsairila Oy

Omistus: Mikkelin kaupunki 100 %

Toimiala: jätehuolto ja kiertotalous

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

- Biojalostamon rakentuminen jätekeskuksen alueella muuttaa biohajoavan jätteen käsittelyn (BioSairilan toimesta).
- Tankkausasema liikennebiokaasulle raskaan kaluston käyttöön jätekeskuksen alueelle (BioSairilan toimesta).
- Jätteen hyötykäyttövaatimukset kasvavat, asumisen jätteestä entistä suurempi osa tulee hyötykäyttää materiaalina. Tarvitaan uusia tapoja kerätä ja lajitella materiaaleja.
- Pienkuormien vastaanoton kehittäminen jätekeskuksen alueella, tavoite ohjata enemmän hyötykäyttöön.
- Hankintalaki muuttunut ja tulossa tulkintaa miten kunnan jätehuolto-yritys voi olla markkinoilla edes tarjoamassa palveluitaan alueen yrityksille. (ns. TSV-jäte / markkinaehtoinen jäte)
- Jätteenkuljetusjärjestelmän tehostaminen

Tulostavoitteet

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoitteena on hyödyntää kaikki kotitalouksien sekajäte mahdollisimman kustannustehokkaasti ja ympäristövaikutukset huomioiden.	81,64% (2016)	100% (2018-2021)	%
Metsäsairila Oy:n tavoitteena on varmistaa, että jätteen käsittely, lajittelu ja kierrätys ovat kustannustehokkaita ja palvelevat koko Mikkelin talousaluetta.	Hinnat keskitasoa	Hinnat keskitasoa	Hintavertailut vastaviin Itä-Suomen yhtiöihin
Syntypaikkalajittelun tehostaminen	Sekajätteessä on n 25 % biojätettä, lasia ja metallia n 5%	Biojätettä alle 25%. Lasi ja metalli alle 5%	Lajittelututkimus

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (tuhatta euroa)	6036	5668	6050	6097
Tilikauden voitto/tappio	781	506	673	632
Osinko	350	301	350	350
Investoinnit	376	860	1000	1000
Ulkoisen velka	147	0	0	0
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500	500
Omavaraisuusaste	82	84	85	85
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	15 2	13 4	16	18

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

- Hankintalain muutos aiheuttaa rajoituksia yritysjetteen vastaanottoon.
- Toimintaan liittyy riski jätteen jatkokäsittelypaikkojen löytymisestä kustannustehokkaasti. Tähän on sekajätteen osalta varauduttu omistuksella Ekovoimalaitosyhtiö Riikinvoima Oy:ssä sekä kiintiösopimuksella Kotkan Energian Hyötyvoimalaitokseen. Biojätteen ja lietteen osalta tähän on varauduttu omistuksella biojalostamoyhtiö BioSairila Oy:ssä.
- Orgaanisen jätteen loppusijoituksen raja-arvot tiukentuneet, haettu poikkeuslupaa, ei saatu, Tämä vaikuttaa lähinnä tiettyjen yritysjetteen vastaanottoon kun niitä ei voi loppusijoittaa eikä niille ole hyötykäyttöä olemassa. Varautumisena on poikkeuslupan uudelleen haku ja yhteistyökumppaneiden etsintä.
- Jätteen materiaalihyötykäyttövaatimukset kiristyvät tulevaisuudessa. Tähän varaudutaan materiaalien erotelulla lajitteluhallissa sekä tehostamalla jätteen keräystä ja logistiikkaa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

- Toiminnan yhteensovittaminen konserniyhtiöiden kanssa. Metsäsairila Oy hoitaa konsernin jätehuollon.

Mikalo Oy

Omistus: 100%

Toimiala: Rakennuttaa, omistaa ja hallita kiinteistöjä ja niillä olevia rakennuksia, ostaa ja vuokrata alueita, rakennuksia ja huoneistoja sekä niiden omistukseen ja hallintaan oikeuttavia osakkeita ja vuokrata kiinteistöjä ja huoneistoja sekä huolto- ja isännöintitoiminta.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Kunnan väestökehityksen muutos, väestö ikääntyy ja vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustaajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta, vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Taantuvien alueiden ongelma ei ole

pelkästään muuttoliike, vaan väestörakenteen muutos aiheuttaa omat koettelemuksensa. Taantuvat alueet menettävät tuottavaa työvoimaa, kun ammattitaitoinen ja nuorempi työvoima siirtyy vetovoimaisiin kasvukeskuksiin. Alueelle jää ikääntyvä väestö, jonka suhteellinen osuus väestöpohjasta kasvaa hyvin merkittävästi. Erityisesti kerrostaloalueet menettävät kilpailukykyään asuntomarkkinoilla, mikä heijastuu myös vuokra-asuntojen kysyntään.

Tulostavoitteet

Asuntojen kysyntään pyritään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Yksioita ja pieniä kaksioita on tarjonnassa liian vähän. Asuntojen sijainnilla on entistä suurempi merkitys. Käyttöaste pyritään pitämään yli 94 %(tavoite1). Vuosittain tehtävän asukastytyväsyysskyselyn keskiarvo pyritään pitämään suhteellisen mittaustason 1,5 % alapuolella (tavoite 2). Käytetyssä vertailumenetelmässä tulos on sitä parempi mitä pienempi luku on.

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoite 1, käyttöaste	94	94	toteutunut/tavoite
Tavoite 2, asukastytyväisyys	1,44	1,42	kyselyn tulos

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	23.154.000	23.200.000	23.250.000	22.750.000
Tilikauden voitto/tappio	-758.985	0	0	0
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit	2.544.888	2.000.000	1.500.000	6.000.000
Ulkoinen velka	66.508.718	63.000.000	63.825.000	62.298.000
Sisäinen velka	6.528.139	5.960.000	5.690.000	5.108.000
Konsernitilin limiitti	-	-	-	-
Omavaraisuusaste	24,37	22,00	23,00	23,00
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	62 7	69	69	68

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön toimialan merkittävin riski on käyttöasteen heikkeneminen. Lähitulevaisuuden haasteena on kuntaliitosalueiden asuinrakennusten kunto, korjausvelka ja käyttöaste. Kaupungin väkiluvun väheneminen ja vuokratason nouseminen yli markkinavuokratason, josta on seurauksena asuntojen vajaa käyttö. Edellä mainittu aiheuttaa määrärahojen riittämättömyyden asuntojen kunnostamiseen ja sitä kautta korjausvelan kasvamisen. Kiinteistöjen käyttöasteen heikkenemisen aiheuttaa tuotto-odotusten laskemisen myötä tappioiden kautta poistosuunnitelman kiristämisen.

Yleinen taloudellinen tilanne lisää luottotappioiden määrää sekä vuokrasaataavia.

Yhtiö joutuu lähivuosien vähentämään merkittävästi asuntokantansa määrää sekä muuttamaan asuntotyyppisiä suuremmista pienempään. Myös sisäilmaongelmien lisääntyminen aiheuttaa tarkastelua joissakin kiinteistöissä niiden säilyttämisen puolelta.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kiinteistöjen myynti	2018	-	-	-
Kiinteistön purkaminen	2018	-	-	-
Uudisrakentaminen	2018	-	-	-

Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus: 100 %

Toimiala: Asumisoikeusasuntojen vuokraus ja hallinnointi

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Asumisessa ei tapahdu suuria muutoksia, mikäli tonttivaraus ei toteudu.

Tulostavoitteet

Yhtiö tarjoaa kysyntää vastaavasti asumisoikeusasuntoja paikkakunnalla. Omistusosuus pysyy ennallaan. Tuotto-odotteena on oman toiminnan kannattavuus. Yhtiön tavoitteena on tarjota ryhmälle asukkaita vaihtoehtoisen rahoituksen muodon ja osaltaan toteuttaa Asuminen 2024- ohjelmaa.

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoite 1, käyttöaste	97,82	99,00	käyttöaste

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	1 664 234,03	1 731 501,31	1 731 500,00	1 749 937,00
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	0	0	0	0
Ulkoinen velka *)	7 255 390,67	6 629 097,67	6 629 097,67	5 984 260,16
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	25,3	25	25	26
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	0	0	0	0

Rahastot ja varaukset *)

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Asumisoikeusrahasto	2 100 670,91	2 100 670,91	2 100 670,91	2 100 670,91
Indeksillä tarkistettu	3 094 151,91	3 094 151,91**)	3 094 151,91**)	3 094 151,91**)
Indeksikorotusvastuun määrä	993 481,00	993 481,00**)	993 481,00**)	993 481,00**)

**) indeksin muutoksen mukaisesti

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Käyttöaste ja asuntojen / kiinteistöjen kunto. Vuosikorjaukset ja markkinointi.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot
senioritalohankkeen selvitykset	2020	tontti	yhtiön hallitus	kaupunki

Mikkelin Jäähalli Oy

Omistus: suora omistus 74,88%, konsernin omistus 89,10%

Toimiala: Jäähallikiinteistöjen ylläpito energiakustannuksineen. Jääurheilun edistäminen.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018 - 2021

- Monitoimihallin sijoittuminen jäähallin ja raviradan viereen aiheuttaa muutoksia liikennejärjestelyihin ja parkkialueisiin. => toteutettu kesä/syysy 2017, otettu käyttöön syksyllä
- Monitoimihallin ja jäähallin välille rakennetaan sisäänkäynti /aulatila => rakenteilla, otetaan käyttöön maaliskuussa 2018

Tavoitteet

Tavoitteena jäähalliyhtiöllä on olla vaikuttamassa alueen suunnitteluun ja markkinointiin yhteistyössä Ravirata Oy:n ja Saimaa Stadiumi Oy:n kanssa. Jäähalli Oy on tehnyt esityksen kiinteistöhuollon yhdistämisestä alueella.

Yhtiö kehittää Mikkeliläistä jääurheilua tarjoamalla seuroille ja kuluttajille toimivat ja laadukkaat puitteet.

Merkittävät investoinnit ja niiden toteutuminen

- Isot investoinnit päähallin osalta on tehty pitkäksi aikaa
- 5-vuotiskorjaussuunnitelmassa on vuodelle 2018 lipunmyynnin uudelleen järjestäminen yhdessä Stadiumin kanssa (n.25 000 euroa), katsomopenkkien uusiminen n. 50 penkkiä/vuosi (n. 20 000 euroa/vuosi), päähallin valojen muuttaminen Led-valoiksi 2019 (n. 150 000 euroa).

Toimintaan sisältyvät riskit

Kiinteistöyhtiön toimintaan sisältyvät tavanomaiset kiinteistöriskit, joihin on varauduttu vakuutuksin.

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	601 692	645 904	645 904	630 000
Tilikauden voitto/tappio	0	+68 000	70 000	0
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit	60 000	40 000	50 000	50 000
Ulkoinen velka	8 500 004	8 166 672	8 166 672	7 833 340
Sisäinen velka	-	-	-	-
Konsernitilin limiitti	-	-	-	-
Omavaraisuusaste	-	-	-	-
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	1	1	1	1

Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus: 80,65 %

Toimiala: Liiketoiminnan ja matkailun kehitys

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Kaupunkiseutujen välinen kilpailu muun muassa osaavasta työvoimasta kiristyy. Vetovoimaa on kehitettävä sekä asuminen että työpaikkojen näkökulmasta. Työvoiman saatavuuden merkitys kasvaa.

Matkailualalla kansainvälinen kiinnostus Saimaan aluetta kohtaan kasvaa, mikä luo sekä mahdollisuuksia että tarpeen panostaa lisää palveluiden ja yhteistyöverkostojen kehittämiseen. Digitalisaatio etenee eri toimialoilla ja muuttaa muun muassa yritysten työvoiman tarpeita.

Maakuntauudistukseen liittyvä kasvupalvelu-uudistus ja -laki tulevat todennäköisesti vaikuttamaan myös kehitysyritysten toimintakenttään, vaikka maakunnille siirtyvät kasvupalvelut eivät tulekaan kattamaan kuntien elinvoimatehtäviä. Kehittämisorganisaatioiden välisen yhteistyön merkitys elinvoimatehtävien hoitamisessa kasvaa.

Kaupungin kehitysyrityksenä Miksei toteuttaa kaupungin strategiaa. Strategiatyön ollessa kesken ei kaikki Miksein toimintaan vaikuttava tieto ole vielä käytettävissä.

Tulostavoitteet

Miksein tavoitteisiin ja mittareihin vaikuttaa kaupungin strategia, jonka valmistelu on käynnissä. Taulukossa on kullekin vuodelle sovitut tavoitteet ja mittarit sekä arvio vuodelle 2018.

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Mikkelin elinvoimaisuus ja vetovoima	sijoitus 14.	14. *)	EK:n seuturanking
Yritysten toimintaedellytysten ja menestymisen tukeminen	3,55/5	4/5	Asiakastytytyväisyys
Uusien yritysten määrä	ei vielä saatavilla (117 vuonna 2016)	110	Perustettujen uusien yritysten lukumäärä (yhteistyössä Uusyrityskeskus Dynamon kanssa)

*) Mikkelin seudun sijoitus on noussut vuoden 2016 sijalta 17 sijalle 14. Tavoitteena on pitää tämä sijoitus.

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018 (alustava)
Liikevaihto (euroa)	4 481 429	n. 3 900 000*	n. 4 700 000	4 500 000
Tilikauden voitto/tappio	3 121	10 000	10 000	0
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit	-	-	-	-
Ulkoinen velka	694516		700000	
Sisäinen velka	1077879		1000000	
Konsernitilin limiitti	1500000	1500000	1500000	1500000
Omavaraisuusaste	10 %		10 %	
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	22/15	32	32	32

*) Visit Saimaa Lakeland Finland- hankkeen rahoitus oli varmistumatta talousarviota tehtäessä ja se puuttui liikevaihtoarviosta.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Kaupungin elinvoimatehtävän tärkeys ja korostuminen voi johtaa siihen, että odotukset kehitysyritystä kohtaan kasvavat resursseja nopeammin. Riittävien resurssien varmistaminen on tärkeää. Rahoituspohjaa pyritään laajentamaan mm. suoran EU-rahoituksen hyödyntämiseksi kehittämistoiminnassa, mutta sillä ei voida korvata perusrahoitusta. Rakennerahastorahoituksen ennakoitua vähenevän uudella ohjelmakaudella. Tästäkin syystä on tarpeen panostaa suoran EU-rahoituksen hakemiseen.

Omistajapolitiittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Kaupungin strategiatyön aikana on jo tunnistettu kehittämiskohteita, jotka nousevat myös Miksein strategiaan. Ne on alustavasti kuvattu alla. Toimenpiteet ja niiden vaatimat resurssit täsmentyvät vielä loppuvuoden aikana.

Omistajapolitiittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuulinen	Muut osallistuvat tahot
Strategiset kehittämisalustat		kehitysalusta-konseptin kuvaus ja kehittämissuunnitelmat (nimettyjä alustoja tällä hetkellä EcoSairila ja Memory Campus)		muut kaupungin kehittämisorganisaatiot
Matkailun kehittämisnäkökulman laajentaminen	-	-	-	muut kaupungin kehittämisorganisaatiot
Kaupunkimarkkinointi		Miksein tehtävän määrittely osana kaupunkimarkkinointitiimiä		kaupunkikonserni

Mikkelin opiskelija-asunnot Oy, MOAS

Omistus: 100 %

Toimiala: Asuntojen rakennuttaminen, omistaminen ja hallinta sekä vuokraus opiskelijoille ja nuorille sekä tilapäistar-koituksessa lyhytaikaiseen vuokraukseen kv. opiskelija-, tutkija- ja nuorisovaihtoa edistävään toimintaan.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Kysyntä yhtiön soluasuntojen osalta on jo selkeästi heikentynyt sekä kesällä että myös syksyllä 2017, kun lukukausi-maksu EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville kv. opiskelijoille toteutui eri oppilaitoksissa. Oppilaitokset päättää mak-sun suuruuden minimin ollessa 1.500 € lukukaudessa. Kuitenkin mm. Lappeenrannan Teknillisen yliopiston (LUT) ja siellä esim. kestävä kehityksen ja vihreän teknologian tutkimus eli Green Kampuksen toiminta Mikkelissä on jo lisän-nyt mm. määräaikaistutkijoiden tarvetta asua hotelliin sijaan MOASin kalustetuissa lyhytaikaisissa vuokra-asunnoissa. Vuoden 2017 syyskuussa yhtiössä asui jo 28 (v. 2016 = 26) tutkijaa eri puolilta maailmaa.

Asuntojen vuosikorjaukset lisääntyvät asukkaiden vaihtuvuuden ja lyhtyaikaisen asumisen myötä. Lisäksi asumiskus-tannusten nousun (mm. energiakulut ja kiinteistövero) osalta asumistukijärjestelmä ei seuraa riittävän nopeasti vuokrien nousua, joka saattaa aiheuttaa ainakin tilapäisesti vuokratien kasvua pienituloisten opiskelijoiden maksu-kyky huomioon ottaen, jota kuitenkin uusi v. 2017 säädetty opiskelijoiden asumistukiasetus osaltaan toki helpottaa; yksittäinen opiskelija saa nykyisin asumistukea läpi vuoden eli myös kesäkuukausilta, mutta taas pariskuntien asumis-tuki pienenee, mikäli toinen on ansiotyössä. Edelleen maan hallituksen leikattua opintorahaa v. 2017 ja pahimmillaan opiskelijaa kohti peräti n. 25 %:lla. Tämä vaikuttaa opiskelijoiden maksukykyyn jo lyhyellä aikavälillä, vaikkakin myös yksittäiset opiskelijat samalla siirrettiin em. lainmuutoksella siis yleisen asumistuen piiriin. Edellä mainitun perusteella myös vuokratien, ainakin tilapäisesti, saattavat kasvaa.

Toimintaympäristössä tapahtuvat keskeiset muutokset

Käyttöastetta saattaa alentaa arvioitua suurempi MOASin solujen kysynnän väheneminen kv. opisk. hakijamäärän laskettua yhtiössä jyrkästi Mikkelissä kesällä/syksyllä 2017 (EU- ja ETA-maiden ulkop. kv. opiskelijat/lukukausi-maksu).

Edellä olevan käyttöasteen ja mm. kv. opiskelijoiden hakijamäärän vähentyessä ainakin lyhyellä aikavälillä em. luku-kausimaksun vuoksi sekä koska mm. XAMK:lla ei ollut kesälukukautta 2017 lainkaan, ei yhtiöllä ole tarvetta uusien opiskelija-asuntojen rakennuttamiseen, ellei yhtiö pysty muuttamaan joidenkin kantakaupungin reuna-alueilla sijaitse-vien talojensa asuntojen käyttötarkoitusta esim. normaaleiksi vuokra-asunnoiksi tai myymään niitä.

Keskeisenä muutoksen yhtiön strategian mukaisesti tulee olemaan se, että MOAS tulee kaikkien vanhojen talojensa peruskorjausten yhteydessä merkittävästi lisäämään kysynnän mukaisia yksioita isojen solujen tilalle sekä myös asun-tojen vuosikorjausten yhteydessä muussakin vanhemmassa talokannassa, mikäli vanhoja soluja voidaan teknisesti ja kohtuukustannuksin muuttaa yksioiksi.

Tulostavoitteet

Vastaaminen erityisryhmien (opiskelijat ja nuoret sekä myös määräaikaiset kv. tutkijat) asuntojen kysyntään erityyppi-sellä ja laadukkaalla pientasuntarjonnalla, ts. kalustetut solut (marginaalisesti), nk. sinkkuyksiöt, nk. joustoyksiöt, per-hekaksiöt sekä kalustetut ja varustellut lyhytaikaiset asunnot, jotka kaikki kilpailukykyisellä vuokratasolla, joka vapai-den markkinoiden tasoa alhaisempi.

Käyttöastetavoitteena keskimäärin n. 94 % yhtiön omakustannusperiaatteen ja muiden tunnuslukujen saavuttamiseksi sekä yhtiön PTS-suunnitelman mukaisen peruskorjausprojektin toteutus kohtuullisella neliöhinnalla edullisen vuokra-tason takaamiseksi peruskorjattavissa asunnoissa sekä soluasuntojen muutokset kysyntää vastaaviksi yksioiksi. Yhteis-työn kehittäminen yhtiön sidosryhmien kanssa, kts. kohta omistajapoliittiset toimenpiteet jäljempänä.

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoite 1 asuntojen käyttöaste	93,55	92,90	toteutuma
Tavoite 2 keskivuokra	ka 10,79 €/as-m2/kk	sama eli ei vuokran-korotusta	toteutuma
Tavoite 3 suomalaisten ja kv. hakijoiden opiskelijoi-den asunnonsaanti vs. asuntojen kysyntä/uudet hakijat	67,0 %	70,0 %	toteutuma

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018 1)
Asuntojen käyttöaste	94,00	93,55	92,90	93,30
Liikevaihto (milj. euroa)	4,15	4,30	4,10	4,20
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit *)	0,66	1,1	1,0	1,3
Ulkoinen velka	19,54	20,20	20,20	20,40
Sisäinen velka	0,87	0,9	0,9	0,8
Konsernitilin limiitti	-	-	-	-
Omavaraisuusaste	8	8	8	8
Henkilöstö vakituinen määräaikainen **)	10+2	10 3+2	10 3+2	10 4+1

1) Yhtiön talousarvio v. 2018 työn alla ja valmis 11/2017.

*) MOAS 7 ensimmäisen vaiheen peruskorjaus (24 asuntoa) valmistunut 26.07.17; keskineliöhinta vain 870 €/m² + yksiöiden muutostyöt sisältäen myös 4 uutta 45 m² muutostyksiötä vanhoista solukaksioista. Peruskorjattujen uusien pienasuntojen vuokra ka. 11,96 (9,68 ennen peruskorjausta).

Toisessa vaiheessa v. 2018 peruskorjataan 21 vanhasta soluasunnosta (2h+k ja 3h +k) peräti 32 uutta muutostyksiötä (28-45 m²). Kaikkiaan uusien yksiöiden kokonaishinnaksi muodostuu 28 m² yksiö = n. 36.000 € ja isommat 45 m² yksiöt eli 1h+ tupakeittiö n. 45.000 € edellä kerrotulla neliö- ja muutostalustuksella.

**) 4 opiskelijaa kesällä (2 ulkoaluetöissä, 1 siivouksessa ja 1 toimistolla) sekä lisäksi 2017 kesällä 1 nk. nuori kesämaalari eri maalaustöissä yhtiön kiinteistöissä sekä puu- ja betonipintojen maalauksissa

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön johto arvio säännöllisesti riskejä, ts. käyttöasteen eli asuntojen kysynnän ja tarjonnan kehitystä sekä yhtiön tulojen (vuokrien) kertymää järjestelmällisesti. Lisäksi vuokrasaataviin reagoidaan nopeasti maksuhuomautuksin ja siirretään perintään tarvittaessa. Edellä mainittu lukukausimaksu on vähentänyt, ainakin tilapäisesti, kv. opiskelijoiden määrää Mikkelissä, joskin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen oma stipendijärjestelmä tasoittanee määriä riippuen stipendin suuruudesta. Yhtiön arvio on että riski kuitenkin pidemmällä aikavälillä aika pieni, koska em. tahoilla on tahtotila myös kv. koulutuksen järjestämiseen ja tällöin niiden stipendijärjestelmillä pyritään houkuttelemaan edelleen kv. opiskelijoita myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta (Non-EU students).

Yhtiön vuosittaisen talousarvion yhteydessä hallitukselle esitetään myös arviot tilikauden investoinneista ja rahoituksesta, joka päättää niistä sekä hyväksyy yhtiölle myös pidemmän aikavälin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä omaisuuden hankinnan riskien minimoimiseksi. Edellä mainituista informoidaan konsernia sekä tarvittaessa neuvotellaan konsernin yhtiön vastuuhenkilön kanssa.

Mahdolliseen korkotason nousuun on varauduttu hajottamalla yhtiön vapaarahoitteisten peruskorjauslainojen korot erityyppisiin perusteisiin korkoriskin vähentämiseksi ja taas valtion arava- ja yhtenäislainojen korkojen osalta on luotamus siihen, että valtio pitää erityisryhmien korkoehdot kohtuullisella tasolla pitkälläkin aikajänteellä omakustannus- ja aravalain periaatteiden mukaisesti kilpailukykyisen vuokratason saavuttamiseksi erityisryhmäasunnoissa.

Mm. korkotason nousuriskin osalta MOAS toteaa, että valtio on myös uudistamassa korkotukilainoitusta ja jatkossa uudiskohteiden sekä perusparannusten lainaosuus olisi molemmissa enimmillään 95%. Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että kaikkiin hankkeisiin tulisi siis omarahoitusosuus eli vähintään 5% omavastuuosuus, jota ei voisi kattaa valtion avustuksilla. Tämä ei kuitenkaan koskisi erityisryhmien asuntoja, ts. opiskelija- ja nuorisotasuntoja eikä myöskään nykyisiä pääkaupunkiseudun käynnistysavustuksia, eli jatkossakin opiskelija-asuntoja voisi rakentaa/peruskorjata korkotukilainalla + erityisryhmän investointiavustuksella ilman omaa pääomaa, kun taas normaaleihin aravavuokra-asuntoihin tulisi siis 5 % oma pääoma.

Uudeksi pysyväksi omavastuukoroksi lakiluonnoksessa esitetään 2,5%. Todellisuudessa on kuitenkin mahdollista, että jatkossakin olisi erilaisia tilapäisiä alennettuja omavastuukorkoja. Ongelmaksi saattaa muodostua se, että jatkossakin määritettäisiin pysyvä omavastuukorko, joka on voimassa koko korkotuen maksamisen ajan. Käytännössä tästä seuraa, että valtiovarainministeriö vaatii omavastuukoron sellaiselle tasolle, että korkotukea tuskin kuitenkaan realisoituu.

Näin ollen korkotukilain muutoksen lopullinen muoto kertoo aikanaan, käyttääkö MOAS jatkossa peruskorjaustensa rahoittamiseen korkotukilainoja vai kuten nyt vapaarahoitteisia lainoja; yhtiöllä on yksi korkotukilaina, mutta vanhojen talojensa peruskorjaukset MOAS on rahoittanut yhtiön hallituksen päätösten mukaisesti vapaarahoitteisesti nk. halpojen korkojen aikana ja pääsääntöisesti edullisilla kiinteillä koroilla (5/10 vuoden kiinteä korko) kohtuullisen keskivuokran saavuttamiseksi.

Yhtiöllä on myös yritysvakuutus tiettyjen riskien osalta.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
MOAS 7 peruskorjaus/ 2. vaihe	2018	Taloon tulee peräti 32 uutta yksiotä kun ennestään vain soluasuuntoja.	-	-
Vanhojen soluasuuntojen muutokset kysynnän mukaisiksi yksioiksi vanhassa asuntokannassa	2018 alkaen	Projektin kesto pitkäaikainen, myös rahoituksen osalta.	-	-
Koulutuspolitiikan osa-alueena yhteistyön kehittäminen yhtiön tärkeimpien sidosryhmien kanssa; Mikkelin yliopistokeskus, XAMK ja Esedu	2018 -	Laadukkaasta pienasuntotarjonnasta vastaaminen myös yo-keskuksen kv. tutkijoille.	-	-

Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy

Omistus: 100%

Toimiala: Omistaa ja hallita kiinteistöjä. Tämän lisäksi toimialana on rakennuttaa, omistaa, ylläpitää koulutus- ja ope-
tustoiminnan, muun julkisen palvelutoiminnan, majoitustoiminnan sekä asuinhuoneistotoiminnan tarvitsemia tiloja
sekä vuokrata niitä käyttäjille.

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Yhtiön päävuokralainen on Etelä-Savon Koulutus Oy, joka vastaa ammatillisen opetuksen järjestämisestä. Yleinen taloudellinen tilanne saattaa vaikeutua entisestään ja valtakunnallisissa koulutusjärjestelmissä ja niiden rahoituksessa tapahtuvat muutokset todennäköisesti lisääntyvät ja vaikuttavat tilojen vuokrausasteeseen ja niiden muutostarpeisiin (Ammatillisen koulutuksen reformi 2017/2018). Koulutuskäytöstä vapautuvien tilojen kysyntä saattaa tulevaisuudessa olla entistä haasteellisempaa. Pitkällä aikavälillä korkokannassa saattaa tapahtua nousua. Otavan kiinteistöjen uudelleenvuokraus yritys- ja asumisympäristöksi on käynnistynyt. Alueen kehittäminen taloudellisesti kannattavaksi on haasteellinen, sekä purkutoiminnot että korjausvelan hoitaminen vaativat investointeja, joiden kattaminen vuokratu-
loilla on tarkastelujakson aikana mahdotonta.

Tulostavoitteet

1. Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy toteuttaa investointiohjelman, joka on laadittu yhdessä Etelä-Savon Koulutus Oy:n kanssa ottaen huomioon koulutusjärjestelmässä ennakoituvat muutokset. Investointien vaikutus rahoitusmenoihin on huomioitu vuokrasopimuksissa. Nollatuloksen pitäminen (Tavoite 1).
2. Yhtiön tavoitteena on tehdä vuosittain nollatulos, koska yhtiön tavoitteena ei ole tuottaa voittoa eikä toisaalta ole tarkoitus maksaa veroa tuloksesta. Vuoden 2015 alusta lähtien yhtiön vastuulle on siirtynyt myös kiinteistöjen ylläpitotehtävät vuokralaiselta, mikä kasvattaa yhtiön liikevaihtoa ja vastuuta ylläpitotöiden organisoimisesta. Yhtiö ostaa kiinteistöhoitopalvelut yksityiseltä palvelutuottajalta (Tavoite 1).
3. Koulutuskäytöstä vapautuville tiloille pyritään löytämään uutta käyttöä mahdollisimman nopeasti ja siten turvaamaan yhtiön taloudellinen tilanne. Lähivuosien suurimpana tavoitteena on uudistaa entinen maatalousoppilaitos Otavan koulutila asumisen, maatalouden harjoittamisen ja yritystoiminnan monipuoliseksi keskitymäksi. Ennen kaikkea alueen kannattavuus on tärkeä pitää yllä (Tavoite 2).

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
Tavoite 1	0-tulos	0-tulos	Tuloslaskelma
Tavoite 2	Kulujen/tulojen 0-tulos	Kulujen karsiminen 100.000€	Tuloslaskelma

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	3.807.000	4,0 milj.	4.030.000	4.200.000
Tilikauden voitto/tappio	-12.826	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	1.800.000	1	1.000.000	1.000.000
Ulkoinen velka	21.500.000	22	21.000.000	21.000.000
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	1.000.000	1.000.000
Omavaraisuusaste	24,9	23,0%	26,3%	26,0%
Henkilöstö vakituinen	0	1 (Kiinteistöpäällikkö Naistingin palkkaamana)	0	0
määräaikainen	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Suurimpana toimintaan liittyvänä riskinä on ammatillisessa opetuksessa tapahtuvat rahoitusmuutokset sekä oppilasmäärien kehitys, mikä vaikuttaa päävuokralaisen tilatarpeeseen ja vuokrien maksukykyyn. Lisäksi riskinä on vapautuvien tilojen kysyntä uusille toimijoille ja toisaalta niistä aiheutuvat kustannukset.

Otavan koulutilan kiinteistöjen alueen alhainen vuokrahintataso ja siihen liittyvät investointitarpeet aiheuttavat kustannusriskejä. Otavan koulutilan tulevaisuuden visiot asumis- ja yritys ympäristöksi ovat haastavat. Tavoitteet ylläpitää maatalouden ja kasvinviljelyn yritystoimintoja koulutilalla vaativat niin investointeja kuin innovaatioita ja hyvää markkinointia. Koulutukseen suunniteltujen tilojen muuttaminen yritysliiketoimintaan sisältää paljon nykyisten kiinteistöjen teknisiä riskejä ja nämä lisäävät investointeja.

Valtiolta luovutettujen tilojen hankinta opetusministeriöstä tulee vaikuttamaan lyhytaikaisiin menoihin korottavasti sekä aiheuttamaan investointien ja purkutoiminnan kautta pitkäaikaisia kuluvaikutuksia.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kiinteistöomistukseen ja -hoitoon liittyvä yhteistyö konsernissa	2018	-	Naistinki	Konsernin kiinteistö-yhtiöt
Otavan koulutilan lunastaminen, kiinteistöjalostaminen purkujen ja investointien avulla	2018	-	MIKKO	Emo
Koulukiinteistöjen pitäminen ajan tasalla	2018-	kassan riittävyys 0-tulosta tehtäessä -> vaatii joko pääomittamista tai lainarahoitusta.	MIKKO	Esedu ja emo

Mikkelin Ravirata Oy

Omistus: 52,7 %

Toimiala: ravikilpailujen järjestäminen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2018-2021

Uuden peliyhtiön aloituksen (1.1.2017) jälkeen ravirata yhtiö saa Veikkaukselta MMM:n ja Suomen Hippoksen kautta tuoton järjestämiskorvauksena ja palkintotukena. Raviradalla iso kaviourainvestointi 2019, jonka suunnittelu alkaa jo 2018.

Tulostavoitteet

Tavoite	Lähtötaso	Tavoitetaso	Mittari
taloudellinen tulos	20000	50000	tilinpäätös
kyky maksaa palkintoja/liikevaihto	34%	36%	tilinpäätös
yleisömäärä tapahtumissa yhteensä	33000	36000	oma tilastointi

Tunnusluvut

	TP 2016	TA2017	Ennuste 2017	TS 2018
Liikevaihto (euroa)	2.287.749	2.079.300	2.169.095	2.015.411
Tilikauden voitto/tappio	+ 75.364	+ 42.980	- 15.029	+ 22.454
Osinko	-	-	-	-
Investoinnit	65.086	-	-	-
Ulkoinen velka	281.333	234.444	234.444	187.555
Sisäinen velka	-	-	-	-
Konsernitilin limiitti	-	-	-	-
Omavaraisuusaste	-	-	-	-
Henkilöstö vakituinen määräaikainen	3	3	3	3

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Uusi toimintaympäristö ja uusi ansaintalogiikka sekä Mikkelin Ravirata Oy:n asema siinä. Kyky säilyttää St Michelin asema kansainvälisessä, kiristävässä kilpailussa. St Michel -tapahtuman sääriski.

Omistajapoliittiset toimenpiteet talousarviovuonna 2018

Omistajapoliittinen toimen- pide talousarviovuodelle 2018	Arvioitu valmistu- minen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmisteluvastuulli- nen	Muut osallistuvat tahot
Pääomistajan panos isossa kaviourainvestoinnissa.	-	-	-	-
Yhteistyö Kalevankankaan muiden toimijoiden (Mikkelin Jäähalli Oy, Saimaa Stadiumi, Jukurit HC, XAMK) kanssa.	-	-	-	-

Käyttötalousosa

- Talousarvio 2018
- Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat

TALOUSARVIO 2018

1 000 euroina	Mikkeli TP 2016			Mikkeli TA 2017			Mikkeli Talousarvioraami 2018			Mikkeli TA 2018		
	Tulot	Kulut	Tkate	Tulot	Kulut	Tkate	Tulot	Menot	Tkate	Tulot	Menot	Tkate
Keskusvaalilautakunta		4	-4		138	-138	105	240	-135	229	248	-19
Tarkastuslautakunta		84	-84		86	-86		86	-86		86	-86
Kaupunginvaltuusto		221	-221		226	-226		226	-226		207	-207
Hallinto- ja elinvoimapaalvelut (ent. konsernipalvelut)	21 446	41 851	-20 405	20 847	50 443	-29 596	19 825	48 288	-28 464	19 682	47 774	-28 092
Muu hallinto- ja elinvoimapaalvelut	8 410	29 458	-21 047	10 804	40 464	-29 660	9 782	38 309	-28 528	9 700	37 852	-28 152
Ruoka- ja puhtauspalvelut	13 036	12 393	643	10 043	9 979	64	10 043	9 979	64	9 982	9 922	60
Ympäristölautakunta	756	1 839	-1 082	947	2 082	-1 135	947	2 082	-1 135	976	2 089	-1 113
Sosiaali- ja terveyslautakunnat	43 684	231 539	-187 854		179 000	-179 000		178 400	-178 400			
Tuotantolautakunta (Mikkeli)	43 609	231 253	-187 643									
ESSOTE laskutus					179 000	-179 000		178 400	-178 400		180 000	-180 000
Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terv.palvelut	43 609	147 593	-103 984									
Etelä- Savon sairaanhoitopiirin laskutus		83 659	-83 659									
Seudullinen sosiaali- ja terveystk.	75	286	-211									
Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä	8 432	104 975	-96 543	7 647	106 243	-98 596	8 192	106 613	-98 422	8 202	106 530	-98 328
Kasvatus- ja opetuslautakunta	6 034	88 285	-82 250	5 349	89 041	-83 692	5 224	86 576	-81 352	5 375	86 604	-81 229
Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta (ent. kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunta)	2 398	16 690	-14 292	2 298	17 202	-14 904	2 968	20 037	-17 070	2 827	19 926	-17 099
Kaupunkiympäristölautakunta							44 400	42 951	1 449	44 402	42 192	2 210
Tekninen lautakunta (sis. Tilakeskus)	39 435	32 940	6 495	40 535	35 191	5 344						
Muu tekninen ltk	6 138	15 576	-9 437	8 397	18 308	-9 911						
Tilakeskus	33 296	17 365	15 932	32 138	16 882	15 256						
Maaseutu- ja tielautakunta	4 766	6 695	-1 928	5 567	7 849	-2 282						
Rakennuslautakunta	1 751	1 079	672	1 695	1 482	213						
Kaupunki yhteensä	120 270	421 224	-300 954	77 238	382 742	-305 504	73 468	378 886	-305 418	73 491	379 126	-305 635
Otavan Opistoliikelaitos	5 015	5 709	-694	5 800	5 793	7	4 915	5 365	-450	5 069	5 509	-440
Etelä-Savon pelastuslautakunta	16 929	16 243	686	16 791	15 859	932	16 791	15 859	932	16 914	15 955	959
Mikkelin Vesiliikelaitos	12 017	5 445	6 571	11 886	5 152	6 734	12 000	5 350	6 650	12 000	5 350	6 650
Liikelaitokset ja pelastus yhteensä	33 961	27 397	6 564	34 477	26 804	7 673	33 706	26 574	7 132	33 983	26 814	7 169
Mikkelin kaupunki yhteensä	154 231	448 622	-294 387	111 715	409 546	-297 830	107 174	405 460	-298 286	107 474	405 940	-298 466

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät

Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuonna 2018 järjestetään presidentinvaalit tammi-helmikuussa ja maakuntavaalit lokakuussa.

Talous

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintatulot	0	0	229 000	229 000
Toimintamenot	-3 532	-137 853	-247 808	-247 808
Toimintakate (netto)	-3 532	-137 853	-18 808	-18 808

Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Talous

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintamenot	-83 839	-85 800	-86 053	-86 503
Toimintakate (netto)	-83 839	-85 800	-86 053	-86 503

Kaupunginvaltuusto

Talous

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintamenot	-220 522	-225 948	-207 348	-207 348
Toimintakate (netto)	-220 522	-225 948	-207 348	-207 348

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden ja liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalvelut sisältää hallintopalvelut, talous- ja elinvoimapalvelut, henkilöstöpalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut.

Palvelusuunnitelma

Hallintopalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, toteuttaa ja kehittää työllisyyspalveluita, vastaa kaupunkimarkkinoinnista sekä kehittää kaupungin palveluita henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman tavoitteiden mukaisesti ja koko kaupungin monikanavaista asiakaspalvelukeskusta yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. *Talous- ja elinvoimapalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä hankinnan tukipalveluita, koordinoi kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä, vastaa seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä sekä tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. *Henkilöstöpalvelut* toteuttaa henkilöstö- ja palvelukehitysohjelman tukemalla johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimuksien mukaista toimintaa.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Koskee kaikkia indikaattoreita	Varmistaa laadukkaan henkilöstön saatavuus (rekrytointien oikea kohdistuminen), tukea toimialoja kehittämistyössä, huolehtia esimiesten osaamisesta (verkostot ja tiedolla johtaminen)	Henkilöstöpalvelut
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Sairastuvuusindeksi	Lisätään Sydänmerkki-aterioiden määrää	Reseptiikan tuotekehitys: keskuskeittiö Isopata ja tuotantosuunnittelija Ruokalistat: tuotantosuunnittelija Toteutus: keittiöt Mittari: Sydänmerkki-ateria on tarjolla vähintään 2 x vkossa

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, %-osuus: tavoite 7,5 %	Kehittämiskumppanuussopimus toimintakeskuksen kanssa astui voimaan 11/2017. Kumppanuussopimuksen toimeenpano edellyttää useita toiminnallisia parannuksia ja muutoksia mm. asiakasohjauksessa.	Hallintopalvelut/ työllisyyspalvelut, kehityspäällikkö
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Osaavan työvoiman saatavuus ja Mikkelin mainekuvan kehitys	Työnantajamielikuvan systemaattinen kehittäminen. Voidaan mitata esim. oppilaitosyhteistyön määrällä, medianäkyvyyden määrällä (liittyen työnantaja-asioihin), tilaisuuksiin (messut, rekrytapahtumat) osallistumisien ja järjestämisien määrällä sekä työnantajaimago-tutkimuksella.	Henkilöstöpalvelut/ henkilöstöjohtaja, talouspalvelut/ strategia- ja kehityspäällikkö

Kaupunkistrategian toimeenpano		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Työpaikkakehitys sekä Mikkelin väkiluvun kehitys	SOLMU-hankkeella 300 uutta asukasta seudulle hankkeen aikana.	Kehityspäällikkö, SOLMUn projektipäällikkö
	Etelä-Savon alueella tuotetun tai jatkojalostetun ruoan ja elintarvikkeiden ostomäärän lisääminen	Ruoka- ja puhtauspalveluiden sisäiset hankinta-ohjeet: palvelujohtaja ja tuotantosuunnittelija Toteutus: ostoista vastaavat Mittari: lähialueen tuotteisiin käytettyjen ostojen osuus kaikista elintarvikehankinnoista (% euroista)

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Ekologinen jalanjälki	Kehitetään sähköisiä asiointipalveluita, jatketaan sähköisten kokouskäytäntöjen käyttöön ottoa sekä etäpalvelun mahdollisuuksia sisäisessä ja ulkoisessa asiakaspalvelussa.	Hallintopalvelut, talouspalvelut
	Etelä-Savon alueella tuotetun tai jatkojalostetun ruoan ja elintarvikkeiden ostomäärän lisääminen. Jatketaan luomutuotteiden käyttöä: rasvaton maito ja piimä sekä puurohiutalet ja kasvisliemijauhe. Pesu- ja puhdistusainehankinnan kilpailutus; valintakriteereinä mm. ympäristöystävällisyys.	Ruoka- ja puhtauspalvelut/ostoista vastaavat Ruoka- ja puhtauspalvelut/ostoista vastaavat Palvelusuunnittelija
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Rakennetun ympäristön laatu	Työsuojelu mukaan tilojen korjaamiseen ja suunnitteluun ennakkoivasti	Henkilöstöpalvelut/ työsuojelu
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Sisäilmaongelmaisten rakennusten määrä	Korjattujen rakennusten siivouksen mitoituksen tarkistaminen. Siivouksen kohdistaminen hygienian ja sisäilman laadun kannalta oikeisiin kohtiin oikeaan aikaan.	Mitoitus: palvelusuunnittelija opastus ja valvonta: palveluesimiehet Toteutus: tilahuoltajat

Talous

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut

TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
---------	---------	-----------------	---------

Toimintatulot	21 446 162	20 847 446	19 412 944	19 682 544
Toimintamenot*	-41 850 834	-229 443 555	-227 599 892	-227 774 535
Toimintakate (netto)	-20 404 672	-208 596 109	-208 186 948	-208 091 991

Hallinto- ja elinvoimapalvelut (ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja)

TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
---------	---------	--------------------	------------

Toimintatulot	8 410 409	10 804 400	9 431 096	9 700 696
Toimintamenot*	-29 457 784	-219 464 093	-217 677 688	-217 852 331
Toimintakate (netto)	-21 047 375	-208 659 693	-208 246 592	-208 151 635

*) 2018 menot sisältävät sosiaali- ja terveyspalvelujen ostot Essotelta 180,0 milj. euroa. Palveluita tuotetaan kaupunginvaltuuston 25.1.2016 §13 hyväksymässä perustamissuunnitelmassa määritettyjen strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Kohderahoitteinen
Ruoka- ja puhtauspalvelut

TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
---------	---------	--------------------	------------

Myyntitulot	12 995 486	9 997 446	9 981 848	9 981 848
Tuet ja avustukset	39 499	45 600		
Muut toimintatulot	2			
Valmistus omaan käyttöön	765			
Toimintatulot	13 035 752	10 043 046	9 981 848	9 981 848
Materiaalit ja palvelut	-5 464 192	-4 279 961	-4 627 593	-4 627 593
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 806 436	-2 356 550	-2 482 810	-2 482 810
Palvelujen ostot	-2 657 756	-1 923 411	-2 144 783	-2 144 783
Henkilöstömenot	-6 448 235	-5 328 011	-4 932 507	-4 932 507
Palkat ja palkkiot	-5 022 348	-4 045 172	-3 768 530	-3 768 530
Henkilösivukulut	-1 425 887	-1 282 839	-1 163 978	-1 163 978
Muut menot	-480 623	-371 490	-362 104	-362 104
Toimintamenot	-12 393 050	-9 979 462	-9 922 204	-9 922 204
Toimintakate (netto)	642 703	63 584	59 644	59 644

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristösuojelun tehtävistä Mikkeliissä, Hirvensalmella, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Pertunmaalla.

Palvelusuunnitelma

Palveluja tuotetaan ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi resurssien puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti. Ympäristöpalvelut osallistuu myös erilaisiin ympäristöntilaa koskeviin selvityshankkeisiin ja yhteisselvityksiin muiden tahojen kanssa.

Vuosina 2018 ja 2019 ympäristöpalvelut valmistautuu vuoden 2020 maakuntauudistukseen, jonka myötä ympäristöterveydenhuolto (terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto) on siirtymässä maakunnalliseksi toiminnaksi, kun taas ympäristönsuojelu on jäämässä kuntiin. Kunnat voivat kuitenkin jatkaa seudullista toimintaa ympäristönsuojelun osalta.

Kangasniemen eläinlääkäripalvelut siirtyivät yhteistoiminta-alueen tuotettavaksi vuoden 2017 alusta ensimmäisen vuoden ollessa ylimenokautta. Vuodesta 2018 eteenpäin yhdistetään hyötyeläinten subventiokäytännöt sekä poliklinikkamaksujen periminen vastaanotoilla. Kangasniemen eläinlääkäripäivystys jatkuu kuitenkin edelleen osana Keski-Suomen päivystystä. Tällä halutaan varmistaa, ettei Mikkelin seudun päivystysalue muodostuisi liian laajaksi eikä kiireellinen eläinlääkäriavun saaminen vaarantuisi.

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun vuoden 2018 valvontasuunnitelmiin, jotka lautakunta käsittelee erikseen, kirjataan toiminnan tavoitteet ottaen huomioon valvontakunnalliset valvontaohjelmat.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Tupakointi päivittäin (% osuus)	Tupakanmyynnin lainmukaisuuden valvonta	Terveysvalvonta, terveysvalvonnan johtaja, elintarviketiimin terveystarkastaja
	Valvontamaksujen pitäminen riittävän korkealla	
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttö 4.1) Kävijämäärät omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa	Urpolan luontokeskuksessa järjestetyt tapahtumat ja Urpolan luontokeskuksen kävijämäärien lisääminen	Ympäristönsuojelu, ympäristöpäällikkö, ympäristötarkastaja
	Uimarantojen ja uimaveden laadun valvonta	Ympäristöterveydenhuolto, terveysvalvonnan johtaja

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Kaupungin mainekuvan kehitys	Laadukkaat, hyvin toimivat palvelut ja ilmoitusten ja lupien kohtuulliset käsittelyajat (luvat 4-6 kk ja ilmoitukset 1 kk). Kaikki keskeiset ilmoitukset ja lupahakemukset täytettävissä sähköisesti vuonna 2018	ympäristöpalvelujen johtaja, ympäristöpäällikkö, koko henkilöstö
	Hyvin toimivat ajantasaiset ja sähköisen asiointin mahdollistavat kotisivut, joihin yhteys kaikkien jäsenkuntien kotisivuilta	www-sivuvastaavat tarkastajat

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Asukkaiden koulutustaso: tutkinnon suorittaneiden %-osuus	Yhteistyö Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa, harjoittelupaikkojen ja opinnäytetöiden ohjaaminen.	ympäristöpalvelujen johtaja, ympäristöpäällikkö

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Todetuista sisäilmaongelmista kärsivien kaupungin omistamien kiinteistöjen osuus kaupungin koko kiinteistökannasta	Sisäilmatyöryhmien perustaminen kaikkiin jäsenkuntiin. Selvitetään sisäilmaongelmaisten koulujen ja päiväkotien lukumäärä ja osuus kaikista kouluista ja päiväkodeista Tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan ympäristöterveydenhuollon vuoden 2018 valvontasuunnitelmaan	Ympäristöpalvelujen johtaja, terveydensuojelutiimin terveystarkastajat
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Vesistöistä hyvässä kunnossa olevien luokiteltujen vesimuodostumien määrä (%-osuus) Ehdotus alaindikaattoreiksi: Pistekuormituksen määrä (kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, orgaaninen aine TOC kg/a ja kg/a/ha) Ukonveden, Kyyveden ja Kotalahden valuma-alueilla Hajakuormituksen määrä (kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, orgaaninen aine TOC kg/a ja kg/a/ha) Ukonveden, Kyyveden ja Kotalahden valuma-alueilla Mikkelin kaupungin toteuttamien vesien-suojeluratkaisujen määrä (erilaiset vesien-suojeluratkaisut mm. hulevesien johtamisessa ja metsänkäsittelyssä, kpl/a, €/a)	Osallistutaan vesienhoidon suunnitteluun ja suunnitelmien toimeenpanon edistämiseen. Lisätään resursseja pintavesien laadun seurantaan koko toimialueella. Tehostetaan jätevesiasetuksen laillisuusvalvontaa lisäämällä yhteistyötä rakennusvalvonnan ja käynnissä olevien kiinteistöveroprojektien kanssa ja suunnataan käytössä olevia valvonnan resursseja riskiperusteisesti valituille alueille. Edistetään jätelain 143 §:n tarkoittaman asumisessa syntyviä lietteitä koskevan rekisterin kokoamista asiakaskuntiin. Osallistutaan aktiivisesti vesihuollon kehittämissuunnitelmien laadintaan ja valvotaan järjestettyyn vesihuoltoon liittymistä.	Ympäristöpäällikkö, ympäristöpalvelujen johtaja, ympäristösuunnittelija, ympäristötarkastajat
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Kasvihuonekaasupäästöt (t CO ₂ -ekv./as)	Mikkelin ilmasto- ja energiastrategian toteuttaminen ja seuranta Liikenneperäisten päästöjen vähentämisen edistäminen	Ympäristöpäällikkö, ympäristötarkastajat, koko henkilöstö

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Luokitelluista pohjavesimuodostumista hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien muodostumien osuus (%) Ehdotus alaindikaattoreiksi: Pursialan, Hanhikankaan ja Porrassalmen pohjavesialueiden kemiallinen ja määrällinen tila Pursialan, Hanhikankaan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteuttaminen (yhteensä 181 toimenpidettä), kpl/a, €/a	Osallistutaan Mikkelin seudun pohjavesialueiden suojelun yhteistyöryhmän toimintaan (pohjavesityöryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuonna 2018). Seurataan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien toimenpidesuosituksen toteutumista Pohjavesien suojelu huomioidaan osana normaalia viranomaistehtävien hoitoa.	Ympäristöpäällikkö, ympäristöpalvelujen johtaja, ympäristösuunnittelija, tarkastajat

Tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Terveysvalvonnan tarkastukset	753	1000	750	750	750	750
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairasmatkat*	1179	1300	1500	1500	1500	1500
Hoidetut pieneläimet	4959	4200	5200	5200	5200	5200
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset	52	50	100*	100*	100*	100*
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	684	700	700	700	700	700

Talous

Ympäristölautakunta

TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
---------	---------	-----------------	---------

Toimintatuotot	756 303	946 889	976 000	976 000
Toimintamenot	-1 838 552	-2 082 199	-2 090 943	-2 089 343
Toimintakate (netto)	-1 082 248	-1 135 310	-1 114 943	-1 113 343

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiseen että myös fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelma

Lautakunnan palvelut ovat pääasiassa lähipalveluja, joilla on merkitystä ja vaikuttavuutta asukkaiden hyvinvointiin, sen synnyttämiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen, tullaan korostamaan. Toiminnassa turvataan laadukkaat, tasavertaiset ja pedagogisesti toimivat sekä kohtuullisesti saavutettavissa olevat kasvatus- ja opetuspalvelut sekä terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt koko kaupungin alueella.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
syrjäytymisen ehkäiseminen: Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, %-osuus lähtötaso: Mli 6,4 (8,3 koko maa) tavoite: 5,5 Ei yhtään läheistä ystävää, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7,2 (koko maa 8,5), tavoite: 5 % amm. opp. lähtötaso: 7,6 (kokoa maa 7,4) tavoite: 5 % lukio lähtötaso: Mli 8 (koko maa 7,2) tavoite: 5 % Koulukiusattuna väh. kerran viikossa, % lähtötaso: 8.-9. lk Mli 6,6 (koko maa 5,8) amm. opp. Mli 3 (koko maa 3,3) lukio Mli 1 (koko maa 1,1) tavoite: nollatoleranssi	vuorovaikutus—ja ystävyyssuhteiden havainnointi, ohjaaminen ja tukeminen kerhotoiminta, vertaissovittelevu, Tajua Mut!-toimintamalli osaksi etsivää nuorisotyötä, yhteistyö Essoten sekä ammatillisen koulutuksen kanssa	Etsivä nuorisotyö, oppilas- ja opiskelija-huoltoryhmä, opinto-ohjaajat, kuraattorit, rehtorit
perheiden osallisuuden vahvistaminen: Kokee olevansa tärkeä osa perhettä, % lähtötaso: 8.-9. lk Mli 90,3 (koko maa 90,6) amm. opp. Mli 91,4 (koko maa 91,3) lukio Mli 91,4 (koko maa 92,7), tavoite 93	lasten ja huoltajien kuuleminen ja osallistaminen palvelujen kehittämiseen, vanhempainillat, vakiinnutetaan yhteistyössä Essoten kanssa suunnitellut alueelliset koulutiimit	päiväkotien johtajat ja koulujen rehtorit sekä yksiköiden henkilöstö
terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen: päihteiden käytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla Humalajuominen, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 8,3 (koko maa 10,2) tavoite: 7 % amm. opp. lähtötaso: Mli 29,2 (koko maa 28,1) tavoite: 20 % lukio lähtötaso: Mli 17,1 (koko maa 18,3) tavoite: 10 % Tupakointi päivittäin, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7 (koko maa 6,9) tavoite: 3 % amm. opp. lähtötaso: Mli 26,1 (koko maa 23,2) tavoite: 20 % lukio lähtötaso: Mli 2,6 (koko maa 3,4) tavoite: 0 %	oppilas- ja opiskeluhuollon ohjaus ja yhteistyö Essoten kanssa terveelliset, turvalliset ja toiminnalliset toimitilat varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa Hyvinvoinnin virtaa Mikkelissä –hankkeen jatkuminen ja uuden hankkeen käynnistäminen	sivistysjohtaja, kehittämisspäälikkö, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, tulosaluejohtajat sivistysjohtaja, kasvatus- ja opetusjohtaja ja lukiokoulutuksen johtava rehtori yhteistyössä asumisen ja kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa sivistysjohtaja, projektipäälikkö

Kokeillut laittomia huumeita, %-osuudet 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7,9 (koko maa 7,5) tavoite: 5 % amm. opp. lähtötaso: Mli 19,6 (koko maa 20,6) tavoite: 15 % lukio lähtötaso: Mli 8,1 (koko maa 11,6) tavoite: 4 % Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttö: tavoite: kirjaston kävijät 500.000 tavoite: museoiden kävijät 25.000 tavoite: orkesterin kuulijamäärä 12.000 Yleiset kulttuuripalvelut: tavoite: kävijämäärät omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa 30 000 tavoite: kävijämäärät tapahtumissa, joihin myönnetty kohdeavustusta 20 000 tavoite: säännöllisiä kulttuuriavustusta saavien kävijä/osallistujamäärä 10 000 tavoite: uimahallikäynnit 185.000 tavoite: teatterin kävijämäärät 55.000 tavoite: kansalaisopiston opiskelijamäärä 6 000	Kehitetään palvelusisältöjä, -tapoja ja viestintää. Digitaalisten palveluiden kehittäminen	sivistysjohtaja ja tulosalueiden esimiehet
pedagogisen laadun varmistaminen: kelpoinen henkilöstö, koulutukseen osallistuvan henkilöstön määrä	uusien varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien mukaisen toiminnan ja toimintaympäristön turvaaminen, henkilöstön koulutus	sivistysjohtaja, kasvatus- ja opetusjohtaja, lukiokoulutuksen johtava rehtori

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
Mikkelin mainekuvan kehitys	Verkkopalvelujen ajan tasalla pitäminen, tiedottamisen oikea-aikaisuus, asiakaspalvelun sujuvuus	koko henkilöstö
Asukkaiden koulutustason nostaminen, osaavat ja oppivat asukkaat	Rekrytointiprosessi – houkuttelevat työpaikkailmoitukset -> kelpoisuusehdot täyttävä työvoima, tavoite 100 % yhteistyön vahvistaminen alueen oppilaitosten kanssa osaamistarpeen määrittelyssä	varhaiskasvatusjohtaja, kasvatus- ja opetusjohtaja, lukiokoulutuksen johtava rehtori, sivistysjohtaja

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
Ekologinen jalanjäljen pienentäminen	paperin käytön vähentäminen, sähköisten oppimateriaalien käytön lisääminen	koko henkilöstö
Terveet, turvalliset ja toiminnalliset kiinteistöt	Sisäilmatyöryhmän toiminnan tehostaminen (käyttäjäpalaute, oikea-aikaiset kunnossapitotoimet ja peruskorjaustoimet)	Varhaiskasvatusjohtaja, kasvatus- ja opetusjohtaja, sivistysjohtaja, lukiokoulutuksen johtava rehtori – yhteistyössä asumisen ja kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa

Talous

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintatulot	8 432 788	7 647 000	8 242 089	8 202 089
Toimintamenot	-104 974 996	-106 243 473	-106 668 246	-106 529 845
Toimintakate (netto)	-96 542 208	-98 596 473	-98 426 157	-98 327 756

Talous

Kasvatus- ja opetuslautakunta

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintatulot	6 034 438	5 348 700	5 375 189	5 375 189
Toimintamenot	-88 284 601	-89 041 387	-86 715 658	-86 603 758
Toimintakate (netto)	-82 250 163	-83 692 687	-81 340 469	-81 228 569

Palvelut tuotteittain

Palvelu: Kasvatus ja opetus, hallinto

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Sivistystoimen hallinto						
Kustannukset	€	323 809	436 031	393 925	-42 106	-9,7
Tuotot	€	-751	-2 700	-1 100	1 600	-59,3
Netto	€	323 059	433 331	392 825	-40 506	-9,3
Kasvatus- ja opetustoimen hallinto						
Kokousten määrä yhteensä	<i>kpl</i>	11	11	11,00	0	0,0
Kustannukset	€	27 788	38 600	38 969	369	1,0
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	27 788	38 600	38 969	369	1,0
Projektit						
Projektien kustannukset yhteensä	€	372 196	352 674	318 752	-33 922	-9,6
Projektien tuotot yhteensä	€	-289 069	-288 300	-264 000	24 300	-8,4
Projektien netto yhteensä	€	83 127	64 374	54 752	-9 622	-14,9
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	723 794	827 305	751 645	-75 660	-9,1
Hallinto, tuotot yhteensä	€	-289 820	-291 000	-265 100	25 900	-8,9
Hallinto, netto	€	433 974	536 305	486 545	-49 760	-9,3

Tuottajan viesti tilaajalle

Hyvinvoinnin virtaa Mikkelissä- hanke päättyy 6/2018. Uutta kansalaistoimijalähtöistä hanketta valmistellaan alkavaksi 7/2018. Uuden hankkeen tavoitteena on lisätä mikkeliläisten osallisuutta, luoda uusia tapoja ja toimintamalleja osallistua ja asukkaille mahdollisuuksia kokea arki merkityksellisenä.

Palvelu: Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyö

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Lukio						
Varsinaiset opiskelijat	<i>kpl</i>	798	808	820	13	1,5
€ / varsinainen opiskelija	<i>€/opiskelija</i>	7 264	7 358	7 149,3	-208,7	-2,84
Aineopiskelijoiden lukumäärä	<i>kpl</i>	169	172	171	-1	-0,58
Opetuskurssien lukumäärä	<i>kpl</i>	901	889	903	14	1,57
€ / opetuskurssi	<i>€/kurssi</i>	6 432	6 683	6 492,1	-191,3	-2,86
Suoritetut kurssit / opetuskurssit (ka.opetusryhmäkoko)		23	0	0	0	0
Opetuskurssit / opiskelija	<i>kpl/opiskelija</i>	1,1	1,1	1,1	0,0	0,03
Yhteensä	€	5 795 209	5 941 565	5 862 403	-79 161	-1,33
Tuotot	€	-113 337	-100 700	-134 000	-33 300	33,07
Netto	€	5 681 873	5 840 865	5 728 403	-112 461	-1,93
Lukio yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	6 035 658	6 145 947	5 951 522	-194 426	-3,2
Tuotot	€	-144 679	-119 900	-136 000	-16 100	13,4
Tuotot % kuluista	%	-2,4	-2,0	-2,3	-0,3	17,1
Netto	€	5 890 980	6 026 047	5 815 522	-210 526	-3,5

Viestit tilaajalle:

Lukiokoulutuksen uudistettu hallinto- ja johtamisjärjestelmä otetaan käyttöön 1.1.2018 alkaen. Mikkelin lukio on mukana opetus- ja kulttuuriministeriön nuorten lukiokoulutuksen tuntijakokokeilun kokeiluohjelmassa ja sekä Mikkelin lukio että Otavan Opiston nettilukio osallistuvat lukiokoulutuksen kehittämiseen opetus- ja kulttuuriministerin Uusi lukio – Uskalla kokeilla- kehittämisohjelmaan.

Palvelu: Varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS- % 2018-2017
Omat päiväkodit, asiakkaat						
Päiväkotit, asiakkaat	<i>kpl</i>	1 015	1 125	1 063	-62	-5,5
Alle 3-vuotiaita	%	15	16	16,8	0,8	4,7
Erityisasiakkaita (kahdenpaikalla ja erityistä tukea tarvitsevat)	%	12	13	10,0	-3,5	-25,7
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	11 238	9 571	11 099,2	1 528,1	16,0
Kulut	€	11 406 086	10 767 532	11 798 497	1 030 966	9,6
Tuotot	€	-1 609 894	-1 485 600	-1 614 700	-129 100	8,7
Netto	€	9 796 191	9 281 932	10 183 797	901 866	9,7
Esiopetus, päiväkotit- ja esiopetusasiakkaat 3-6v	<i>kpl</i>	440	476	494	18	3,8
pelkässä esiopetuksessa	<i>kpl</i>	146	125	128	3	2,4
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	6 322	8 175	7 240,8	-934,5	-11,4
Kulut	€	2 781 651	3 891 413	3 576 941	-314 472	-8,1
Tuotot	€	-15 290	-20 000	0	20 000	-100,0
Netto	€	2 766 361	3 871 413	3 576 941	-294 472	-7,6
Ostopalvelupäiväkodit, asiakkaat						
Päiväkotit, asiakkaat	<i>kpl</i>	4	2	9	7	350,0
Alle 3-vuotiaita	%	0	0	22,2	22,2	
Erityisasiakkaita (kahdenpaikalla ja erityistä tukea tarvitsevat)	%	0	0	0,0	0,0	
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	12 835	13 050	3 688,9	-9 361,1	-71,7
Kulut	€	51 340	26 100	33 200	7 100	27,2
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	51 340	26 100	33 200	7 100	27,2

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS- % 2018-2017
Päiväkoti						
Päiväkoti, asiakkaat	<i>kpl</i>	1 019	1 127	1 072	-55	-4,9
Alle 3-vuotiaita	%	15	16	16,9	0,8	5,1
Erityisasiakkaita (kahdenpaikalla ja erityistä tukea tarvitsevat)	%	12	13	9,9	-3,5	-26,2
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	11 244	9 577	11 037,0	1 459,7	15,2
Kulut	€	11 457 426	10 793 632	11 831 697	1 038 066	9,6
Tuotot	€	-1 609 894	-1 485 600	-1 614 700	-129 100	8,7
Netto	€	9 847 531	9 308 032	10 216 997	908 966	9,8
Esiopetus, päiväkot- ja esiopetusasiakkaat 3-6v pelkässä esiopetuksessa						
	<i>kpl</i>	440	476	494	18	3,8
	<i>kpl</i>	146	125	128	3	2,4
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	6 322	8 175	7 240,8	-934,5	-11,4
Kulut	€	2 781 651	3 891 413	3 576 941	-314 472	-8,1
Tuotot	€	-15 290	-20 000	0	20 000	-100,0
Netto	€	2 766 361	3 871 413	3 576 941	-294 472	-7,6
Vuorohoito						
Vuorohoito, asiakkaat	<i>kpl</i>	347	425	359	-66	-15,5
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	14 963	11 859	13 101,3	1 242,3	10,5
Kulut	€	5 192 280	5 040 092	4 703 377	-336 714	-6,7
Tuotot	€	-588 882	-591 300	-586 000	5 300	-0,9
Netto	€	4 603 397	4 448 792	4 117 377	-331 414	-7,4
Päivähoito yhteensä						
Päivähoitoasiakkaat (sis. pv. koti, erityis ja vuoro hoito)	<i>kpl</i>	1 512	1 677	1 559	-118	-7,0
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	12 851	11 762	12 900,6	1 138,4	9,7
Läsnäolopäivien määrä	<i>kpl</i>	266 233	290 748	290 124	-624	-0,2
Läsnäolopäivät / tavoitepäivät	%	2 920	2 664	2 904,4	240,9	9,0
€ / läsnäolopäivä	<i>€/pvä</i>	73	68	69,3	1,5	2,2
Kulut	€	19 431 356	19 725 136	20 112 015	386 879	2,0
Tuotot	€	-2 214 066	-2 096 900	-2 200 700	-103 800	5,0
Netto	€	17 217 290	17 628 236	17 911 315	283 079	1,6
Ryhmis						
Ryhmis, asiakkaat	<i>kpl</i>	85	95	69	-26	-27,4
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	14 897	13 772	16 039,9	2 268,2	16,5
Kulut	€	1 266 249	1 308 313	1 106 756	-201 557	-15,4
Tuotot	€	-155 997	-150 700	-123 600	27 100	-18,0
Netto	€	1 110 252	1 157 613	983 156	-174 457	-15,1
Perhepäivähoito hoitajan kodissa						
Perhepäivähoito hoitajan kodissa, asiakkaat	<i>kpl</i>	121	143	124	-19	-13,3
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	14 479	11 405	12 121,9	716,9	6,3
Kulut	€	1 751 901	1 630 919	1 503 116	-127 803	-7,8
Tuotot	€	-209 398	-193 600	-186 000	7 600	-3,9
Netto	€	1 542 503	1 437 319	1 317 116	-120 203	-8,4
Perhepäivähoito yhteensä						
Perhepäivähoitopaikat yhteensä	<i>kpl</i>	206	238	193	-45	-18,9
Alle 3-vuotiaita	%	57	50	51,8	2,2	4,5
Erityisasiakkaita (kahdenpaikalla ja erityistä tukea tarvitsevat)	%	3,4	3,2	0,5	-2,6	-83,6
Asiakaskysely ka.					0	
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	14 651	12 350	13 522,7	1 172,9	9,5
Kulut	€	3 018 149	2 939 232	2 609 872	-329 360	-11,2
Tuotot	€	-365 394	-344 300	-309 600	34 700	-10,1
Netto	€	2 652 755	2 594 932	2 300 272	-294 660	-11,4

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS- % 2018-2017
Kotihoidontuki						
Kotihoidontuella hoidettavat lapset	<i>kpl</i>	677	718	619	-99	-13,8
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	3 632	3 719	3 817,8	99,0	2,7
Kulut	€	2 458 948	2 670 100	2 363 200	-306 900	-11,5
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	2 458 948	2 670 100	2 363 200	-306 900	-11,5
Yksityinen tuki						
Yksityisen hoidon tukilapset	<i>kpl</i>	583	486	601	115	23,66
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	4 740	5 463	5 153,9	-309,3	-5,66
Kulut	€	2 763 361	2 655 100	3 097 500	442 400	16,66
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	2 763 361	2 655 100	3 097 500	442 400	16,66
Muu kuntakohtainen tuki						
Muu kuntakohtainen tuki, asiakas	<i>kpl</i>	70	83	69	-14	-16,87
€ / asiakas (tai muu suorite)	<i>€/asiakas</i>	3 582	3 983	4 662,0	679,2	17,05
Kulut	€	250 752	330 572	321 679	-8 893	-2,69
Tuotot	€	-15 518	-11 500	-12 400	-900	7,83
Netto	€	235 234	319 072	309 279	-9 793	-3,07
Yhteensä hoidon tuki						
Yhteensä hoidon tuella	<i>kpl</i>	1 330	1 287	1 289	2	0,16
€ / hoitopaikka (asiakas)	<i>€/asiakas</i>	4 115	4 395	4 485,9	91,4	2,08
Kulut	€	5 473 062	5 655 772	5 782 379	126 607	2,24
Tuotot	€	-15 518	-11 500	-12 400	-900	7,83
Netto	€	5 457 543	5 644 272	5 769 979	125 707	2,23
Hallinto ja muut yhteiset erät						
Kulut	€	1 878 716	2 007 521	2 031 601	24 079	1,20
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	616	627	668,1	41,1	6,56
Tuotot	€	-134 663	-107 000	-80 800	26 200	-24,49
Netto	€	1 744 054	1 900 521	1 950 801	50 279	2,65
Varhaiskasvatus yhteensä						
Kulut yhteensä	€	29 801 284	30 327 660	30 535 866	208 206	0,69
€ / asiakas	<i>€/asiakas</i>	9 035	9 602	9 941,6	339,5	3,54
Tuotot yhteensä	€	-2 729 641	-2 559 700	-2 603 500	-43 800	1,71
Yhteensä lapsia	<i>kpl</i>	2 978	3 119	2 972	-147	-4,71
Päivähoito netto	€	27 071 642	27 767 960	27 932 366	164 406	0,59
Ulkokuntien osuus	€	0	0	0	0	
Netto ulkokuntien osuuden jälkeen	€	27 071 642	27 767 960	27 932 366	164 406	0,59
Peruskoulut						
Peruskoulut, oppilaita	<i>kpl</i>	4 824	4 833	4 808	-25	-0,52
joista erityistä tukea tarvitsevat oppilaat	<i>kpl</i>	408	409	403	-6	-1,47
Tuntia, koulut	<i>h</i>	9 092	8 917	8 987	69	0,78
€ /oppilas	€	9 047	9 541	9 350	-191	-2,00
Tuntiresurssit per oppilas	<i>h/oppilas</i>	1,88	1,85	1,9	0,0	1,30
Luokkien kesikoko	<i>hlö</i>	19	19	21	2	9,43
Koulut yhteensä	€	43 639 912	46 109 700	44 954 050	-1 155 650	-2,51
Tuotot	€	-1 501 347	-1 234 100	-1 257 800	-23 700	1,92
Netto	€	42 138 565	44 875 600	43 696 250	-1 179 350	-2,63
11-v oppivelvollisuus						
11-v oppivelvollisuus, oppilaita	<i>kpl</i>	105	99	104	5	5,05
€ /oppilas	<i>€/oppilas</i>	22 150	19 897	21 942,2	2 045,2	10,28
11-v oppivelvollisuus yhteensä	€	2 319 134	1 969 802	2 281 985	312 183	15,85
Tuotot	€	-184	0	0	0	
Netto	€	2 318 949	1 969 802	2 281 985	312 183	15,85

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS- % 2018-2017
Aamu- ja iltapäivätoiminta						
Aamu- ja iltapäivätoiminta, osallistujia	<i>kpl</i>	421	380	416	36	9,47
€ / osallistuja	<i>€/osallis- tuja</i>	1 412	1 616	1 786,8	170,8	10,57
Aamu- ja iltapäivätoiminta, yhteensä	€	594 346	614 082	743 324	129 242	21,05
Tuotot	€	-79 943	-75 000	-75 000	0	0,00
Netto	€	514 403	539 082	668 324	129 242	23,97
Perusopetus yhteensä						
Perusopetus yhteensä, oppilaita	<i>kpl</i>	4 929	4 932	4 912	-20	-0,41
Tuntia, perusopetus	<i>h</i>	9 370	9 263	9 331	68	0,74
€ /oppilas	<i>€/oppilas</i>	9 782	10 091	10 039,1	-51,5	-0,51
Perusopetus yhteensä	€	47 064 009	48 693 584	47 979 359	-714 225	-1,47
Tuotot	€	-1 583 459	-1 309 100	-1 332 800	-23 700	1,81
Netto	€	45 480 550	47 384 484	46 646 559	-737 925	-1,56
Toiminnan kulut yhteensä	€	48 210 416	49 766 938	49 312 256	-454 682	-0,91
Tuotot	€	-2 308 903	-1 902 100	-2 370 589	-468 489	24,63
Netto	€	45 901 513	47 864 838	46 941 667	-923 171	-1,93
Toimintakulut	€	78 011 699	80 094 598	79 848 122	-246 476	-0,31
Tuotot	€	-5 038 544	-4 461 800	-4 974 089	-512 289	11,48
Netto	€	72 973 155	75 632 798	74 874 033	-758 765	-1,00

Viestit tilaajalle:

Lasten ja nuorten kasvu- ja oppimisympäristöjen tulee olla turvalliset ja terveet sekä kasvua ja oppimista tukevia.

Sisäilmaongelmat aiheuttavat lisäkuluja monin tavoin (sijaiskulut, terveydenhoito, väistötilat, materiaalihankinnat, kuljetuskulut jne.).

Varhaiskasvatukseen tarvitaan lisätiloja hoitopaikkatarpeen vuoksi.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma edellyttävät henkilöstön täydennyskoulutusta sekä materi-
aali- ja välinehankintoja varhaiskasvatuksen yksiköihin ja kouluihin.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tulee muutoksia valtakunnallisesti. Muutosta ei ole huomioitu tuloarviossa.

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia, harrastuneisuutta, lisätä poikkihallinnollisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Lautakunta vastaa kansalaisopiston, yleisten kulttuuripalvelujen, liikunta- ja nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelma

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaiset tulosalueet järjestävät asukkaiden hyvinvointia edistäviä ja syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita. Ne tuottavat monipuolista ja laadukasta vapaan sivistystyön sekä kulttuuri- ja liikuntatarjontaa, mikä mahdollistaa kuntalaisille sekä ohjattuja että omaehtoisia palveluja. Yleisö-, kävijä- ja opiskelijamääriä pyritään kasvattamaan erilaiset kohderyhmät huomioimalla, kehittämällä käyttäjälähtöisiä palveluja ja markkinointia.

Lautakunnan palvelut ovat pääasiallisesti lähipalveluita, joiden järjestäminen maantieteellisesti laajalla alueella on niukkenevilla resursseilla vaikeaa. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaupunginhallituksen keväällä 2016 hyväksymä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnan alaisia toimintoja koskeva palveluverkkoselvitys. Lautakunnan alaisilta tulosalueilta talousarvioarvioissa vaadittujen tulojen merkittävä nousu johtaa palvelu- ja käyttömaksujen korottamiseen, mikä saattaa vähentää kaupunkilaisten harrastamisen määrää.

Graniittitalon lukuisien ongelmien vuoksi taidemuseolle haetaan väistötiloja, joissa näyttelytoimintaa voidaan jatkaa. Toimintojen siirto ja kokoelmien pakkaus vie merkittävästi aikaa, minkä vuoksi taidemuseo ei ole avoinna yleisölle vuonna 2018 helmikuun jälkeen. Muissa museokohteissa toiminta jatkuu normaalisti.

Avustuksilla ja monipuolisilla yhteistyösopimuksilla ylläpidetään ja kehitetään palvelutarjoomaa ja luodaan mahdollisuuksia kolmannen sektorin toimijoille kokeilla uudentyyppisten palveluiden tuottamista. Kaupungin eri toimijoiden kesken pyritään yhteistyöhön. Soten irtaannuttua kaupunkiorganisaatiosta on huomattu, että hyvin toiminut yhteistyö palvelujen tuottamisessa on hankaloitunut. Tarkastelujakson kuluessa tulisi pystyä palauttamaan hyväksi havaitut käytännöt ennalleen. Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunnan alaisten toimintojen merkitys korostuu uudessa kunnassa soten irtaannuttua. Lautakunnan alaiset toimialat vaikuttavat myönteisesti Mikkelin mainekuvaan viihtyisänä kulttuurikaupunkina.

Sodan ja rauhan keskus Muistiin liittyvien päätösten tekeminen ja mahdollinen keskuksen perustaminen vaikuttavat erityisesti taide, kulttuuri ja tapahtumat- tulosalueen kehittämiseen.

Aluejohtokunnat toimivat Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa, Suomenniemellä ja Mikkelin pitäjän alueella. Ne edistävät alueensa elinvoimaisuutta, hyvinvointia ja osallisuutta muun muassa strategisten hankkeiden ja kumppanuuksien kautta. Lisäksi ne myötävaikuttavat alueensa verkostojen kehittämiseen ja hyödyntämiseen. Huolehditaan alueellisesti tärkeistä historiallisista kohteista, museo- ja perinnerakennuksista muun muassa Pientoijolasta ja Läsäkosken myllystä.

Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti ovat tärkeitä väyliä osallisuuden turvaamiseksi sekä eri ryhmien näkökulmien huomioon ottamiseksi päätöksenteossa.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
syrjäytymisen ehkäiseminen: Ei yhtään läheistä ystävää, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7,2 (koko maa 8,5), tavoite: 5 % amm. opp. lähtötaso: 7,6 (koko maa 7,4) tavoite: 5 % lukio lähtötaso: Mli 8 (koko maa 7,2) tavoite: 5 %	Liikuntaseuroihin kuulumattomien lasten ja nuorten ohjaaminen liikunnan pariin, matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia tarjoavien liikuntatoimijoiden avustamisen lisääminen Kirjaston ja nuorisopalveluiden uudenlaisen yhteistyön kehittäminen Otavan kirjasto/nuorisotilassa ja Suomenniemien kirjastossa.	Liikunta- ja nuorisajohtaja Kirjastopalvelut, liikunta- ja nuorisopalvelut

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen: Humalajuominen, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 8,3 (koko maa 10,2) tavoite: 7 % amm. opp. lähtötaso: Mli 29,2 (koko maa 28,1) tavoite: 20 % lukio lähtötaso: Mli 17,1 (koko maa 18,3) tavoite: 10 % Tupakointi päivittäin, %-osuus 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7 (koko maa 6,9) tavoite: 3 % amm. opp. lähtötaso: Mli 26,1 (koko maa 23,2) tavoite: 20 % lukio lähtötaso: Mli 2,6 (koko maa 3,4) tavoite: 0 % Kokeillut laittomia huumeita, %-osuudet 8.-9. lk lähtötaso: Mli 7,9 (koko maa 7,5) tavoite: 5 % amm. opp. lähtötaso: Mli 19,6 (koko maa 20,6) tavoite: 15 % lukio lähtötaso: Mli 8,1 (koko maa 11,6) tavoite: 4 %	Pääteettömyys kaikessa nuorisotoiminnassa ja nuorille suunnatuissa tapahtumissa. Alueellisen nuorisotyön kävijämäärän ja kontaktien lisääminen muun muassa alueellisen nuorisotyön ja kirjastojen yhteistyötä kehittämällä.	Liikunta- ja nuorisopalvelut, yleiset kulttuuripalvelut, kirjastopalvelut
terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen: Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttö: tavoite: kirjaston kävijät 500.000 tavoite: museoiden kävijät 25.000 tavoite: orkesterin kuulumäärä 12.000 Yleiset kulttuuripalvelut: tavoite: kävijämäärät omilla ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa 30 000 tavoite: kävijämäärät tapahtumissa, joihin myönnetty kohdeavustusta 20 000 tavoite: säännöllisiä kulttuuriavustusta saavien kävijä/osallistujamäärä 10 000 tavoite: uimahallikäynnit 185.000 tavoite: teatterin kävijämäärät 55.000 tavoite: kansalaisopiston opiskelijamäärä 6 000	Toimitilojen ajantasaisuus: uuden taide-museon rakentaminen. Kehitetään palvelusisältöjä, -tapoja ja viestintää. Naisvuoren uimahallin kävijämäärän kasvattaminen remontin valmistuttua Kirjastojen itsepalveluajat laajentavat palvelun saatavuutta ja saavutettavuutta Digitaalisten palveluiden kehittäminen Aluejohtokuntien strategisten hankkeiden hyödyntäminen alueen palveluiden kehittämisessä	museo- ja kulttuurijohtaja sivistysjohtaja ja tulosalueiden päälliköt liikunta- ja nuorisajohtaja elinikäisen oppimisen ja osallisuuden johtaja tulosaluejohtajat tulosaluejohtajat

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
Työttömyysaste, %-osuus: Nuorisotyöttömät, % 18–24 v. työvoimasta lähtötaso: Mli 21,8 (koko maa 17) tavoite: 17	Nuorten tavoittaminen, motivointi ja ohjaus työllistämistoimenpiteisiin, Olkkarin ja TE-toimiston yhteistyön lisääminen nuorten työllistämiseen liittyen, työvoimaneuvoja tavattavissa Olkkarissa	Liikunta- ja nuorisajohtaja

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
Mikkelin mainekuvan kehitys: tavoite: imago tutkimuksen 7. sija → 4. sija	Laadukkaiden tapahtumien, konserttien ja näyttelyiden järjestäminen. Laadukkaat kirjastopalvelut ja kansalaisopisto Laadukkaiden liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito Saimaa-Sinfonietta-yhteistyön syventäminen	museo- ja kulttuurijohtaja elinikäisen oppimisen ja osallisuuden johtaja liikunta- ja nuorisajohtaja orkesterin intendentti

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus palvelualueella
Hoidettujen ja opastettujen retkeilyreittien ja luontopolkujen pituus (43km): tavoite: opastettu ja tuotteistettu 100 %:sesti.	Keskitytään tiettyihin valikoituihin reitteihin ja pidetään ne kunnossa yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.	Liikunta- ja nuorisajohtaja
Lautakunnan palvelualueen palvelu- ja suorituskyvyn kehittäminen		
Palvelut ja niiden laatu	Rakenteet ja prosessit	Esimiesten ja henkilöstön uudistuminen ja hyvinvointi
Toimitilojen kehittäminen saavutettaviksi, esteettömiksi ja ympäristöystävällisemmiksi sekä kestävän kehityksen mukaisiksi	Taidemuseon uudisrakennus tai peruskorjaus Museotoimen hajallaan sijaitsevien säilytystilojen saaminen ”yhden katon alle”	Terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt asiakkaille ja henkilökunnalle

Talous

Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
---------	---------	-----------------	---------

Toimintatulot	2 398 350	2 298 300	2 866 900	2 826 900
Toimintamenot	-16 690 395	-17 202 086	-19 952 588	-19 926 087
Toimintakate (netto)	-14 292 045	-14 903 786	-17 085 688	-17 099 187

Palvelut tuotteittain

Palvelu: Hyvinvoinnin ja osallisuuden palvelut, hallinto

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Kokousten määrä yhteensä	kpl	11	11	11		0,0
Kustannukset	€	32 339	34 300	34 200		-0,3
Tuotot	€	0	0	0		
Netto	€	32 339	34 300	34 200		-0,3
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	2 279 477	2 281 100	2 281 000		0,0
Hallinto, tuotot yhteensä	€	-4	0	0		
Hallinto, netto	€	2 279 473	2 281 100	2 281 000		0,0

Viestit tilaajalle:

Avustusten taso säilyy samana kuin vuonna 2017. Teatteri 1 116 600 euroa, Musiikkiopisto 370 800 euroa ja Mikaeli 759 400 euroa.

Palvelu: Taide, kulttuuri- ja tapahtumat

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Hallinto yhteensä						
Hallinto, kustannukset yhteensä	€	0	0	13 845	13 845	
Hallinto, tuotot yhteensä	€	0	0	0	0	
Hallinto, netto	€	0	0	13 845	13 845	
Muu kulttuuritoiminta						
Muu kulttuuritoiminta, asiakkaat	kpl	42 819	30 000	30 000	0	0,0
€ / asiakas	€/asiakas	14,80	22,17	21,61	-1	-2,5
€ / käynti	€/käynti	14,80	22,17	21,61	-1	-2,5
Yhteensä	€	633 523	665 000	648 153	-16 847	-2,5
Tuotot	€	-105 902	-45 000	-71 100	-26 100	58,0
Netto	€	527 621	620 000	577 053	-42 947	-6,9
Kulttuuripalvelut yhteensä						
€ / asukas	€/asukas	11,59	12,17	11,86	0	-2,5
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-16,7	-6,8	-11,0	-4	62,1
Museot						
Museot, käynnit	kpl	36 311	26 400	23 400	-3 000	-11,4
€ / käynti	€/käynti	28,54	38,05	44,19	6	16,1
€ / aukiolotunti	€/h	268,93	191,82	273,21	81	42,4
Kävijämäärä per käyttötunti	kpl/h	8,36	4,69	4,16	-1	-11,4
Näyttelyiden määrä	kpl	17	17	12	-5	-29,4
Tallenteiden määrä	kpl	48 305	47 574	48 174	600	1,3
Sijoitettavien teosten määrä	kpl	773	600	749	149	24,8
Museot yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	1 204 697	1 174 676	1 218 211	43 535	3,7
Tuotot	€	-151 798	-104 000	-104 000	0	0,0
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-12,6	-8,9	-8,5	0	-3,6
Netto	€	1 052 899	1 070 676	1 114 211	43 535	4,1
Orkesteritoiminta						
Orkesteritoiminta, konsertit ja esitykset	kpl	61	45	45	0	0,0
€ / konsertti	€/konsertti	14 876	21 778	22 142	365	1,7
Kuulijoiden määrä	kpl	15 243	9 500	12 000	2 500	26,3
€ / kuulija	€/kuulija	59,53	103,16	83,03	-20	-19,5
Kuulijoiden määrä / konsertit ja esitykset	kpl/konsertti	250	211	267	56	26,3
Orkesteritoiminta yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	907 462	980 001	996 408	16 407	1,7
Tuotot	€	-125 569	-107 000	-107 000	0	0,0
Tuotot % kuluista	%	-13,8	-10,9	-10,7	0	-1,6
Netto	€	781 894	873 001	889 408	16 407	1,9

Viestit tilaajalle:

Orkesterin hallinnon resurssien vakiintumisen seurauksena pystytään panostamaan aiempia vuosia paremmin viestintään ja markkinointiin. Konserttimäärä on arvioitu vuoden 2017 tasolle, koska suunnitelmissa ei ole projekteja, joissa olisi useita esityksiä.

Saimaa Sinfonietta -yhteistyön ja -brändin jatkuminen ja kehittäminen Lappeenrannan kaupunginorkesterin kanssa on tärkeä strateginen valinta. Näin pyritään parantamaan säännöllisesti konserttitarjonnan monipuolisuutta ja kiinnostavuutta, millä on vaikutusta yleisömääriin ja tulotavoitteiden saavuttamiseen.

Jotta orkesterista saadaan ylläpitäjän sijoitusta vastaava hyöty, sille on varmistettava jatkossakin ammattiorkesteritoiminnan vaatimat resurssit. Orkesterien, teatterien ja museoiden valtionosuusrahoituksen uudistamisen vaikutuksia on seurattava jatkossa tarkasti.

Yleiset kulttuuripalvelut

TA2018 Maiseman luvut ovat pitkälti identtisiä edellisvuoteen verrattuna. Suuri tulotavoite näkyy paineena jatkuvaan hankkeiden hakemiseen ja aktiivinen hanketoiminta säilyttääkin toimintavuotta 2018. Vaikka edellinen vuosi olikin melkoista "supervuotta" Asuntomessujen, HulaHula -päälähetyksen ja Suomi100 -juhlavuoden myötä, pyritään esimerkiksi kävijämäärätavoite säilyttämään samana seuraavallekin toimikaudelle. Panostetaan laadukkaaseen perustööhön ja annetaan tilaa olemassa olevien toimintojen ja tapahtumien kehittämiselle. Vakiintuneen toiminnan rinnalla pyritään tekemään vähintään yksi uusi tapahtumakokeilu. Budjetti tasapainotettu avustuksista, asiantuntijapalkkioista sekä taiteilijoiden esiintymispalkkioista.

Museotoimella on toimipisteitä 14 eri paikassa mikä aiheuttaa haasteita toiminnan organisoinnissa operoitaessa pienellä henkilökuntamäärällä. Taidemuseon näyttelytoiminta ja kokoelmien säilytystilat sekä museotoimen toimitukset siirtyvät vuoden 2018 aikana väistötiloihin Graniittitalosta. Toimintojen ja kokoelmien pakkaaminen ja muuttaminen vie merkittävästi resursseja. Muissa museokohteissa toiminta jatkuu normaalisti. Taidemuseon muutto väistötiloihin tarkoittaa näyttelyiden määrän merkittävää vähenemistä, kävijämäärien pienenemistä ja tulonmuodostuksen heikkenemistä.

Palvelu: Elinikäinen oppiminen ja osallisuus

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Vapaa sivistystyö						
Vapaa sivistystyö, opiskelija	<i>kpl</i>			6 300	6 300	
€ / opiskelija	<i>€/opiskelija</i>			324	324	
Opetustunnit	<i>kpl</i>			23 000	23 000	
€ / opetustunti	<i>€/opetustunti</i>			89	89	
Kurssilaisia	<i>kpl</i>			11 000	11 000	
€ / kurssilainen	<i>€/kurssilainen</i>			185	185	
Peittävyys-%	<i>%</i>			11,5	11,5	
Vapaa sivistystyö yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€			2 039 636	2 039 636	
Tuotot	€			-552 000	-552 000	
Tuotot % kuluista	%			-27,1	-27,1	
Netto	€			1 487 636	1 487 636	
Pääkirjasto						
Pääkirjasto, lainat	<i>kpl</i>	469 812	480 000	469 000	-11 000	-2,3
€ / laina	<i>€/laina</i>	4,28	4,70	5,29	0,58	12,4
€ / toimintatunnit	<i>€/h</i>	793	836	919	82	9,8
Käynnit	<i>kpl</i>	381 191	312 000	381 000	69 000	22,1
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	5,28	7,24	6,51	-0,73	-10,1
Aukiolotunnit viikossa	<i>h</i>	58	58	62	4	6,9
Pääkirjasto yhteensä	€	2 013 032	2 258 110	2 480 149	222 039	9,8
Tuotot yhteensä	€	-500 787	-506 300	-493 700	12 600	-2,5
Netto	€	1 512 245	1 751 810	1 986 449	234 639	13,4
Lähikirjastot						
Lähikirjastot, lainat	<i>kpl</i>	293 746	294 113	234 800	-59 313	-20,2
€ / laina	<i>€/laina</i>	5,19	4,83	5,67	0,84	17,4
€ / toimintatunnit	<i>€/h</i>	93	95	119	24	24,7
Käynnit	<i>kpl</i>	189 033	187 755	151 000	-36 755	-19,6
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	8,06	7,57	8,82	1,25	16,5
Aukiolotunnit viikossa	<i>h</i>	340	318	235	-83	-26,1
Lähikirjastot yhteensä	€	1 524 276	1 421 309	1 331 891	-89 418	-6,3
Tuotot yhteensä	€	-34 048	-29 100	-28 600	500	-1,7
Netto	€	1 490 229	1 392 209	1 303 291	-88 918	-6,4
Kirjastot yhteensä						
Kirjastot yhteensä, lainat	<i>kpl</i>	763 558	774 113	703 800	-70 313	-9,1
€ / laina	<i>€/laina</i>	4,64	4,75	5,42	0,66	14,0
€ / lainaaja	<i>€/lainaaja</i>	154	170	184	13	7,9
Lainaajat / asukas (peittävyys)	<i>%</i>	42,17	39,48	37,90	-1,58	-4,0
Käynnit	<i>kpl</i>	570 224	499 755	532 000	32 245	6,5
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	6,22	7,36	7,17	-0,20	-2,7
Bruttokulut / asukas	<i>€/asukas</i>	64,85	67,31	69,73	2,43	3,6
Verkkopalvelun käyttö		119 012	197 000	119 000	-78 000	-39,6
Asiantuntijapalvelut		897 650	917 350	781 900	-135 450	-14,8
Kirjastot yhteensä	€	3 544 806	3 679 419	3 812 040	132 621	3,6
Tuotot yhteensä	€	-534 835	-535 400	-522 300	13 100	-2,4
Netto	€	3 009 971	3 144 019	3 289 740	145 721	4,6

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Yhteispalvelupiste						
Yhteispalvelupiste yhteensä	€	-83	155 823	137 912	-17 911	-11,5
Tuotot yhteensä	€	0	0	0	0	
Netto	€	-83	155 823	137 912	-17 911	-11,5
Kirjastopalvelut yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	3 769 358	3 990 399	4 019 276	28 877	0,7
Toiminnan tuotot yhteensä	€	-739 667	-691 400	-582 300	109 100	-15,8
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	-16,4
Netto	€	3 029 690	3 298 999	3 436 976	137 977	4,2

Viestit tilaajalle:

Kokonaistuntimäärän hallittua alentamista jatketaan.

Kirjastopalvelujen toiminnan volyymin arvioidaan pysyvän ennallaan. Aukiolotunteja on aikaisempaa enemmän itsepalveluaikojen lisääntyessä. Käyttö on ollut laskusuuntaista, mutta omatoimiaukioloaikoja kehittämällä pyritään lasku taittamaan ja pitämään lainaus- ja kävijämäärät vähintään nykyisellä tasolla. Vuoden 2017 talousarviolukuihin on lisätty seutukirjastot.

Palvelu: Liikunta- ja nuorisopalvelut

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Ulkoliikunta-alueet						
Ulkoliikunta-alueet, kpl	<i>kpl</i>	146	121	121	0	0,0
€ / alue	<i>€/alue</i>	11 623	14 023	13 978	-45	-0,3
€ / hoidettu m2	<i>€/m²</i>	19	874	871	-3	-0,3
Yhteensä	€	1 697 015	1 696 827	1 691 338	-5 489	-0,3
Tuotot	€	-89 726	-85 600	-91 600	-6 000	7,0
Netto	€	1 607 288	1 611 227	1 599 738	-11 489	-0,7
Liikuntareitit						
Liikuntareitit, km	<i>km</i>	299	299	299	0	0,0
€ / km	<i>€/km</i>	316	445	446	1	0,2
Yhteensä	€	94 532	133 100	133 400	300	0,2
Tuotot	€	-33 405	-30 200	-38 400	-8 200	27,2
Netto	€	61 127	102 900	95 000	-7 900	-7,7
Jäähallit						
Käyttöaste %	%	69,7	84,3	84,3	0,0	0,0
€ / käyttötunti	<i>€/h</i>	207	176	186	10	5,6
Yhteensä	€	1 233 604	1 275 873	1 346 762	70 890	5,6
Tuotot	€	-271 377	-274 100	-284 100	-10 000	3,6
Netto	€	962 227	1 001 773	1 062 662	60 890	6,1
Uimahallit						
Uimahallit, käynnit	<i>kpl</i>	153 896	141 000	176 000	35 000	24,8
€ / käynti	<i>€/käynti</i>	10	12	10,14	-1,48	-12,8
€ / käynti (netto)	<i>€/käynti</i>	7,01	8,16	6,72	-1,45	-17,7
€ / aukiolotunti	<i>€/h</i>	455	496	408	-88	-17,7
€ / aukiolotunti (netto)	<i>€/h</i>	324	348	270	-78	-22,4
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-28,9	-29,8	-33,8	-4,0	13,4
Yhteensä	€	1 517 520	1 639 357	1 785 117	145 760	8,9
Tuotot	€	-438 339	-488 100	-562 600	-114 500	23,5
Yhteensä (netto)	€	1 079 181	1 151 257	1 222 517	31 260	2,7
Sisäliikuntatilat						
Käyttöaste %	%	61,1	50,0	50,0	0,0	0,0
€ / käyttötunti	<i>€/h</i>	569	566	645	79	13,9
Yhteensä	€	1 438 420	1 416 046	1 612 908	196 862	13,9
Tuotot	€	-173 756	-196 200	-205 200	-9 000	4,6
Netto	€	1 264 665	1 219 846	1 407 708	187 862	15,4

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Liikuntapaikat yhteensä						
Liikuntapaikat, kustannukset yhteensä	€	5 981 091	6 161 203	6 569 526	408 324	6,6
Tuotot yhteensä	€	-1 006 603	-1 074 200	-1 181 900	-147 700	13,7
Netto	€	4 974 488	5 087 003	5 387 626	260 624	5,1
€ / asukas	€/asukas	109	113	120	7	6,6
Liikuntatoiminta						
Liikuntatoiminta, käynnit	kpl	24 867	30 000	30 000	0,0	0,0
€ / käynti	€/käynti	4,31	5,39	5,37	-0,03	-0,5
Yhteensä	€	107 288	161 790	160 978	-811,8	-0,5
Tuotot	€	-34 536	-19 200	-19 200	0,0	0,0
Netto	€	72 752	142 590	141 778	-811,8	-0,6
Seura- ja järjestötoiminta						
Seura- ja järjestötoiminta, seurojen määrä	kpl	42	45	45	0	0,0
Avustus € / asukas	€/asukas	2,30	2,88	3,33	0,45	15,6
Yhteensä	€	125 648	157 400	181 900	24 500	15,6
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	125 648	157 400	181 900	24 500	15,6
Liikuntapalvelut yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	6 486 657	6 643 788	7 070 898	427 109	6,4
Tuotot	€	-1 047 536	-1 110 700	-1 213 100	-142 400	12,8
€ / asukas	€/asukas	119	122	129	8	6,4
Tuottojen osuus kuluista (%)	%	-16,1	-16,7	-17,7	-1,0	6,0
Netto	€	5 439 121	5 533 088	5 857 798	284 709	5,1
Nuorisotilat						
Nuorisotilat, käynnit	kpl	23 212	22 600	22 600	0	0,0
€ / käynti	€/käynti	31	34	34	0	0,7
Avoimet ovet tuntia viikossa	h	144	145	145	0	0,0
Yhteensä	€	713 632	760 549	765 636	5 087	0,7
Tuotot	€	-8 912	-18 600	-18 600	0	0,0
Netto	€	704 719	741 949	747 036	5 087	0,7
Leirikeskukset						
Leirikeskukset, käynnit	kpl	319	300	300	0	0,0
€ / käynti	€/käynti	7	12	12,33	0	0,0
Yhteensä	€	2 283	3 700	3 700	0	0,0
Tuotot	€	0	-4 900	-4 900	0	0,0
Netto	€	2 283	-1 200	-1 200	0	0,0
Nuorisotoiminta						
Nuorisotoiminta, käynnit	kpl	1 417	2 500	2 500	0	0,0
€ / käynti	€/käynti	18	18	13,89	-5	-24,7
Tilaisuuksia, lukumäärä	kpl					
Yhteensä	€	26 091	46 122	34 718	-11 405	-24,7
Tuotot	€	-1 310	-7 700	-7 700	0	0,0
Netto	€	24 781	38 422	27 018	-11 405	-29,7
Järjestöjen nuorisotoiminta						
Järjestöjen nuorisotoiminta, avustettuja järjestöjä	kpl	23	23		-23	
Järjestöjen jäsenmäärä alle 29 vuotias	kpl					
Yhteensä	€	154 921	163 400	128 600	-34 800	-21,3
Tuotot	€	-23 152	-30 000	0	30 000	-100,0
Netto	€	131 769	133 400	128 600	-4 800	-3,6
Erityisnuorisotyö						
Erityisnuorisotyö yhteensä	€	235 332	258 428	285 873	27 444	10,6
Tuotot	€	-187 614	-171 000	-161 000	10 000	-5,8
Netto	€	47 718	87 428	124 873	37 444	42,8

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	MUUTOS 2018-2017	MUUTOS-% 2018-2017
Nuorisotyö yhteensä						
Toiminnan kulut yhteensä	€	1 409 222	1 467 121	1 441 687	-25 434	-1,7
€ / alle 29-vuotias asukas	€/asukas	82	86	84	-1	-1,7
Asiakastytyväisyys						
Tuotot	€	-227 875	-240 200	-196 900	43 300	-18,0
Tuotot % kuluista	%	-16,2	-16,4	-13,7	2,7	-16,6
Netto	€	1 181 347	1 226 921	1 244 787	17 866	1,5

Viestit tilaajalle:

Saimaa Stadiumin yhtiövastike (222 800€ vuodelle 2018, jatkossa 297 000 koko vuodelle) on liikunta- ja nuorisopalveluiden budjetissa läpikulkueränä vuodesta 2018 alkaen. Monimuotoisten liikuntapalveluiden järjestämisen kannalta on tärkeää, että vastike saadaan täysimääräisenä talousarvioon myös jatkossa. Saimaa Stadiumin ja Mikkelin jäähalli Oy:n yhtiövastikkeiden osuus liikunta- ja nuorisopalveluiden budjetista on merkittävä.

Vuoden 2018 alusta Vanha Sotilaskoti siirtyy nuorisopalveluilta kansalaisopistolle, siirto huomioitu talousarvioissa. Sotkua käyttäneet järjestöt saavat sieltä edelleen vuoroja.

Liikunta- ja nuorisopalveluiden talousarvioraami on vaativa erityisesti kasvaneen tulovaateen kannalta. Koska nuorisopalveluiden puolella ei ole realistisia kohteita tulojen lisäämiseen, kohdentuvat hintojen korotukset liikuntalaitoksiin ja -paikkoihin. Usein toistuvat hinnankorotukset eivät edistä tasa-arvoisten liikuntamahdollisuuksien kehittymistä.

Liikuntaseurojen järjestämien avustuskelpoisten ohjauskertojen määrä juniori-ikäisille on lisääntynyt. Liikunnan määrän lisääntyminen ja liikunta- ja nuorisopalveluiden euromääräisesti suurimman avustustavan, ohjaaja-avustusten, kannustava vaikutus ohjauskertojen kasvamiseen ovat myönteistä kehitystä. Avustusmäärärahoja on kuitenkin jouduttu leikkaamaan usein, ja kaupunkistrategiainkin mukainen liikunnan lisääminen saattaa aiheuttaa tarkastelujaksolla ylityspainetta avustusmäärärahoihin.

Kaupunkiympäristölautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen kaupunkiympäristölautakunta tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Tarjotaan tilaratkaisuja asiakkaille, edistetään toimitilojen käytön tehokkuutta ja ylläpidon taloudellisuutta sekä vastataan kiinteistöjen arvon säilymisestä. Maaseutu- ja lomitustoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon ja maatalousyrittäjien lomituspalveluiden järjestäminen sekä maaseudun elinkeinotoiminnan kehittäminen seitsemän kunnan alueella.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (johtaminen, strategiset projektit, kaupunkisuunnittelupalvelut, maaomaisuuspalvelut ja vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristön elinkaari- ja tilapalvelut (infra-aluepalvelut, tilapalvelut ja viher- ja metsäaluepalvelut)
- rakennusvalvonta (rakennusvalvonta- ja jätehuoltopalvelut, pysäköinnin valvontapalvelut)
- maaseutu- ja lomituspalvelut (maaseutupalvelut ja lomituspalvelut)

Palvelusuunnitelma

Kaupunkiympäristölautakunta vastaa toimialansa viranomaistehtävistä, omistajahallintatehtävistä sekä palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Kaupunkiympäristölautakunnan tavoitteena on tuottaa kaavoitus- mittaus- ja kartastopalveluja sekä hankkia ja luovuttaa maata taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Lisäksi kaupunkiympäristölautakunnan palveluihin kuuluvat yhdyskuntateknisten palveluiden ylläpito ja rakennuttaminen, joukkoliikenteen palveluiden organisointi, lentoaseman ylläpito, torien hallinnointi ja palveluiden järjestäminen ja tilaratkaisut (rakentaminen, vuokraaminen, hankkiminen, myyminen ja purkaminen). Maaseutu ja lomituspalveluissa palvellaan lähellä asiakasta ja tarjotaan toimivia sähköisiä palveluja. Kaupunkiympäristölautakunta vastaa rakennusvalvonta- ja jätehuoltoviranomaisen sekä pysäköintipalveluiden tuottamisesta. Rakennusvalvontaviranomaisena toimii kaupunkiympäristölautakunnan lupa- ja valvontajaosto.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta/ esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Sairastavuusindeksi	Huolehditaan kevyenliikenteen väylien ja jalkakäytävien teknisestä kunnosta ja kunnossapidosta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää rakenteiden ja päällysteiden uusimista sekä riittävästä kunnossapitotasosta huolehtimista.	Kunnossapitopäällikkö
	Huolehditaan keskeisten (luokiteltujen) puistojen viihtyisyydestä. Pusikoiden ja puuston raivaamisella varmistetaan käyttäjäkokemus sosiaalisesti turvallisesta tilasta aktiivisimmin käytössä olevien virkistysalueiden (ranta-alueet, puistot, siirtymät) osalta.	Kaupunginpuutarhuri ja metsätalousinsinööri

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta/ esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Yritysten nettolisäys	Selkeytetään ja nopeutetaan lupa- ja päätösprosesseja huomioiden erityisesti asiakkaan näkökulma.	Tekninen johtaja
	Ollaan aktiivisena neuvotteluosapuolena ja mahdollistajana yrityksiä ja työpaikkoja synnyttävissä projekteissa.	

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
	Toimitaan aktiivisesti, jotta löydetään sijaintipaikkoja uusille yrityksille samalla turvaten jo olemassa olevien yritysten toiminta. Tuetaan alakeskusten (pitäjien) elinvoimaisuutta huomioiden elinkeinopoliittinen näkökulma yritystonttien hinnoittelussa.	Kaupungeingeodeetti
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Tilalahokkuuden parantaminen	Kaupungin kiinteistöjen käyttöasteen nostaminen tilojen ilta- ja viikonloppukäytön lisäämisellä.	Vuokraus- ja käyttöpalvelut yksikön päällikkö
Konsernin sisäinen yhteistyö	Tuotetaan ja ostetaan palvelut yhteistyössä konsernin eri yksiköiden kanssa.	Kiinteistöpäällikkö
Kiinteistöjen priorisointi	Kiinteistökannan mukaistaminen tulevaisuuden palveluverkon edellyttämään tasoon.	Kiinteistöjohtaja
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Työpaikkakehitys	Kaavoitetaan yritystoimintaa mahdollistavia korttelikonaisuuksia ja muodostetaan näistä yritystarpeen mukaisia tontteja kysynnän mukaisille sijainneille.	Kaavoituspäällikkö
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Mikkelin mainekuvan kehitys Tavoite: imagotutkimuksen 4. sija yleinen yritysilmasto 3,5	Keskustan kehittämisen ja tiivistämisen jatkaminen toteutetaan uuden keskustan osayleiskaavan ja erillisten projektien yhteydessä. Varmistetaan tontin rakennettavuus ja käyttöönnoton ketteryys.	Kaavoituspäällikkö Yhdyskuntatekniikan päällikkö
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Yritysten nettolisäys: tavoite 140	Kirkastetaan lupa- ja päätösprosessit (ennakoitavuus, nopeus, selkeys).	Johtava rakennustarkastaja

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Kaatopaikalle penkkaan loppusijoitetun jätteen määrä asukasta kohden laskettuna (kg/asukas): tavoite lähestyä nollaa.	Yhdyskunnan (Mikkeli) jätehuolto on lajittelevaa ja jätelogistiikka suunnitellaan Metsäsairila Oy:n kanssa vastaamaan kierrätys- ja jätteenpolttoprosessia.	Jäteasiain tarkastaja
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Luokitelluista pohjavesimuodostumista hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien muodostumien osuus (%)	Kaupunki toimii aktiivisesti omissa kohteissaan PIMA-maiden puhdistamiseksi ja rakentamisen mahdollistamiseksi. Kaupunki osallistuu Vapon kloorifenoli sekä Setrimäen kyllästämön ongelmien ratkaisemiseksi ja rakentamisen mahdollistamiseksi.	Kehitysinsinööri

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Kasvihuonepäästöt Tavoite 5,5	Helposti ja keskeytymättömästi ajettavalla kevyenliikenteen verkostolla lisätään koulu- ja työpaikkaliikennettä. Green Lines -tähtiverkon (painopiste keskustan osayleiskaavassa) luominen ja strategian laatiminen sekä kevyenliikenteen väylästön lisääminen rakentamalla. VT 5 yhteysväli Mli-Juva hankkeen yhteydessä toteutetaan laajamittaisia kevyen liikenteen uusi järjestelyjä. Eduvalvonnassa huolehditaan Suomenniemen keskustan yhdistämistä kevyen liikenteen järjestelyillä.	Liikennesuunnittelija
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Asiakastytytyväisyystutkimus – puistojen hoito tavoite 4 (asteikko 1-4), 2016 lähtötaso 3,50	Kaupunginosaseurojen, aluejohtokuntien ja muiden toimijoiden aktiivisuutta oman alueensa ja erityisten kaupunginosakohteiden siistimistalkoissa tuetaan. Kaupunki osallistuu osaltaan siistimis- ja raivasjätteiden poiskuljetukseen kustannuksellaan.	Kaupunginpuutarhuri
– liikenneväylien hoito 4 (asteikko 1-4), lähtötaso 3,11	Palautteet ohjataan suoraan urakoitsijoille, korjaavien toimenpiteiden nopeuttamiseksi. Palautejärjestelmä kehitetään mm. mobiilipohjaisiksi.	Kunnossapitopäällikkö
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Vesistöistä hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien luokiteltujen vesimuodostumien määrä %-osuus: tavoite 90	Varmistetaan hulevesisuunnittelu ja tonttikohtainen veden ohjaus rakennuslupaprosessin aikana. Rakennuslupatarkastuksessa pitää huolehtia tonttikohtaisesta imeyttämisestä ja viivyttämisestä.	Rakennustarkastajat
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Luokitelluista pohjavesimuodostumista hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien muodostumien osuus (%): tavoite 50	Lisätään maalämmön perustamisen ohjeen tunnettavuutta. Erityishuomio kiinnitetään pohjavesialueelle sijoitettaviin järjestelmiin. Kattavilla lupaehtoilla varmennetaan pohjaveden hyvän laadun säilyminen.	Rakennus- ja lvi-tarkastajat
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta / esitys uudeksi indikaattoriksi	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Ekologinen jalanjälki (gha / as): tavoite 5,5	Lisätään energiatehokkaan rakentamisen ohjausta ja neuvontaa.	Rakennustarkastajat

Talous

Kaupunkiympäristölautakunta (sis. Lupa- ja valvontajaoston)

	TP 2016	TA 2017	Ltk esitys 2018	TA 2018
Toimintatulot	45 492 052	47 418 919	44 014 366	44 014 366
Valmistus omaan käyttöön	459 907	378 000	388 000	388 000
Toimintamenot	-40 713 623	-44 521 995	-42 450 607	-42 191 653
Toimintakate (netto)	5 238 336	3 274 924	1 951 759	2 210 713

Palvelut tuotteittain

Palvelu: Projektit

Vastuhenkilö: Timo Rissanen

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Projektit yhteensä						
Kulut	€	1 245 498	1 855 694	483 536	-1 372 158	-73,9
Tuotot	€	0	-600 000	-58 000	542 000	-90,3
Netto	€	1 245 498	1 255 694	425 536	-830 158	-66,1

Viestit tilaajalle:

Strategiset projektit- yksikkö käynnistää ja valvoo strategiset projektit, muodostaa projektiorganisaatiot sekä hallinnoi projektien ulkopuolisen rahoituksen hankinnan ja huolehtii projektien talouden ylläpidosta. Satamalahden sekä Eco-Sairilan eteneminen varmistetaan.

Palvelu: Lentoasema

Vastuhenkilö: Mikke Hernetkoski

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Kulut	€	555 431	513 460	530 861	17 401	3,4
Tuotot	€	-62 656	-432	-1 200	-768	177,8
Netto	€	492 776	513 028	529 661	16 633	3,2

Viestit tilaajalle:

Lentoaseman palveluita mm. lennonjohtopalvelut ylläpidetään ja kenttä pidetään operoitavassa kunnossa. Toiminnallisuutta ja turvallisuutta parannetaan hankkimalla määräysten mukaiset ilmailuradiot sekä VoIP -puhejärjestelmät.

Ympäristöluvan edellyttämiä toimia tehdään mm. hankkimalla liukkaudenestoon tarvittavaa kalustoa.

Kaupallisille toimijoille markkinoidaan aktiivisesti mahdollisuutta UAS-toiminnalle sekä lentokoulutukselle.

Palvelu: Joukkoliikenne
Vastuhenkilö: Liisa Heikkinen

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Kutsutaksi						
Asiakasmäärä	<i>kpl</i>	4 520	4 500	5 000	500	11,1
€/asiakas	€	3,8	12,5	5,2	-7,3	-58,2
Kutsutaksin kulut yhteensä/asukas	€/asukas	0,3	1,0	0,5	-0,6	-53,4
Kulut	€	17 116	56 268	26 132	-30 136	-53,6
Tuotot	€	0	0	0	0	
Netto	€	17 116	56 268	26 132	-30 136	-53,6
Waltti-liikenne						
Joukkoliikenne / korttilatausten lukumäärä	<i>kpl</i>			24 000		
€/korttilataus	€/korttilataus			103,5		
Joukkoliikenteen kulut yhteensä/asukas	€			45,4		
Kulut	€			2 483 217		
Tuotot	€			-1 325 000		
Netto	€			1 158 217		
Aikatauluinformaatio						
Joukkoliikenteen kulut yhteensä/asukas	€			0,40		
Kulut	€			21 504		
Tuotot	€			-1 000		
Netto	€			20 504		
Joukkoliikennepalvelut yhteensä						
Joukkoliikenteen kulut yhteensä/asukas	€	50,4	43,8	50,7	6,9	15,7
Kulut yhteensä (€)	€	2 757 593	2 390 086	2 530 853	140 767	5,9
Tuotot yhteensä	€	-775 895	-1 204 000	-1 326 000	-122 000	10,1
Netto	€	1 981 698	1 186 086	1 204 853	18 767	1,6

Viestit tilaajalle:

Koululaisten (7-16 v.) maksutonta joukkoliikennekokeilua jatketaan. Haukivuoren junaliikennevuorojen mahdollistamista edistetään. Joukkoliikenteen menot/tulot yhdistettiin Waltti-liikenteeseen, joten vertailutietoja ei esitetä näiltä osin.

Palvelu: Maaomaisuuspalvelut
Vastuhenkilö: Jukka Piispa

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Maastotietopalvelut						
Kunnan maapinta-ala (km ²)	<i>km²</i>	2 550	2550	2 550	0	0
Kunnan maapinta-ala (km ²)	€/km ²	144,4	154,2	136,4	-17,8	-11,5
€ / asukas	€/asukas	6,7	7,2	6,4	-0,8	-11,7
Yhteensä (€)	€	368 260	393 172	347 800	-45 372	-11,5
Tuotot	€	-35 454	-20 000	-20 700	-700	3,5
Netto	€	332 805	373 172	327 100	-46 072	-12,3
Paikkatietopalvelut						
Ylläpidettävä alue	<i>km²</i>	152	152	152	0	0
€ / ylläpidettävä alue (km ²)	€/km ²	2 057,7	2 496,8	2 669,0	172,2	6,9
€ / asukas	€/asukas	5,7	7,0	7,4	0,4	5,9
Yhteensä (€)	€	312 768	379 508	405 694	26 186	6,9
Tuotot	€	-69 729	-85 000	-87 800	-2 800	3,3
Netto	€	243 039	294 508	317 894	23 386	7,9
Kiinteistöinsinööripalvelut						
Rekisteröidyt kiinteistöt	<i>kpl</i>	13	50	50	0	0
€ / rekisteröidyt kiinteistöt	€/kiinteistö	21 360	5 560,7	2 090,0	-3 470,7	-62,4
€ / asukas	€/asukas	5,1	5,1	1,9	-3,2	-62,4
Yhteensä (€)	€	277 678	278 033	104 513	-173 520	-62,4
Tuotot	€	-104 250	-50 000	-50 000	0	0,0
Netto	€	173 428	228 033	54 513	-173 520	-76,1

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Tonttipalvelut						
Operoidut kiinteistöt	<i>kpl</i>	162	200	200	0	0
€ / operoidut kiinteistöt	<i>€/kiinteistö</i>	1 446	848,7	780,0	-68,7	-8,1
€ / asukas	<i>€/asukas</i>	4,3	3,1	2,9	-0,2	-7,4
Yhteensä (€)	<i>€</i>	234 254	169 732	156 013	-13 719	-8,1
Tuotot	<i>€</i>	-3 060 564	-2 893 000	-2 919 000	-26 000	0,9
Netto	<i>€</i>	2 826 310	-2 723 268	-2 762 987	-39 719	1,5
Maaomaisuuspalvelut yhteensä						
Kulut yhteensä	<i>€/asukas</i>	21,8	22,4	18,6	-3,8	-17,1
Kulut yhteensä	<i>€</i>	1 192 960	1 220 445	1 014 020	-206 425	-16,9
Tuotot	<i>€</i>	-3 269 997	-3 048 000	-3 077 500	-29 500	1,0
Netto	<i>€</i>	-2 077 038	-1 827 555	-2 063 480	-235 925	12,9

Viestit tilaajalle:

Digitaalinen paikkatietoaineosto laajenee mahdollisimman kattavaksi. Rakennus- ja huoneistorekisteri ajantasaistetaan erillisprojektilla.

Palvelu: Kaupunkisuunnittelupalvelut

Vastuhenkilö: Ilkka Tarkkanen

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018-2017	Muutos % 2018-2017
Yleiskaavoitus						
Bruttokulut / asukas	<i>€</i>	4,7	8,0	6,7	-1,3	-16,8
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (kpl)	<i>€/kpl</i>	85 742	435 188	72 629	-362 559	-83,3
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (ha)	<i>€/ha</i>	4 610	93,6	24	-69,9	-74,7
Hyväksytyt kaavat (kpl)	<i>kpl</i>	3	1	5	4,0	400,0
Hyväksytyt kaavat (ha)	<i>ha</i>	56	4 650	15 300	10 650	229,0
Yhteensä (€)	<i>€</i>	257 227	435 188	363 143	-72 045	-16,6
Tuotot	<i>€</i>	0	0	0	0	0
Netto	<i>€</i>	257 227	435 188	363 143	-72 045	-16,6
Asemakaavoitus						
Bruttokulut / asukas	<i>€/asukas</i>	3,8	6,1	7,4	1,3	21,8
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (kpl)	<i>€/kpl</i>	41 005	55 194	67 507	12 313	22,3
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (ha)	<i>€/ha</i>	3 130	2 490	3 682	1 192	47,9
Bruttokulut / hyväksytyt kaavat (k-m ²)	<i>€/k-m²</i>	1,1	1	2	1	103,0
Hyväksytyt kaavat (kpl)	<i>kpl</i>	5	6	6	0	0,0
Hyväksytyt kaavat (ha)	<i>ha</i>	66	133	110	-23,0	-17,3
Hyväksytyt kaavat (k-m ²)	<i>k-m²</i>	187 278	338 000	200 000	-138 000	-40,8
Yhteensä (€)	<i>€</i>	205 027	331 165	405 044	73 879	22,3
Tuotot	<i>€</i>	0	0	0	0	0,0
Netto	<i>€</i>	205 027	331 165	405 044	73 879	22,3
Muut palvelut						
€ / asukas	<i>€/asukas</i>	2,3	1,4	1,4	1,4	100
Yhteensä (€)	<i>€</i>	123 528	75 075	78 239	78 018	103,9
Tuotot	<i>€</i>	-108 220	0	0	0	0
Netto	<i>€</i>	15 308	75 075	78 239	78 018	103,9
Kaavoituspalvelut yhteensä						
Kulut yhteensä / asukas	<i>€/asukas</i>	10,7	15,4	15,5	0,1	0,8
Kulut yhteensä	<i>€</i>	585 782	841 429	846 426	4 997	0,6
Tuotot	<i>€</i>	-108 220	0	0	0	0,0
Netto	<i>€</i>	477 562	841 439	846 426	4 987	0,6

Viestit tilaajalle:

Kantakaupungin osayleiskaava saa lainvoiman. Asemakaavoituksen painopiste on elinvoimaisuuden kehittämisessä mm. elinkeino-toiminta ja kerrostalokaavoitus.

Palvelu: Rakennuttaminen
Vastuhenkilö: Maini Väisänen

		TA 2018
Kadut	euroa	191 380
Rakennuttamisen kulut yhteensä/asukas	euroa/asukas	3,8
Yhteensä (€)	euroa	209 180
Tuotot	euroa	-42 000
Netto	euroa	167 180

Viestit tilaajalle:

Rakennuttamispalveluja ostetaan tarvittaessa palvelun tuottajilta.

Sähköinen kilpailutus on otettu käyttöön.

Palvelu: Kunnallistekniikan suunnittelu, sisältää liikennesuunnittelun

Vastuhenkilö: Maini Väisänen

		TA 2018
Kadut, sisältää liikennesuunnittelun	euroa	404 994
euroa/kpl	euroa/kpl	12 429
Suunnittelun kulut yhteensä/asukas	euroa/asukas	8,2
Yhteensä	euroa	447 445
Tuotot	euroa	-47 000
Netto	euroa	400 445

Viestit tilaajalle:

Suunnittelu ostetaan pääosin palvelun tuottajilta. Liikennesuunnittelun resurssivajausta paikataan ostamalla ulkopuolisia palveluita.

Palvelu: Satamat

Vastuhenkilö: Maini Väisänen

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018 - 2017	Muutos % 2018 - 2017
Yhteensä	euroa	98 919	143 610	134 579	-9 031	-6,3
Tuotot	euroa	-37 387	-35 000	-38 000	-3 000	108,6
Netto	euroa	61 531	108 610	96 579	-12 031	-11,1

Viestit tilaajalle:

Kuntalaisille on tarjolla monipuoliset satamapalvelut Anttolassa. Annilaan on rakennettu uusi pienvenelaituri, Ristiinan torin kupeeseen ja Graanille on rakennettu asiointilaituri. Kotisatamapalvelut hoidetaan ostopalveluina palvelun tuottajalta. Satamapalvelujen tuottaja rakentaa laituripaikkoja ja talvisäilytyspaikkoja. Talvisäilytyspaikat ovat Lotjasaareissa ja laivojen vedessä säilytys tapahtuu Mikkelin sataman laiturissa. Mikkelin laivalaiturin paikat, Anttolan sataman huoltolaituri ja Suomenniemen venepaikat ovat kaupungin hallinnassa ja laskutuksessa. Ristiinan venepaikat hoitaa Ristiinan Pursiseura ry.

Palvelu: Liikenneväylät

Vastuhenkilö: Päivi Turkki

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018 - 2017	Muutos % 2018 - 2017
Liikenneväylien kunnossapito						
Hoidetut liikenneväylät	m ²	2 858 557	2 821 067	2 883 750	62 683	2,2
Kesäkunnossapito	euroa/m ²	0,3	0,3	0,3	0	-11,8
Talvikunnossapito	euroa/m ²	0,8	0,8	0,9	0	9,8
Kunnossapito yhteensä	euroa/m ²	1,5	1,5	1,5	0	2,7
Liikenneväylien kunnossapito yhteensä	euroa	4 155 052	4 128 194	4 362 151	233 957	5,7
Tuotot	euroa	-48 443	-43 000	-45 000	-2 000	4,7
Netto	euroa	4 106 609	4 085 194	4 317 151	231 957	5,7

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018 - 2017	Muutos % 2018 - 2017
Katuvalaistus ja liikenteenohjauslaitteet						
Valaisimet	kpl	12 948	12 587	12 952	365	2,9
euroa/valaisin	euroa/kpl	90,1	109,3	94,3	-15,0	-13,7
Ohjauslaitteet	kpl	27	27	27	0	0,0
euroa/ohjauslaite	euroa/kpl	3 877	3 607	3 954	347	9,6
Yhteensä euroa	euroa	1 271 199	1 472 682	1 327 632	-145 050	-9,8
Tuotot	euroa	-246	0	0	0	0
Netto	euroa	1 270 952	1 472 682	1 327 632	-145 050	-9,8
Muut palvelut						
euroa/asukas	euroa/asukas	3,3	3,6	1,9	-1,7	-46,8
Yhteensä euroa	euroa	182 284	195 367	105 333	-90 034	53,9
Tuotot	euroa	-113 842	-131 400	-126 400	5 000	96,2
Netto	euroa	68 442	63 967	-21 067	-85 034	-32,9
Liikenneverkot yhteensä						
Kulut yhteensä	euroa	5 608 534	5 796 243	5 795 116	-1 127	0,0
Kulut yhteensä/asukas	euroa/asukas	102,6	106,03	106,01	0,0	0,0
Tuotot	euroa	-162 531	-174 400	-171 400	3 000	-1,7
Netto	euroa	5 446 004	5 621 843	5 623 716	1 873	0,0

Viestit tilaajalle:

Katujen korjausvelka on laskettu käyttäen matemaattisteoreettista laskentamallia. Tietoa tarkennetaan kunto- ja ominaisuustiedoilla. Laskennallista katujen korjausvelkaa (vesihuollon korjausvelka ei ole näissä luvuissa mukana) on seuraavasti: keskusta- alue (sis. Otavan ja Rantakylän) n. 81.7 milj. euroa, Anttola n. 3.2 milj. euroa ja Haukivuori n. 3 milj. euroa. Siltojen kuntokartoitusta jatketaan. Korjausvelan kasvua ehkäistään oikein kohdistetuilla pintauksilla ja urapaikkauksilla.

Kunnossapidon urakka-alueiden turvallisuus ja viihtyvyys varmistetaan korjaamalla mahdolliset vauriot viipymättä.

Varmistetaan, että alueet ovat hoitoluokituksen mukaisessa kunnossa. Elohopealamppujen vaihtoa ja ohjauskeskusten saneerausta jatketaan katuvalaistuksen energiasäästöjen saavuttamiseksi.

Palvelu: Ympäristövastuut

Vastuuhenkilö: Sari Hämäläinen

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos 2018 - 2017	Muutos % 2018 - 2017
Kulut	euroa	421 268	432 873	452 815	19 942	4,6

Viestit tilaajalle:

Pilaantuneita maita kunnostetaan mm. rakennushankkeiden yhteydessä ja pohjavesiriskien konkretisoituessa.

Meneillään olevia hankkeita ovat Kovalantie 13:n jätealueen kunnostus, Tikkanen suotovesihankkeen pumppauksen säädöt ja tarkkailu, Oravinmäen kaatopaikan suotovesialtaan tyhjennys, sakan poisto ja altaan paikkaus sekä satamalahden maaperätutkimukset (Saksalan ranta-alue).

Suurimmat hankkeet vuodelle 2018: Pursialan pohjavesihanke, siilomyllyn alue, Metsä-Sairilan vanhan penkan sulkeminen alkaa kesäkuussa 2018, Suomenniemen liimapuutehtaan alueen kunnostuksen pohjaveden jälkitarkkailu sekä peittokerroksen viimeistelyt lokakuussa 2018, Suonsaaren autopurkaamo ja NCC:n tonttien kunnostukset. Osa hankkeista rahoitetaan varauksilla.

Palvelu: Viheralueet

Vastuuhenkilö: Marko Vuorinen

		TA 2018
Viheralueiden suunnittelu ja rakennuttaminen		
Kulut yhteensä	euroa	167 360
Kulut yhteensä/asukas	euroa/asukas	3,1
Tuotot	euroa	-26 000
Netto	euroa	141 360
Viheraluepalvelut		
Puistojen hoito ja ylläpito		
Puistojen hoito ja ylläpito, m ²	m ²	1 119 641
2. hoitoluokan puistot, m ²	m ²	326 566
2. hoitoluokan puistot (euroa/m ²)	euroa/m ²	2,1
3. hoitoluokan puistot, m ²	m ²	793 075
3. hoitoluokan puistot (euroa/m ²)	euroa/m ²	0,2

		TA 2018
Puistojen hoito ja ylläpito yhteensä (euroa/m²)	euroa/m²	1,0
Muu maisemanhoito (euroa/m²)	euroa/m²	0,1
Yhteensä	euroa	1 073 472
Tuotot	euroa	-10 000
Netto	euroa	1 063 472
Muut palvelut		
euroa/asukas	euroa/asukas	0,8
Yhteensä	euroa	46 079
Tuotot	euroa	0
Netto	euroa	46 079
Viheraluepalvelut yhteensä		
Kulut yhteensä	euroa	1 119 551
Kulut yhteensä/asukas	euroa/asukas	20,5
Tuotot	euroa	-10 000
Netto	euroa	1 109 531

Viestit tilaajalle:

Keskeisten alueiden viihtyisyyteen ja puhtauteen panostetaan. Leikkipaikkaohjelman mukaisesti muutamien leikkipaikkojen käyttötarkoitusta muutetaan. Kaupunginosaseuroja ja kaupunkilaisia kannustetaan ja motivoidaan talkoisiin ja ympäristön siistimiseen. Keväisin järjestetään Mikkeli siistiksi –kampanja. Asukkaille on laadittu lähiympäristön omatoimisen siistimisen pelisäännöt sekä vieraslajien torjuntaohjeet.

Palvelu: Metsät ja vesialueet

Vastuuhenkilö: Annamari Huttunen

		TA 2018
Taloudsmetsät		
Metsät, ha	ha	5 112
euroa/ha	euroa/ha	38,2
Yhteensä euroa	euroa	194 583
Tuotot	euroa	-991 000
Netto	euroa	-795 648
Taajamametsät		
Metsät, ha	ha	1 647
euroa/ha	euroa/ha	190
Yhteensä euroa	euroa	312 934
Tuotot	euroa	-105 000
Netto	euroa	207 934
Palvelut ja monikäyttö		
Yhteensä euroa	euroa	104 722
Tuotot	euroa	-33 000
Netto	euroa	71 722
Metsät ja vesialueet yhteensä		
Metsät, ha	ha	6 759
euroa/ha	euroa/ha	90,9
Yhteensä euroa	euroa	612 239
Tuotot	euroa	-1 129 000
Netto	euroa	-516 761

Viestit tilaajalle:

Taajamametsien harvennuksissa lisätään motohakkuiden osuutta.

Ristiinan taajamassa aloitetaan uuden hoitosuunnitelman mukaiset työt.

Taloudsmetsien taimikonhoitotoiden lisäystarve jatkuu.

Otetaan käyttöön TAPIO ForestKIT metsävarojen hallintajärjestelmän maastosovellus.

Palvelu: Rakennusvalvonta
Vastuuhenkilö: Sari Valjakka

		TA 2018
<i>Rakennus- ja toimenpideluvat</i>		
Luvat	<i>kpl</i>	600
Katselmukset	<i>kpl</i>	1 100
Rakennus- ja toimenpideluvat	<i>€/asukas</i>	10,5
€ / lupa	<i>€/lupa</i>	953,0
€ / katselmus	<i>€/katselmus</i>	520,0
Kulut	€	572 041
Tuotot	€	-752 400
Netto	€	-180 359
<i>Muut luvat</i>		
Luvat	<i>kpl</i>	120
Katselmukset	<i>kpl</i>	150
Muut luvat	<i>€/asukas</i>	6,6
€ / lupa	<i>€/lupa</i>	3 022,0
€ / katselmus	<i>€/katselmus</i>	2 417,0
Kulut	€	362 590
Tuotot	€	-51 300
Netto	€	311 290
<i>Jätehuolto</i>		
Jätehuolto	<i>€/asukas</i>	1,8
Kulut	€	96 464
Tuotot	€	-96 464
Netto	€	0
<i>Rakennusvalvonta yhteensä</i>		
Luvat	<i>kpl</i>	720
Katselmukset	<i>kpl</i>	1 250
Kulut yhteensä	<i>€/asukas</i>	18,9
€ / lupa	<i>€/lupa</i>	1 432,1
€ / katselmus	<i>€/katselmus</i>	824,9
Kulut	€	1 031 095
Tuotot	€	-900 164
Netto	€	130 931

Viestit tilaajalle:

Jätehuollon viranomaiskulut maksetaan jätemaksuissa ja laskutetaan Metsäsairila Oy:ltä.

Suoritteissa muiden lupien määrässä huomioitu vähennyksenä rakennusjärjestyksessä 1.7.2017 hyväksytyt luvanvaraisuudesta vapautetut toimenpiteet. Rakennuslupien määrä ja katselmukset arvioitu pysyvän edellisen vuoden tasolla.

Palvelu: Pysäköintipalvelut
Vastuuhenkilö: Juha Ruuth

		TA-ESITYS 2018
Pysäköintivirhemaksut	<i>kpl</i>	10 000
Pysäköintivirhemaksutulot (€)	€	450 000
Pysäköintipalvelut	<i>€/asukas</i>	5,1
Kulut	€	280 528
Tuotot	€	-677 040
Netto	€	-396 512

Viestit tilaajalle:

Pysäköintivirhemaksujen lukumäärä on laskenut (trendi) vuonna 2017, mikä luonnollisesti näkyy myös maksutulojen vähentymisenä. Kesällä 2017 voimaan tullut pysäköintivirhemaksun korotus näkyy virhemaksujen tulossa.

Pysäköintimaksutuloiissa (lippuautomaatit, pysäköintikortit ja mobiilimaksut) on edelleen odotettavissa lievää laskua.

Palvelut: Kiinteistöveroprojekti

Vastuuhenkilö: Sari Valjakka

		TA 2018
Kulut	€/asukas	2,4
Kulut	€	132 848
Tuotot	€	0
Netto	€	132 848

Viestit tilaajalle:

Kiinteistöverotietojen tarkistus rakennusten osalta käynnistetään.

Kustannuksista pääosan muodostaa palkkakulut. Tuotot tulevat kertymään kiinteistöverotulojen kasvuna.

Kaupungin omistamien rakennusten tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Hallinnassa oleva rakennusomaisuus 1000 m ³	1 470	1440	1440	1400	1400	1400
Ulosvuokratut liike- ja teollisuuskiinteis- töt, 1000 htm ²	63	85	83	83	83	83
Rakennusten ylläpito						
Rakennusten kunnossapito €/m ³ /v	1,7	2,2	2,3	2,3	2,3	2,4
	KULUTUS 2016	ARVIO 2017	TAVOITE 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Rakennusten ylläpito						
Kaukolämmön normitettu kokonaiskulu- tus (kWh/r-m ³ /v)	¹⁾ 41,8	¹⁾ 41,5	²⁾ 40,0	40,0	40,0	40,0
Sähkön kokonaiskulutus (kWh/r-m ³ /v)	¹⁾ 19,0	¹⁾ 19,0	²⁾ 18,8	18,7	18,7	18,7

Kulutukset on laskettu rakennuskuutiometriä kohti. Seurannassa oleva rakennustilavuus edustaa noin 66 prosenttia tilakeskuksen hallinnassa olevasta kokonaisrakennustilavuudesta.

¹⁾ Kiinteistökanta päivitetty uuden KETS:n myötä. Luvut eivät ole vertailukelpoisia edellisvuosiin

²⁾ Isoja kiinteistöjä (Pankalampi, Siekilän koulu) jää 2017 pois

Maaseutu- ja tietojen tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Maatilat yhteensä, kpl	1381	1400	1350	1350	1300	1300
Maatalouden tukihakemukset, kpl	7276	7500	7000	7000	7000	7000
Maatalouden tuet milj. euroa/vuosi	23	28	28	27	27	27
Lomituspäivät (vuosilomat, sijaisapu, tuet- tu lomitus)	19444	26000	23000	22000	22000	22 000
Kustannus euroa/lomituspäivä	185	165	162	162	162	162
Avustettavat yksityistiet, kpl	790	750	760	760	760	760
Perusparannetut yksityistiet, kpl	40	60	60	60	60	60
Kunnossapidetyt yksityistiekilometrit eu- roa/km	380	425	425	425	425	425
Rakennetut vesiosuuskuntien johtokilo- metrit tms.	14	9	9	0	0	0

Liikelaitokset

- Mikkelin Vesiliikelaitos
- Otavan Opiston liikelaitos

Taseyksikkö

- Etelä- Savon pelastuslaitos

Liikelaitosten ja taseyksikön sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja investoinnit

Mikkelin Vesiliikelaitos

Mikkelin Vesilaitos tuottaa vesihuoltopalveluja toiminta-alueillaan Mikkelin kantakaupungissa, Rantakylässä, Otavassa, Anttolassa, Haukivuorella, Ristiinassa ja Suomenniemellä. Vesilaitoksen asiakkaina ovat lähes kaikki kaava-alueilla olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset sekä Mikkelin alueella toimivat vesiosuuskunnat. Vesilaitoksen palvelut tuotetaan liiketaloudellisia periaatteita noudattaen. Vesilaitos hoitaa kaikki käyttömenonsa sekä tavoitteidensa mukaiset uudis- ja korvausinvestoinnit hankkimallaan tulo-rahoituksella.

Palvelusuunnitelma

Liikelaitoksella on kahdeksanjäseninen johtokunta, joka ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa sekä vastaa sen hallinnon, toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Vesiliikelaitoksen toiminnan painopisteet on asetettu siten että ne tukevat valtuuston vahvistamia kaupungin strategisia tavoitteita. Kaupungin talousarviossa on asetettu vesilaitokselle toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Sairastavuusindeksi	Huolehditaan että talousveden laatu säilyy turvallisena ja asetuksen mukaisena.	Käyttöpäällikkö, verkostopäällikkö
	Huolehditaan jätevesipuhdistamojen ja jätevesipumppaamojen häiriöttömästä toiminnasta.	Käyttöpäällikkö

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Yritysten nettolisäys Tavoite 140 yritystä	Mahdollistetaan yritysten osallistumien puhdistamohankkeeseen (referenssikohde). Puhdistamon tutkimus ja koulutusympäristön luominen.	Vesilaitoksen johtaja
Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Mikkelin mainekuvan kehitys Tavoite imagotutkimuksessa sija 4. Yleinen yritysilmasto 3,5.	Puhdistamossa käyttäen edistyksellistä puhdistusteknologiaa ja uusia vedenkierätyks- ja energiaratkaisuja.	Vesilaitoksen johtaja

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Vesistöistä hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien luokiteltujen vesimuodostumien määräosuus 90 % ->90 %	Viemärlaitostoinnista huolehtimien lupamääräysten mukaisesti. Häiriötilanteisiin varautumien ja häiriötilanteiden hallinta suunnitelmallista.	Käyttöpäällikkö, verkostopäällikkö

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Luokitelluista pohjavesimuodostumista hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien muodostumien osuus (%): 33 -> 50	Raakaveden pumppaus hallittua, pohjaveden hyvä määrällinen ja ladullinen tila säilytetään. Osallistutaan pohjavesialueiden rakenne ja virtausmallityöhön (Por-rassalmi) sekä pohjaveden seurantatutkimuksiin. Osallistutaan maankäytön suunnitteluun ja pohjavesialueiden suoje-lutyöryhmän työskentelyyn. Edistetään Pohjaveden suojelusuunnitelmissa esitet-tyjä toimenpiteitä.	Vesilaitoksen johtaja, käyttöpäällikkö, verkostopäällikkö

Sitova tavoite	Mittari
Liikeliijäämä	3 250 000 euroa
Korvaus peruspääomasta	500 000 euroa
Vakituisen henkilöstön määrä (enintään)	35

Tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Veden myynti, 1000 m3	2741	2740	2740	2740	2740	2740
Jäteveden myynti, 1000 m3	2659	2650	2650	2650	2650	2650
Vesi- ja jätevesitaksa yht. €/m3	4,10	4,16	4,23	4,35	4,48	4,61
Henkilöstö						
Vakituinen henkilökunta (sitova)	29	37	35	35	35	35

Tuloslaskelma

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	11 844 131	11 886 000	12 000 000	12 300 000	12 607 000	12 923 000
Liiketoiminnan muut tuotot			0			
Valmistus omaan käyttöön	172 470					
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 490 950	-1 603 314	-1 595 854	-1 600 000	-1 600 000	-1 600 000
Palvelujen ostot	-1 683 850	-1 661 490	-1 923 949	-2 000 000	-2 023 000	-2 193 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-1 440 536	-1 211 087	-1 334 072	-1 375 000	-1 375 000	-1 375 000
Henkilösivukulut	-563 560	-432 557	-286 579	-350 000	-350 000	-350 000
Poistot ja arvonalentumiset	-3 342 448	-3 400 000	-3 400 000	-3 588 000	-5 000 000	-6 042 000
Liiketoiminnan muut kulut	-266 431	-243 552	-209 546	-185 000	-300 000	-300 000
Liikelylijäämä (-) alijäämä)	3 228 826	3 334 000	3 250 000	3 202 000	1 959 000	1 063 000
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot						
Muut rahoitustuotot	3 998					
Kunnalle maksetut korkokulut	0	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Muille maksetut korkokulut	-185 084	-309 000	-470 000	-728 000	-735 000	-698 000
Korvaus peruspääomasta	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Muut rahoituskulut	-23 430					
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	2 524 310	2 524 000	2 279 000	1 973 000	723 000	-136 000
Varausten lisäys (-) / vähennys (+)					500 000	412 000
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	37 995	45 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 562 305	2 569 000	2 319 000	2 013 000	1 263 000	316 000

Rahoituslaskelma

	TP 2016	KS 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-) alijäämä)	3 228 826	3 334 000	3 250 000	3 202 000	1 959 000	1 063 000
Poistot ja arvonalentumiset	3 342 448	3 400 000	3 400 000	3 588 000	5 000 000	6 042 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-704 516	-810 000	-971 000	-1 229 000	-1 236 000	-1 199 000
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-9 683 834	-12 115 000	-15 721 000	-20 705 000	-5 340 000	-4 000 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	500 000	550 000			
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 817 076	-5 691 000	-9 492 000	-15 144 000	383 000	1 906 000
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset	10 000 000	15 000 000	10 000 000	5 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Muut maksuvalmiuden muutokset/liitt maks	211 000	150 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Rahoituksen rahavirta	10 211 000	15 150 000	10 200 000	5 200 000	-1 800 000	-1 800 000
Rahavarojen muutos	6 393 924	9 459 000	708 000	-9 944 000	-1 417 000	106 000

valtuustoon nähden sitovat erät

Investoinnit

VESILIIKELAITOS/KUNNALLISTEKNIikka JA LAITOSINVESTOINNIT	TA 2018		TS 2019		TS 2020		TS 2021		INVEST. YHT. 2018-2021
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
TULOT									
MENOT									
<i>Laiteinvestoinnit</i>	-565		-480		-630		-700		-2375
<i>Puhdistamot</i>	-195		-400		-360		-300		-1255
<i>Verkosto</i>	-2230		-2100		-2000		-3000		-9330
NETTO	-2990		-2980		-2990		-4000		-12960
VESILIIKELAITOS/METSÄ-SAIRILAN PUHDISTAMO	TS 2018		TS 2019		TS 2020		TS 2021		INVEST. YHT. 2018-2021
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
TULOT		550							
MENOT	-12731		-17725		-2350		-2350		-35156
NETTO	-12181		-17725		-2350		-2350		-34606

Otavan Opiston liikelaitos

Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Otavan Opisto tarjoaa internaatti- ja verkko-oppimispalveluita vapaan sivistystyön ja yleissivistävän koulutuksen toimijoille alueellisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Liikelaitoksen tarkoituksena on tarjota koulutuspalveluita, joiden järjestäminen edellyttää yli kuntarajojen ulottuvaa toimintaa.

Palvelusuunnitelma

Strategisina tavoitteina on Otavan Opiston aseman vahvistaminen yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä sekä osaltaan tukea kaupungin strategiaa nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta. Toimia elinkeinojen hyvinvoinnin näkökulmasta koulutuksellisesti osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Edistää kansalaisyhteiskunnan osallisuutta kehittämällä vapaan sivistystyön palvelujen kohdentuvuutta.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti kehitetään pilotoivia internet- ja internaattipalveluja oppilaitosten käyttöön. Yhteistyötä verkko-oppimisen kehittämisessä pyritään laajentamaan myös muiden lukiokoulutusta järjestävien suuntaan. Tavoitteena on luoda perusteita valtakunnalliselle lukiokoulutustoiminnalle. Verkko-oppimisen vaikuttavuuden ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä viedään eteenpäin yhteistyössä valtakunnallisesti merkittävien toimijoiden kanssa.

Koulutuksellisesti huonossa asemassa olevien mahdollisuutta perusopetukseen osallistumisen ja työelämän valmiuksien kehittämisen osalta edistetään oman koulutustoiminnan ja hankkeiden avulla yhteistyössä alueen yritystoimijoiden kanssa. Osaamisen tunnistamisen ja kehittämiseen liittyvää kehittämistyötä tehdään seudullisesti ja valtakunnallisesti.

Talousarvioraamin tavoitteeseen pääsemiseen vaikuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityspyynnön lopputulema lukiokoulutuksen valtionrahoitusosuuden osalta.

Toimenpiteet palvelutuotannon kehittämiseksi

Ollaan yhteydessä kunta-, maakunta- ja valtakunnan tason toimijoihin, yksilöihin ja instituutioihin. Luodaan konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia valtakunnallisesti merkittävien eri alojen toimijoiden kanssa uudenlaisten yleissivistävien koulutuspalvelujen tuottamiseksi. Kartoitetaan mahdollisuuksia uudenlaisten palvelutuotantomallien luomiseksi selvittämällä yritystoimintaan pohjautuvia vaihtoehtoja kunnallisen palvelutuotannon rinnalle.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, %-osuus	Hallinto tukee omalta osaltaan sellaisen koulutuksen järjestämistä jonka kohderyhmä on erityisesti 17 - 24 vuotiaat lisäämällä mahdollisuuksia maahanmuuttajien koulutusten osalta.	Johtaja-rehtori yhdessä seutukampustiimin kanssa

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuutus toimialalla
Työttömyysaste, %-osuus - alle 25-vuotiaat - alle 30-vuotiaat - valmistuneiden osuus	Aiemman työelämäosaamisen ja koulutuksen tunnistamiseen sekä yksilöiden osaamisen kehittämiseen kohdennetut koulutukset ja niihin liittyvien mallinnusten kehittäminen hanketoiminnan avulla yhdessä alueen yritystoimijoiden kanssa.	Mesvo - hankekoordinaattori yhdessä hanketiimien kanssa.

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Asukkaiden koulutustaso: tutkinon suorittaneiden %-osuus	Otavan Opisto on edelleen Suomen ainoa oppilaitos, jossa aikuisten on mahdollista suorittaa peruskoulun tai lukion päättötodistus kokonaan verkko-opintoina. Vähemmistöryhmien osalta pyritään vaikuttamaan indikaattoriin erilaisien hankkeiden kautta esim. Tšetanes naal- koulutuspoluilla -hankkeen osalta Otavan Opiston fokus on koulutukseen hakeutumisessa ja nivelryhmissä, siirtymissä toisen asteen koulutukseen ja korkeakoulutukseen. Pää tavoitteena on, että romanit paitsi hakeutuvat koulutuksiin, myös valmistuvat opinnoistaan. Varsinkin aikuisten pidempikestoisiin koulutuksiin hakeutuminen ja nuorten tukeminen yksilöllisillä opinpoluilla tarvitsevat lisäpanostusta.	Seutukampus-tiimi ja hankeorganisaatio. Otavan Opisto on hankkeessa osatoimittajana. Hanke on valtakunnallinen.

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Ekologisuuden ja ekotehokkuuden lisääminen	Jatketaan kestävä kehityksen sertifikaatin mukaisia toimenpiteitä ekotehokkuuden lisäämiseksi monin eri tavoin.	Infra-tiimi yhdessä Opiston hallinnon edustajan kanssa.
Todetuista sisäilmaongelmista kärsivien kaupungin omistamien kiinteistöjen osuus kaupungin koko kiinteistökannasta.	Yhteistyö XAMKin kanssa sisäilmaongelmien havaitsemiseksi aikaisessa vaiheessa ja mahdolliset toimenpiteet ongelmien poistamiseksi.	Infra-tiimi
Koululaisten luontopäivien määrä/koululainen/vuosi	Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opetus sisältää mm. luontoretkeä, joiden tarkoituksena on tutustua Suomen luontoon, jokamiehen-oikeuksiin ja luonnon antiin.	Seutukampus-tiimi

Sitova tavoite	Mittari
Liikelijäämä	-450 000 euroa
Vakituisen henkilöstön määrä (enintään)	70

Tunnusluvut

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Lukion opiskelijamäärä	686	700	720	720	720	730
Peruskoulun opiskelijamäärä	131	150	175	205	205	205
Vapaan sivistystyön opiskelijaviikot	2103	1500	1390	1390	1390	1390

Tuloslaskelma

	TP2016	TA2017	TA2018	TS2019	TS2020	TS2021
Liikevaihto	758 996	445 000	414 000	460 000	520 000	560 000
Liiketoiminnan muut tuotot	385 334	492 500	574 000	580 000	580 000	580 000
Tuet ja avustukset kunnalta *	3 870 846	3 751 640	4 081 000	4 150 000	4 200 000	4 250 000
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 214 808	-250 128	-212 400	-200 000	-200 000	-200 000
Palvelujen ostot	- 853 324	-1 020 133	-956 250	-930 000	-930 000	-930 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	- 3 336 069	-2 933 789	-3 194 681	-3 194 681	-3 194 681	-3 194 681
Henkilösivukulut	- 784 485	-629 761	-675 036	-675 036	-675 036	-675 036
Poistot ja arvonalentumiset	- 3 394	-6 833	-10 333	-12 328	-12 328	-8 933
Liiketoiminnan muut kulut	- 516 860	-490 496	-470 300	-470 300	-470 300	-470 300
Liikelylijäämä (-alijäämä)	- 693 765	- 642 000	- 450 000	-292 345	-182 345	-88 950
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	1 521					
Muut rahoitustuotot						
Kunnalle maksetut korkokulut						
Muille maksetut korkokulut						
Korvaus peruspääomasta						
Muut rahoituskulut	- 1 436					
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	- 693 680	- 642 000	- 450 000	- 292 345	- 182 345	- 88 950
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 693 680	- 642 000	- 450 000	- 292 345	- 182 345	- 88 950

* Tuet ja avustukset kunnalta ovat Otavan Opiston saamat valtionosuudet

Rahoituslaskelma

	TP2016	TA2017	TA2018	TS2019	TS2020	TS2021
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	- 693 765	- 642 000	- 450 000	- 292 345	- 182 345	- 88 950
Poistot ja arvonalentumiset	3 394	6 833	10 333	12 328	12 328	8 933
Rahoitustuotot ja -kulut	85					
Investointien rahavirta						
Investointimenot	- 12 920	- 14 975	- 40 000	- 15 000	- 15 000	- 15 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin						
Toiminnan ja investointien rahavirta	- 703 206	- 650 142	- 479 667	- 295 017	- 185 017	- 95 017
Vaikutus maksuvalmiuteen	- 703 206	- 650 142	- 479 667	- 295 017	- 185 017	- 95 017

valtuustoon nähden sitovat erät

Investoinnit

OTAVAN OPISTO	TS 2018		TS 2019		TS 2020		TS 2021		INVEST. YHT. 2018- 2021
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
TULOT									0
MENOT									0
<i>Kalusto</i>	-20		-15		-15		-15		-65
<i>Osakepääomat</i>	-20								-20
NETTO	-40		-15		-15		-15		-85

Etelä- Savon pelastuslautakunta

Etelä-Savon pelastuslaitos huolehtii 14 kunnan pelastustoimen tehtävistä. Pelastuslaitoksen lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia pelastustoimelle kuuluvista onnettomuuksien ennaltaehkäisystä, pelastustoiminnasta, öljyntorjunnasta ja väestönsuojelusta normaali- ja poikkeusoloissa. Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa sopimusten mukaan myös ensi-vaste- ja ensihoitopalveluita. Ensivastepalveluista ja ensihoitopalveluista pelastuslaitos on sopinut Etelä-Savon ja Itä-Savon sairaanhoitopiirien kanssa.

Palvelusuunnitelma

Etelä-Savon pelastuslaitos tuottaa palvelut palvelutasopäätöksen mukaan. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaikaa on tarkoitus jatkaa vuoden 2019 loppuun asti. Vuoden 2020 alusta Etelä-Savon pelastuslaitoksen palvelutuotanto siirtyy perustettavan Etelä-Savon maakunnan vastuulle.

ASUKKAIDEN OSALLISTAMINEN HYVINVOINNIN TUOTTAMISEEN

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Ei yhtään läheistä ystävää, %-osuus	Palokuntanuorisotyön toimintaedellytysten turvaaminen	Seppo Lokka

ELINKEINOJEN HYVINVOINTI JA KOKO KAUPUNGIN ELINVOIMA

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Mikkelin mainekuvan kehitys.	Pelastustoimen lakisääteiset palvelut toimivat palvelutasopäätöksen mukaisesti.	Seppo Lokka

LUONNON JA YMPÄRISTÖN HYVINVOINTI

Kaupunkistrategian toimeenpano (vaikuttavuus)		
Indikaattori kaupunkistrategiasta	Toimenpide	Vastuu toimialalla
Vesistöistä hyvässä tai erinomaisessa kunnossa olevien luokiteltujen vesimuodostumien määrä %-osuus.	Pelastustoiminnan toimintavalmius ja toimintakyky pidetään hyvänä vaarallisten aineiden ja öljyntorjunnan osalta.	Tuomo Halmeslahti

Tunnusluvut

		TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Pelastustehtävät		2016/3726 kpl, 2015/3349 kpl	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee
Palokuolemat		0 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl	0 kpl
Tulipalot		2016/431 kpl, 2015/399 kpl	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee	vähenee
Turvallisuusasioihin kohdistuvaa neuvontaa, valistusta ja koulutusta saaneiden osuus väkiluvusta		19 %.					
Tehtyjen tarkastusten määrä		6545 kpl	4900 kpl	4900 kpl	4900 kpl	4900 kpl	4900 kpl
Ensimmäisenä kohteessa olleen yksikön toimintavalmiusaika							
I riskialueella 6min/ 80 %.		77%.	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
II riskialueella 10 min/80 %		84%.	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
III riskialueella 20min/ 80 %		99%.	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %

Tuloslaskelma

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Liikevaihto	16 752 402	16 440 155	16 656 582	16 336 334	16 336 334	16 336 334	16 336 334
Liiketoiminnan muut tuotot	252 028	488 410	134 500	350 500	350 500	350 500	350 500
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-983 393	-1 165 415	-968 953	-1 075 080	-1 075 080	-1 075 080	-1 075 080
Palvelujen ostot	-1 348 569	-1 343 495	-1 300 056	-1 382 130	-1 382 130	-1 382 130	-1 382 130
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-9 222 161	-9 092 350	-9 213 766	-9 129 892	-9 129 892	-9 129 892	-9 129 892
Henkilösivukulut	-2 526 735	-2 484 754	-2 432 302	-2 002 362	-2 002 362	-2 002 362	-2 002 362
Poistot ja arvonalentumiset	-827 837	-848 151	-932 000	-959 000	-959 000	-959 000	-959 000
Liiketoiminnan muut kulut	-2 010 554	-2 156 748	-1 944 006	-2 138 370	-2 138 370	-2 138 370	-2 138 370
Liikelylijäämä (-alijäämä)	85 181	-162 347	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	55						
Muut rahoitustuotot	155	287					
Muut rahoituskulut	-1163	-677					
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	84 228	-162 737	0	0	0	0	0
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-84 228	162 738					
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		0	0	0	0	0	0

Rahoituslaskelma

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toiminnan rahavirta							
Liikelylijäämä (-alijäämä)	85 181	-162 347	-1				
Poistot ja arvonalentumiset	827 837	848 151	932 000	959 000	959 000	959 000	959 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-953	-390					
Muut tulo- ja rahoituksen korjauserät	-32 100			-54 000			
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-891 816	-1 785 000	-965 000	-960 000	-1 200 000	-1 115 000	-1 200 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	82 440	900 000	118 000	76 000	76 000		
Käyttöomaisuuden myyntitulot	32 100			54 000			
Toiminnan ja investointien rahavirta	102 688	-199 587	84 998	75 000	-165 000	-156 000	-241 000
Rahoituksen rahavirta							
Lainakannan muutokset	-74 097						
Muut maksuvalmiuden muutokset	-28 591						
Rahoituksen rahavirta	-102 688	0	0	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	0	-199 587	84 998	75 000	-165 000	-156 000	-241 000

Investoinnit

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS	TS 2018		TS 2019		TS 2020		TS 2021		INVEST. YHT. 2018- 2021
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
TULOT*		130		76		0		0	206
MENOT	-960		-1200		-1115		-1100		-4375
NETTO	-830		-1124		-1115		-1100		-4169

* Etelä-Savon Pelastuslaitoksen investointien kuntaosuudet kirjataan käyttötalouteen. Tuloissa on vain avustukset ja pysyvien vastaavien myyntitulot.

Pelastustoimi siirtyy maakunnan tehtäväksi 2020 lukien.

Tuloslaskelmaosa

- tuloslaskelma analysoituna
- tuloslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty tuloslaskelma liikelaitokset ja taseyksikkö

Tuloslaskelma

Talousarvion laskelmaosan tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot. Tuloslaskelmassa toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Tämän jälkeen esitetään tuloslaskelmassa poistoeron, varausten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy tilikauden yli- tai alijäämään, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Maakunnallinen sote- uudistus on valmisteluakataulun mukaan alkamassa vuoden 2020 alussa, mutta siitä ei ole vielä valtioneuvoston päätöksiä. Tämän vuoksi suunnitelmakauden luvuissa vuosille 2020-2021 ei ole huomioitu mahdollisen sosiaali- ja terveyspalveluiden maakuntauudistuksen vaikutuksia, eikä taloudellisia vaikutuksia voida kovin luotettavasti tässä vaiheessa arvioida. Valmistelun mukaan palvelujen tuotanto tulee olemaan 18:lla sote -alueella, jotka aloittavat toimintansa vuoden 2020 alussa. Kokonaisuutena uudistus vähentää noin 200 miljoonaa Mikkelin kaupungin tuloja ja menoja. Tulovähennyksiä tapahtuu pääosin verotuloissa, valtionosuuksissa, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon toimintatuotoissa muilta kunnilta. Menovähennyksiä tapahtuu pääosin Essote:n laskutuksen poistumisessa (-180 milj. euroa), pelastustoimen siirtymisessä (-18 milj. euroa) ja ympäristöterveydenhuollon siirtymisessä (-2 milj. euroa).

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jos käyttöomaisuushyödykkeeseen liittyvät tulonodotukset muuttuvat olennaisesti, on kuntien alaskirjattava tase-arvot ja varattava purkamiskulut kiinteistöistä, joista ollaan luopumassa, kiinteistö on päätetty purettavaksi tai joilla ei ole enää taloudellista tuottoarvoa. Jos kiinteistön käyttöaika on tiedossa, on kiinteistön tase-arvo poistettava sen käyttöaikana; esim. jos kiinteistön käyttöaika on kolme vuotta, tulee kiinteistön jäljellä oleva tase-arvo poistaa kolmen vuoden aikana. Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue valmistelee kiinteistö selvitystä, jonka mukaisesti käytöstä poistuvia kiinteistöjä käsitellään kirjanpidossa ja alaskirjauksiin ja purkukustannuksiin varaudutaan talousarviossa.

Toimintatuotot

Toimintatuotot ovat 107,1 miljoonaa euroa talousarviossa 2018. Toimintatuotot sisältävät myös sisäisten palveluiden myynnin kaupungin sisällä toimialojen välillä sekä ulkoiset ja sisäiset kiinteistöjen vuokratuotot. Toimintatuotot sisältävät 2 miljoonaa euroa myyntivoittoja. Lautakuntien hyväksymiä taksoja tarkastetaan seuraavien hinnoitteluiden yhteydessä. Hinnoittelussa huomioidaan lakisääteisten toimintojen taksamääräykset.

Toimintakulut

Toimintakulut ovat 405,9 miljoonaa euroa talousarviossa 2018. Toimintakuluissa merkittävin erä on Essoten kuntalaskutus 180 miljoonaa euroa. Essoten laskutus on budjetoitu kaupungin omien talousarviolaskelmien mukaisesti pohjautuen Essoten perustamissuunnitelmaan. Essoten laskutusarvio ja -tavoite 180 miljoonaa euroa on haasteellinen, koska vuoden 2017 laskutukseksi on arvioitu 181,4 miljoonaa euroa ja laskutustavoite vuodelle 2017 oli enintään 179 miljoonaa euroa. Toimintakulujen toteutumisen ylitysriskejä sisältyy siten erityisesti Essoten kuntalaskutukseen.

Kaupunginhallitus linjaa talousarviossa toimintakulujen alentamiseksi toteutettavat sopeuttamistoimenpiteet vuodelle 2018 ja suunnitelmavuosille 2019-2021.

Toimintakate

Vuoden 2017 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on -298,5 miljoonaa euroa. Toimintakate on 0,5 miljoonaa euroa heikompi kuin ennusteen 7/2017 toimintakate -298 miljoonaa euroa. Syyskuun 2017 ennusteessa toimintakatteen on arvioitu olevan loppuvuotta kohden hieman pienempi.

Korkotulot ja -menot

Korkotuotot ja muut rahoitustuotot

Kaupungin korkotuotot ovat pääosin konsernin sisäisiä korkotuloja. Vuosina 2017- 2020 korkotuottojen arvioidaan kokonaisuutena säilyvän samalla tasolla. Kaupungin muut rahoitustuotot ovat lähinnä yhtiöiden osinkotuottoja sekä liikelaitosten pääomakorvauksia. Osinkotuottojen odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla tai osinkotuotoille on haettava vaihtoehtoisia tuottoja. Pääomakorvaus koostuu Mikkelin Vesiliikelaitoksen 0,5 milj. euron peruspääomakorvauksesta.

Korkomenot

Euroopan, Yhdysvaltojen ja Kiinan taloustilanteen vuoksi vuoden 2017 ja suunnitelmakauden 2018- 2021 korkotason ennustaminen on vaikeaa ja muutokset korkotasossa voivat olla nopeita. Lyhyiden korkojen negatiivinen korkotaso ei vaikuta pysyvältä rahoitusmarkkinatilanteelta. Euroalueen markkinakorot ovat pysyneet vielä matalalla tasolla huolimatta suhdanteen vahvistumisesta.

Suunnitelmakauden korkokulujen arviointi voi olla yleisen taloudellisen kehityksen epävarmuudesta johtuen lähinnä viitteellistä. Lyhyillä euribor- koroilla on vaikutusta erityisesti korkokulujen puolella. Korkokuluissa ja muissa rahoituskuluissa on varauduttu noin 1,85 % keskimääräisiin rahoituskuluihin vuonna 2018. Kiinteiden korkojen tai korkosuojausten osuus lainoista pidetään vähintään 30 %:n tasolla lainakannasta. Kaupungin rahoituskulut tulevat nousemaan lainamäärän kasvun ja korkotason nousun johdosta suunnitelmakaudella 2018- 2021.

Muut rahoituskulut

Muihin rahoituskuluihin sisältyvät korkosuojauksista maksettavat korot, verotilityskorot, viivästyskorot, takaus- ja luottotappioprovisiot ja rahoitusmenoissa ovat kurssitappiot, lainasaamiset ja erilaiset arvonalentumiset. Mikkelin Vesiliikelaitoksen peruspääomakorvaus näkyy tässä erässä näiden toimijoiden kuluna (vrt. vastaavasti kaupungin muut rahoitustuotot). Muille liikelaitoksille ei ole sovittu peruspääomakorvauksia.

Vuosikate

Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Näiden jälkeen muodostuva vuosikate on 18,7 miljoonaa euroa, joka on ennusteeseen 7/2017 verrattuna 2,4 milj. euroa heikompi. Talousarvioon 2017 verrattuna vuosikate on 0,8 miljoonaa euroa pienempi. Vuosikatteeseen vaikuttaa suunnitelmakaudella talouden sopeuttamistoimenpiteet, joilla on pidettävä keskimääräinen vuosikate vähintään 20 milj. euron tasolla.

Tilikauden tulos

Poistojen määräksi arvioidaan 19,8 milj. euroa, joten vuosikate ei riitä kattamaan käyttöomaisuuspöistöjä. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksenkäsittelyerät sekä tilikauden yli- ja alijäämä. Tilikauden alijäämäksi muodostuu noin 1,1 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelma ja taloussuunnitelma 2018 - 2021

* Sisäiset erät on laskelmissa mukana

Talous	Mikkeli TP 2016	Mikkeli TA 2017	Mikkeli Enn. 7/2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Toimintatuotot							
Myyntituotot	78 105 677	57 707 717	56 700 000	56 671 636	57 805 069	58 961 170	60 140 393
Maksutuotot	20 701 778	5 364 200	6 000 000	4 833 500	4 881 835	4 930 653	4 979 960
Tuet ja avustukset	12 456 839	8 140 420	7 500 000	8 051 408	8 051 408	8 051 408	8 051 408
Muut toimintatuotot	42 341 488	40 125 000	42 925 000	37 530 489	37 555 794	37 931 352	38 310 665
Toimintatuotot yhteensä	153 605 782	111 337 337	113 125 000	107 087 033	108 294 106	109 874 583	111 482 427
Valmistus omaan käyttöön	636 140	378 000	378 000	388 000	388 000	388 000	388 000
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-152 747 648	-100 185 437	-99 220 000	-97 246 701	-98 172 698	-99 107 582	-99 980 613
Palkat ja palkkiot	-115 956 723	-74 873 543	-74 100 000	-74 011 113	-74 751 224	-75 498 736	-76 253 724
Henkilöstösivukulut							
Eläkekulut	-29 261 660	-20 580 185	-20 450 000	-19 885 241	-20 044 323	-20 204 678	-20 305 701
Muut henkilöstösivukulut	-7 529 266	-4 731 709	-4 670 000	-3 350 348	-3 377 151	-3 404 168	-3 421 189
Palvelujen ostot	-207 997 646	-243 695 833	-247 700 000	-243 931 916	-246 371 235	-248 834 948	-251 323 297
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-19 305 801	-15 633 086	-15 500 000	-15 446 964	-15 601 434	-15 757 448	-15 915 022
Avustukset, josta	-33 368 027	-20 821 400	-19 686 400	-19 210 000	-19 306 050	-19 402 580	-19 499 593
Toiminta-avustus liikelaitokselle	-3 870 846	-4 897 000	-3 751 600	-4 081 000	-4 900 000	-4 900 000	-4 900 000
Muut toimintakulut	-35 209 597	-29 209 318	-29 400 000	-30 104 705	-30 405 752	-30 709 810	-31 016 908
Toimintakulut yhteensä	-448 628 719	-409 545 074	-411 506 400	-405 940 286	-409 857 169	-413 812 367	-417 735 434
Toimintakate	-294 386 798	-297 829 737	-298 003 400	-298 465 253	-301 175 063	-303 549 784	-305 865 007
Verotulot	198 632 500	201 275 000	201 000 000	201 660 000	206 543 000	213 138 000	215 269 380
Valtionosuudet	111 475 766	114 000 000	112 800 000	113 418 426	113 700 000	112 400 000	111 100 000
Rahoitustuotot ja kulut							
Korkotuotot	1 823 300	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000
Muut rahoitustuotot	5 585 777	4 530 000	7 930 000	4 480 000	4 530 000	4 530 000	4 530 000
Korvaus peruspääomasta liikelaitokselle	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Korvaus peruspääomasta taseyksiköille	0	0	0	0	0	0	0
Korkokulut	-882 279	-1 550 000	-950 000	-1 450 000	-1 850 000	-3 300 000	-3 500 000
Muut rahoituskulut	-3 181 573	-2 700 000	-3 400 000	-2 700 000	-2 700 000	-2 600 000	-2 500 000
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	3 345 225	2 030 000	5 330 000	2 080 000	1 730 000	380 000	280 000
Vuosikate	19 066 693	19 475 263	21 126 600	18 693 173	20 797 937	22 368 216	20 784 373
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-17 387 217	-19 200 000	-19 200 000	-19 800 000	-19 800 000	-20 000 000	-20 800 000
Arvonalentumiset							
Satunnaiset erät							
Satunnaiset tuotot							
Satunnaiset kulut							
Tilikauden tulos	1 679 476	275 263	1 926 600	-1 106 827	997 937	2 368 216	-15 627
Poistoeron lisäys/ vähennys		45 000	45 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Varausten lisäys/ vähennys	317 539		-1 500 000		-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
Rahastojen lisäys/ vähennys							
Tilikauden yli-/ alijäämä	1 997 015	320 263	471 600	-1 066 827	-462 063	908 216	-1 475 627
TUNNUSLUVUT							
Kertyneet ylijäämät taseessa	7 993 052	8 313 315	4 964 652	3 897 825	3 435 762	4 343 978	2 868 351
Ylijäämät/ asukas	147	153	91	72	63	80	53
Toimintatuotot/ -kulut %	34 %	27 %	27 %	26 %	26 %	27 %	27 %
Vuosikate/ poistot %	110 %	101 %	110 %	94 %	105 %	112 %	100 %
Vuosikate €/ asukas	350	357	388	343	382	410	381

* Mikkelin asukasluku 1.1.2017 54 494

* Sitovuustaso valtuustoon

* Vesilaitoksen sisäisen katteen purkamisen on arvioitu alentavan 3,5 milj. kertyneitä ylijäämiä tilinpäätöksessä 2017

Tuloslaskelma (taseyksikkö ja liikelaitokset eriteltynä)

	Koko kaupunki TA 2018	Kaupunki	Etelä-Savon Pelastus- laitos	Mikkelin Vesiliikelaitos	Otavan Opisto liikelaitos
Talous					
Toimintatuotot					
Myyntituotot	56 671 636	27 694 102	16 563 534	12 000 000	414 000
Maksutuotot	4 833 500	4 790 500	43 000		
Tuet ja avustukset	8 051 408	3 169 658	226 750		4 655 000
Muut toimintatuotot	37 530 489	37 449 739	80 750		
Toimintatuotot yhteensä	107 087 033	73 103 999	16 914 034	12 000 000	5 069 000
Valmistus omaan käyttöön	388 000	388 000			
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-97 246 701	-80 396 880	-11 359 453	-1 620 651	-3 869 718
Palkat ja palkkiot	-74 011 113	-60 352 468	-9 129 892	-1 334 072	-3 194 681
Henkilöstösivukulut					
Eläkekulut	-19 885 241	-17 344 704	-1 776 842	-228 585	-535 110
Muut henkilöstösivukulut	-3 350 348	-2 699 708	-452 719	-57 994	-139 927
Palvelujen ostot	-243 931 916	-239 669 587	-1 382 130	-1 923 949	-956 250
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-15 446 964	-12 563 630	-1 075 080	-1 595 854	-212 400
Avustukset	-19 210 000	-18 910 000	-300 000		
Muut toimintakulut	-30 104 705	-27 586 489	-1 838 370	-209 546	-470 300
Toimintakulut yhteensä	-405 940 286	-379 126 586	-15 955 033	-5 350 000	-5 508 668
Toimintakate	-298 465 253	-305 634 587	959 000	6 650 000	-439 668
Verotulot	201 660 000	201 660 000			
Valtionosuudet	113 418 426	113 418 426			
Rahoitustuotot ja kulut					
Korkotuotot	1 750 000	1 750 000			
Muut rahoitustuotot	4 480 000	4 480 000			
josta PO korv. Liikelaitokselta	500 000	500 000			
Korkokulut	-1 450 000	-979 000		-471 000	
Muut rahoituskulut	-2 700 000	-2 200 000		-500 000	
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	2 080 000	3 051 000		-971 000	
Vuosikate	18 693 173	12 494 839	959 000	5 679 000	-439 668
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 800 000	-15 430 667	-959 000	-3 400 000	-10 333
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden tulos	-1 106 827	-2 935 828	0	2 279 000	-450 000
Poistoeron lisäys/ vähennys	40 000		0	40 000	
Varausten lisäys/ vähennys	0				
Rahastojen lisäys/ vähennys	0				
Tilikauden yli- / alijäämä	-1 066 827	-2 935 828	0	2 319 000	-450 000

Investointi- ja rahoitusosa

- rahoituslaskelma analysoituna
- rahoituslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty rahoituslaskelma liikelaitokset ja taseyksikkö
- investoinnit perusteluineen

Rahoituslaskelma

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä arvio muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen ja sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kunnan maksuvalmiuteen. Vaikutus maksuvalmiuteen kuvaa kunnan rahoitusarvopapereiden sekä rahojen ja pankkisaamisten muutosta vuoden aikana. Siihen sisältyy myös muista maksuvalmiuden muutoksista ne, jotka eivät ole tiedossa talousarviota laadittaessa. Näitä ovat muun muassa lyhytaikaisten saamisten ja korottomien velkojen muutokset.

Talousarvion 2018 rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä vuosikate on 18,7 milj. euroa. Toiminnan rahavirta yhteensä on 16,6 milj. euroa, kun vuosikatteesta on vähennetty omaisuuden myyntivoitot 2,1 milj. euroa. Investointien aiheuttama rahoitustarve on 34,0 milj. euroa, kun investoinneista on vähennetty niihin saadut rahoitusosuudet (1,2 milj. euroa) ja omaisuuden myyntitulot (2,2 milj. euroa). Tulorahoitus ei riitä investointien kattamiseen ja toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu negatiiviseksi 17,4 milj. euroa, minkä kaupunki joutuu rahoittamaan lainarahoituksella.

Lainakannan muutokset 2018

Lainojen määrä kasvaa noin 18,8 milj. euroa ennusteeseen 7/2017 verrattuna. Lainamäärän lisääntyminen johtuu pääosin vedenpuhdistamoinvestoinnista. Kaupunki ottaa uutta pitkäaikaista lainaa 35,0 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisten lainojen määrä vähenee 4,2 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksu on noin 12,0 milj. euroa.

Vuonna 2018 lainamäärän kehityksestä raportoidaan kaupunginvaltuustolle annettavien seurantaraporttien yhteydessä, jolloin 224,2 miljoonaa euroa ylittävälle lainamäärälle haetaan kaupunginvaltuuston hyväksyntä. Lainamäärän ”tekniseen” poikkeamaan vaikuttaa myyntisaamisten, ostovelkojen ja kassavarojen tilanne tilinpäätöksessä. Talousarvion mukaisen lainamäärän ”reaaliseen” ylitykseen voi johtaa se, että tulorahoitus (vuosikate) ei toteudu talousarvion tavoitteiden mukaisesti tai nettoinvestoinnit ylittävät kokonaisuudessa arvioidun. Lisäksi satunnaiset tulot ja menot voivat muuttaa rahoitustilannetta.

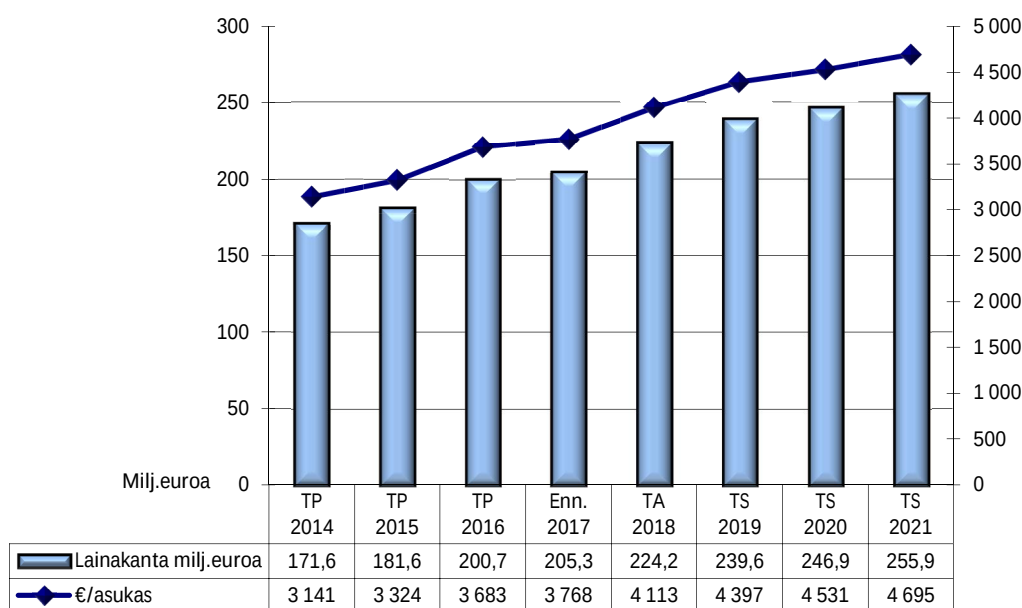
Antolainauksen määrään vaikuttavat kaupungin tililuottosopimusten mukaiset lainat sekä nykyiset antolainat. Uusien antolainojen osalta kaupunginhallitus tekee aina erilliset päätökset. Kaupungin tilinpäätöksessä on lainamäärän arvioinnissa perusteltua aina arvioida antolainauksen määrän muutos konserniyhtiöille ja sen vaikutus kaupungin lainamäärään.

Lainakannan muutokset suunnitelmakaudella 2018- 2021

Pitkäaikaisten lainojen määrää lisätään vuosina 2018- 2021 noin 61,0 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen määrää vähennetään noin 10,5 milj. euroa.

Suunnitelmakauden 2018- 2021 lainamäärä sisältää Metsä- Sairilan jätevedenpuhdistamoa koskevan, vuosille 2016- 2019 ajoittuvan investointimenojen rahoituksen (2016: 10,0 milj. euroa, 2017: 15,0 milj. euroa, 2018: 10,0 milj. euroa, 2019: 5,0 milj. euroa).

LAINAMÄÄRÄN KEHITYKSEN KUVAAJA

Lainasalkun rakenne ja suojaustaso

Lainasalkun rakennetta on tarkoitettu ylläpitää suunnitelmakaudella siten, että vuotuinen suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on vähintään 30 prosenttia. Suojatuilla lainoilla tarkoitetaan kiinteillä koroilla otettuja lainoja ja johdannaisuojauksien määrää. Suojaustasolla tarkoitetaan suojattujen lainojen osuutta kokonaislainamäärästä.

Mikkelin kaupungin suojaustaso on vuoden 2017 alussa noin 46 prosenttia ja suojaukset on tehty pääosin johdannaisuojauksina. Suojaustaso pidetään suunnitelmakaudella noin 40 prosentissa.

Korkosuojausten tarkoitus: Korkosuojauksilla pystytään vähentämään kunnan korkomenojen heiluntaa ja parantamaan ennustettavuutta edesauttaen siten budjetin laatimista ja siinä pysymistä. Korkosuojausautumisella saavutettava vakaampi korko sopii kunnalle myös siksi, että kunnan investoinnit ovat pitkäaikaisia ja korkomenojen äkillisen nousun kompensoimiseksi on olemassa niukasti keinoja.

Rajoitukset korkosuojausten käyttötarkoituksen suhteen: Korkojohdannaisia voidaan käyttää vain korkoriskiltä suojaamiseen. Valtuutetuilla henkilöillä on näin ollen oikeus tehdä vain sellaisia korkosuojauksia, joissa maksettava maksimikorko on joko ennalta tiedossa (esim. kiinteä korko) tai maksettavan koron erotus vaihtuvaan markkinakorkoon on rajoitettu (esim. 3kk euribor + 2 %-yksikköä). Esimerkiksi siis korkojohdannaisista, jossa kunnan maksama korko voi kumuloitua rajoittamattomasti, ei voida käyttää.

Rajoitukset korkosuojausten nimellismäärän suhteen: Tietylle kalenterivuodelle tehtyjen korkosuojausten nimellismäärä saa olla enintään 65 % lainasalkun ennustetusta koosta kyseiselle vuodelle. Suojausten aikahorisontti voi olla pidempi kuin nykyisten lainojen maturiteetti, mikäli hyväksyttyjen tai valmisteilla olevien kunnan taloussuunnitelmien (talousarvio) tai pidemmän tähtäimen ennusteiden perusteella on perusteltua uskoa, että nykyisten lainojen erääntyessä ne jälleenrahoitetaan uudella velalla. Samoin korkosuojauksia voidaan tehdä taloussuunnitelmaan jo budjetoitujen, tulevaisuudessa nostettavien lainojen korkoriskin suojaamiseksi jo ennen ko. lainan nostohetkeä.

Korkosuojausten tekemisvaltuudet: Korkosuojauksia voivat tehdä vain kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Talousjohtaja informoi hyvän hallintotavan mukaisesti kaupunginjohtajaa suojausten tekemisen suunnittelusta ja valmistelusta, koska kaupunginjohtaja allekirjoittaa korkosuojaussopimukset. Valtuutetuilla henkilöillä on myös oikeus purkaa tai muuten muokata tekemiään korkosuojauksia pitäytyen em. rajoissa.

Suojaustasojen määrittely aikaperiodille 0 - 40 vuotta:

1. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 0-4 vuotta (suunnitelmakaudella 2018-2021) siten, että suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on vähintään 30 % ja enintään 65 %.
2. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 5-8 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on vähintään 20 % ja enintään 55 %.
3. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 9-12 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 45 %.
4. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 13-20 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 35 %
5. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 21-40 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 30 %.

Vaihtuvakorkoiset lainat

Vähintään 35 % lainasalkusta pidetään aina vaihtuvassa korossa mm. sen varmistamiseksi, että korkokustannukset laskevat markkinakorkojen laskiessa. Näin haetaan tasapainoa korkoriskin ja korkokustannusten välillä.

Kaupunginjohtaja ja talousjohtaja voi tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihtosopimuksia (ns. basis swap) ja koron- ja valuutanvaihtosopimuksia (ns. cross currency swap) korkokulujen alentamiseksi. Viitekoronvaihtosopimuksen tai koron- ja valuutanvaihtosopimuksen avulla voidaan saavuttaa efektiivisesti euribor-sidonnainen laina, mutta matalammin korkokustannuksin - tyypillisesti matalammalla lainamarginaalilla - kuin nostamalla laina suoraan euribor- sidonnaisena.

Rajoitukset viitekoronvaihtosopimuksen käyttötarkoituksen ja nimellismäärän suhteen: Viitekoronvaihtosopimuksia ja koron- ja valuutanvaihtosopimuksia voidaan käyttää vain yhdessä nimellispääomaltaan samansuuruisen lainan kanssa kyseisen lainan korkomaksun alentamiseksi. Viitekoronvaihtosopimuksessa tai koron- ja valuutanvaihtosopimuksessa kunnan maksettavaksi tulevan koron tulee olla joko 1 kk, 3kk, 6kk tai 12 kk euribor- korko (+ mahdollinen kiinteä marginaali) tai kiinteä euomääräinen korko. Viitekoronvaihtosopimus tai koron- ja valuutanvaihtosopimus voidaan tehdä ennen siihen liittyvän lainan nostoa vain, jos lainan nostosta ja nostoajankohdasta on tehty päätös.

Rahoituslaskelma

Tuhansina euroina

	TP 2016	TA 2017	Ennuste 07/2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	19 066	19 475	21 126	18 693	20 798	22 368	20 784
Tulorahoituksen korjauserät	-3 605	-3 020	-6 516	-2 054	-1 500	-1 500	-1 500
Toiminnan rahavirta yhteensä	15 461	16 455	14 610	16 639	19 298	20 868	19 284
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-28 481	-37 590	-36 625	-37 386	-47 865	-30 460	-30 590
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 285	1 798	2 033	1 226	526	100	150
Käyttöomaisuuden myyntitulot	3 374	5 300	8 163	2 154	2 100	2 050	2 050
Investointien rahavirta yhteensä	-23 823	-30 492	-26 429	-34 006	-45 239	-28 310	-28 390
Toiminnan ja Investointien rahavirta	-8 362	-14 037	-11 819	-17 367	-25 941	-7 442	-9 106
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-50						
Antolainasaamisten vähennykset	9 188	2 500	1 000	1 000	1 000	500	400
Antolainauksen muutokset yhteensä	9 138	2 500	1 000	1 000			
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	40 000	35 000	30 000	35 000	30 000	25 000	25 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 101	-21 000	-21 000	-12 000	-12 000	-14 000	-16 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 352	-520	-4 359	-4 209	-2 510	-3 708	-44
Lainakannan muutokset yhteensä	17 547	13 480	4 641	18 791	15 490	7 292	8 956
Oman pääoman muutokset	0						
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	361						
Vaihto-omaisuuden muutokset	-1 348						
Saamisten muutos	-8 690						
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-1 090	150	150	200	150	150	150
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-10 765	150	150	200	150	150	150
Rahoituksen rahavirta	15 921	16 130	5 791	19 991	15 640	7 442	9 106
Rahavarojen muutos	7 559	2 093	-6 028	2 624	-10 301	0	0
TUNNUSLUVUT							
	TP 2016	TA 2017	Ennuste 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Lainamäärä*	200 700	205 341	205 341	224 132	239 622	246 914	255 870
Lainamäärä/ asukas*	3 683	3 768	3 768	4 113	4 397	4 531	4 695
Investointien omahankintameno, teur	27 196	35 792	34 592	36 160	47 339	30 360	30 440
Investointien tulorahoitus %	70 %	54 %	61 %	52 %	44 %	74 %	68 %
Pääomamenojen tulorahoitus %	49 %	36 %	39 %	40 %	36 %	51 %	45 %

* Suunnitelmakauden 2018- 2021 investointimenot sisältävät Metsä- Sairilan puhdistamoa koskevat ko. vuosille ajoittuvat investointimenot (2018: 12,7 milj. euroa, 2019: 17,7 milj. euroa, 2020: 2,3 milj. euroa, 2021: 2,3 milj. euroa)

* Mikkelin asukasluku 31.12.2016

54 494

Valtuustoon nähden sitovat erät

Rahoituslaskelma eriteltynä

Tuhansina euroina

	TA	2018	Kaupunki	E-Savon pelastus	Mikkelin Vesiliikelaitos	Otavan Opisto Liikelaitos
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate		18 693	12 495	959	5 679	-440
Tulorahoituksen korjauserät		-2 054	-2 000	-54		
Toiminnan rahavirta yhteensä		16 639	10 495	905	5 679	-440
Investointien rahavirta						
Investointimenot		-37 386	-20 665	-960	-15 721	-40
Rahoitusosuudet investointimenoihin		1 226	600	76	550	
Käyttöomaisuuden myyntitulot		2 154	2 100	54		
Investointien rahavirta yhteensä		-34 006	-17 965	-830	-15 171	-40
Toiminnan ja Investointien rahavirta		-17 367	-7 470	75	-9 492	-480
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset						
Antolainasaamisten vähennykset		1 000	1 000			
Antolainauksen muutokset yhteensä		1 000	1 000			
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		35 000	25 000		10 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-12 000	-12 000			
Lyhytaikaisten lainojen muutos		-4 209	-4 209			
Lainakannan muutokset yhteensä		18 791	8 791		10 000	
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset						
Vaihto-omaisuuden muutokset						
Saamisten muutokset						
Korottomien velkojen muutokset		200			200	
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.		200			200	
Rahoituksen rahavirta		19 991	9 791	0	10 200	
Rahavarojen muutos		2 624	2 321	75	708	-480

Talousarviovuoden 2018 ja suunnitelmavuosien 2019- 2021 investoinnit

Kaupungin tavoitteena on rakentaa investointiohjelma (kaupungin netto) siten, että esitys pitää nettoinvestoinnit poistojen tasossa, pois lukien Vesiliikelaitoksen laitosinvestointi.

Investointiohjelman mukaiset hankkeet ja projektit rakentavat kaupunkia kestävästi, tukevat Mikkelin uudistumista projekteilla ja antavat kasvukeskuksen polun löytymiselle mahdollisuuden. Näistä eteenpäin suuntaavaan Mikkelin panostuksista huolimatta on olemassa olevaa kaupunkirakennetta ja palvelurakennetta voitu ylläpitää kriittisissä koh-teissa investoinneilla.

Taloussuunnitelmavuosille 2019 - 2021 esitetyt investoinnit ovat ohjeellisia ja niiden toteutus sopeutetaan vuosittain kaupungin taloudelliseen tilanteeseen. Rakenteellisesti investointiohjelma on jaettu seuraavasti:

- Kiinteä omaisuus
- Talonrakennusinvestoinnit
- Julkinen käyttöomaisuus, kiinteät rakenteet ja laitteet
- Irtain omaisuus
- Arvopaperit ja osuudet
- Taseyksiköt ja liikelaitokset

Keskeisimmät vuodelle 2018 kohdistuvat investoinnit ovat:

- Maan ja kiinteistöjen myynti (tulo 2 milj. euroa) / Tulojen hankkiminen edellyttää erityisesti kerrostalo-tonttimyynnin onnistumista.
- Päiväkoti-investointeja toteutetaan pääsääntöisesti ulkopuolisella rahalla esim. Haukivuori (mahdollisesti Mikalo Oy).
- Rantakylän koulun peruskorjaus ja laajennus (rakentaminen 4,5 milj. euroa, laiteinvestoinnit 0,9 milj. eu-roa) / Rakentaminen on alkanut 2016 ja projekti saatetaan loppuun.
- Tutkitaan aluekoulun mallia, joka perustuisi merkittävään uus-investointiin (2 kpl eteläinen ja itäinen). Tämän yhteydessä ratkaistaan esim. Urheilupuiston, Moisio ja Urpolan koulun saneeraus.
- Anttola-talosta nykyistä suurempi osa saneerataan koulun käyttöön, jonka lisäksi ulkopuolisena inves-tointina toteutetaan Anttolaan koulun uusi osa ja liikuntasali.
- Varaudutaan Sodan ja rauhan keskus Muistin rakentumiseen sekä Taidemuseon peruskorjaukseen.
- Rakennetaan kaksi suotovesien biohiilipellettipilottia alapuolisen Saimaan vesistön puhdistamiseksi (0,25 milj. euroa).
- Hänninkentän huoltorakennuksen uudistaminen alkaa (1 milj. euroa).
- Vt5 yhteysväli Mikkeli-Juva (3 milj. euroa) / Hankkeen kilpailutus on käynnissä ja työt maastossa alkavat keväällä 2018.
- Raviradan alueen katu- ja pysäköintiratkaisut projekti viedään loppuun alueen muun rakentumisen yh-teydessä (0,3 milj.euroa).
- Saimaa Geopark hankkeen toteutuminen varmistetaan (0,1 milj.euroa).
- Mikkelin kyläverkkohanke mahdollistetaan (menot 0,4 milj.euroa ja tulot 0,3 milj.euroa).
- Vesiliikelaitos, Metsä-Sairilan puhdistamo-projekti etenee projektisuunnitelman mukaisesti (kko hanke 43 milj.euroa ja vuosi 2018 12,7 milj. euroa).
- Raviradan jalkapallohallin uusiminen (0,1 milj. euroa)
- Kalevankankaan päiväkoti (1,3 milj. euroa)

Investointiesitys vuodelle 2018 ilman Metsä-Sairilan puhdistamoa (1 000 euroa):

Tulot	2 830 euroa
Menot	24 655 euroa
Netto	21 825 euroa

Metsä-Sairilan puhdistamo (1 000 euroa):

Tulot	550 euroa
Menot	12 731 euroa
Netto	12 181 euroa

INVESTOINTIESITYS 2018 - 2021

KAUPUNKI	HANKKEEN SUURUUS- LUOKKA	2 017 arvio	TA 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
KIINTEÄ OMAISUUS							0
Maa- ja vesialueet							0
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT			2000	2000	2000	2000	8000
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT			-100	-250	-250	-1000	-1600
Rakennusten myynti (voitto)			100	100	50	50	300
TALONRAKENNUSINVESTOINNIT							
<i>Liikelaikokset</i>							0
Päiväkodit ja koulut							
Tikanpellon päiväkodit, korvaava uudisrakennus, vuokraus	-4000			-100			-100
Haukivuoren päiväkodit, korvaava uudisrakennus, vuokraus	-2500		-100				-100
Kalevankankaan päiväkodit, korjaus (tai korvaava uudisrakennus) *	-3500		-1300	-2200			-3500
Rantakylän alueen uusi päiväkodit	-3500				-100	-3250	-3350
Rantakylän koulu (peruskorjaus ja laajennus)							0
<i>Rakennusprojekti</i>	-12300	-5225	-4500	-500			-5000
<i>Koneet ja kalusteet (opetus)</i>	-1200	-200	-900	-100			-1000
Urheilupuiston koulu, peruskorjaus *	-5000		-750	-3000	-1250		-5000
Anttolan yhtenäiskoulu sis. liikuntasali, (Anttola-talo ja uudisosa), vuokraus	-5000		-250	-200			-450
<i>Koneet ja kalusteet (opetus)</i>				-150			-150
Ihastjärven koulun jatkokäyttö/ siirto						-1600	-1600
Lähemäen koulun peruskorjaus *				-100	-100		-200
Moision koulun vanhan osan korvaaminen *	-2200	-100	-50	-1100	-1050		-2200
Eteläinen aluekoulu *				-100			-100
Itäinen aluekoulu *					-100		-100
Kulttuuri							
Mikaelin kunnostus (hissi)		-50	-100	-100	-1000	-3700	-4900
Teatterin peruskorjaus	-5000			-100	-2000	-2000	-4100
Teatterin laajennus (iso näyttämö)	-12000						0
Sodan ja rauhan keskus Muistin perustaminen	-4200	-150	-300	-1000	-2500	-300	-4100
Taidemuseon peruskorjaus	-7000		-100	-1000	-4000	-1500	-6600
Nuoriso							
Kattilansillan nuorisotalo, alapohjan korjaus				-250			-250

KAUPUNKI	HANKKEEN SUURUUS- LUOKKA	2 017 arvio	TA 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
Liikunta							
Hänninkentän huoltorakennus MENOT	-1400		-1000	-400			-1400
Hänninkentän huoltorakennus TULOT			200	100			300
Kalevankankaan alueen lumilatu MENOT					-250	-250	-500
Kalevankankaan alueen lumilatu TULOT					100	100	200
Raviradan jalkopallohallin uusiminen (120x80) MENOT	-2100		-100	-2100			-2200
Raviradan jalkopallohallin uusiminen TULOT				300			300
Rantakylän tekonurmikenttä MENOT						-200	-200
Rantakylän tekonurmikenttä TULOT						50	50
Urpolan kaukalon uudistaminen MENOT				-400			-400
Urpolan kaukalon uudistaminen TULOT				50			50
Rantakeitaan uimahallin suunn. (ratapituus&laajennus)						-50	-50
Kenttäkunnostus Haukivuori						-50	-50
Sosiaali- ja terveystoimi							
ESPER- hanke vaihe 1 (rahoitusratkaisu)	-3000		-150	-150	-150	-150	-600
Julkiset rakennukset							
Kaupungintalon korjaus (inva-hissi)			-200			-100	-300
Kaupungintalon ympäristön piha-alueet					-100		-100
Kaupungin virastotalon osittainen saneeraus			-50	-200	-200	-200	-650
Naisvuoren tornin kunnostus						-300	-300
Sotakoulu, Ristiina		-50	-50	-50			-100
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt							
<i>Koulu- ja esiopetus</i>		-100	-200	-200	-200		-600
<i>ESSOTE-kiinteistöt</i>		-50	-300	-200	-200		-700
<i>Julkiset rakennukset</i>		-50	-100	-100	-100		-300
Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudist. MENOT		-80	-150				-150
Kiinteistöjen rakennusautomaatiojärjestelmien uudist. TULOT			50				50
Rakennusten suunnittelumääräraha			-50	-50	-50		-150
Energialoudelliset investoinnit MENOT		-50	-200				-200
Energialoudelliset investoinnit TULOT		30	50				50
<u>JULKINEN KÄYTTÖMAISUUS</u>							
Kiinteät rakenteet ja laitteet							
Satamalahden kehittäminen, strateginen projekti			-250	-1000	-1000	-1000	-3250
EcoSairila, strateginen projekti			-300	-500	-500	-500	-1800
Vt5 yhteysväli Mli Juva, kaupungin osuus		-1000	-3000	-3000	-1000		-7000
Vt13 Karikon kiertoliittymä (ELY)			-300		-1500		-1800
Vt13 Pelloksen liittymän kanavointi (ELY)				-200			-200

KAUPUNKI	HANKKEEN SUURUUS- LUOKKA	2 017	TA 2018		TS 2019		TS 2020		TS 2021		INVEST. YHT. 2018-2021
		arvio	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
Mannerheimintie, joukkoliikennekatu		-150	-50		-200						-250
Raviradan alueen katu- ja pys.järjestelyt		-1400	-300		-200						-500
Pyöräilyn ja kävelyn edistämishojelman toteuttaminen			-150		-250		-250		-250		-900
Kadut (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		-1000	-1000		-2000		-2000		-2000		-7000
<i>Kadut saneeraus</i>											
<i>Hulevesi</i>											
<i>Kevytliikenne</i>											
<i>Liikenneturvallisuus</i>											
<i>Asuntoalueiden viimeistely</i>											
<i>Pienet järjestelyt</i>											
<i>Suunnitteluhankkeet</i>											
Kadut (yritys- ja uuden asuinrakentamisen tukeminen)		-500	-1000		-1000		-1000		-1000		-4000
Urheilupuiston ympäristön hulevesien käsittely			-200		-500						-700
Ruutukaavakeskustan kehittäminen (sis. torille esiintymislava)		-50	-150		-150		-1000		-1000		-2300
Savilahden rannan yhtenäinen kevytväylä, Graani uusi alue			-150		-250		-300				-700
Suomenniemen keskusta- Kauriansalmi, kevyenliikenteen väylä, kaupungin osuus ELY-projektissa									-500		-500
Suoto- ja hulevesien biohiilikasetin pilotit (Ratinlampi, Urpolan lampi)			-250								-250
Katuvalojen saneeraus (ohjausyksiköt, katuvalot)		-50	-150		-150		-150		-150		-600
Geopark hanke (Unesco status)			-100								-100
Puistot ja leikkipaikat (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		-300	-200		-200		-300		-300		-1000
Kaihun matkailualueen (sis. Mlipuisto) kehittäminen		-100	-100		-50		-50				-200
Suojakallionpuisto (omatoimikorttelikenttä Oravinkatu)			-250								-250
Laihalammen kunnostus									-250		-250
Satamien kunnostukset (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)		-150	-75		-30		-50		-50		-205
Pökkäänlahden koti- ja vierassatama									-200		-200
Uimarantojen kunnostukset		-40	-40		-40		-40				-120
Lentoasema			-100		-50		-50		-50		-250
Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus (työohjelma vahvistetaan käyttösuunnitelman yhteydessä)			-125		-125		-125				-375
Urheilupuiston jalkapallokentän uudistaminen											0
Korvaavat luistelukentät (Laajalampi)									-150		-150

KAUPUNKI	HANKKEEN SUURUUS- LUOKKA	2 017 arvio	TA 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
<u>IRTAIN OMAISUUS</u>							
Mikkelin kyläverkko-hanke MENOT			-400	-25			-425
Mikkelin kyläverkko-hanke TULOT			300				300
Koneet ja kalusto							
Hallinnon palvelualue (Keskushallinto/ruoka- ja puhtauspalvelut)			-75	-75	-75	-75	-300
Sivistyksen palvelualue			-650	-550	-700	-700	-2600
Opetuslautakunta							
Kulttuuri, nuoriso ja liikunta lautakunta							
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue			-100	-100	-100	-100	-400
<u>ARVOPAPERIT JA OSUUDET</u>							
Osakkeet ja osuudet							
Osakkeiden hankinta Saimaa Stadiumi Oy -2030			-200	-200	-200	-200	-800
Osakkeiden hankinta (suunnattu, Ravirata Oy, rataremontti)				-1000			-1000
Osakkeiden myynti							0
<u>YHTEENSÄ</u>							
TULOT			2700	2550	2150	2200	9600
MENOT			-20665	-25945	-23990	-23125	-93725
NETTO (TS vuodet 2019-21 tasapainotetaan vuosittain TA-esityksissä 17 M tasoon)			-17965	-23395	-21840	-20925	-84125

TASEYKSIKKÖ JA LIIKELAITOKSET

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS	HANKKEEN KOKONAI- KUST.ARVO	TA 2017 arvio	TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT*			130	76	0	0	206
MENOT			-960	-1200	-1115	-1100	-4375
NETTO			-830	-1124	-1115	-1100	-4169
OTAVAN OPISTO	HANKKEEN KOKONAI- KUST.ARVO	TA 2017 arvio	TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT							0
MENOT							0
Kalusto		-15	-20	-15	-15	-15	-65
Osakepääomat			-20				-20
NETTO		-15	-40	-15	-15	-15	-85

VESILIIKELAITOS/KUNNALLISTEKNIikka JA LAITOSINVESTOINNIT	HANKKEEN KOKONAIS- KUST.ARvio	TA 2017 arvio	TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT							
MENOT							
<i>Laiteinvestoinnit</i>			-565	-480	-630	-700	-2375
<i>Puhdistamot</i>			-195	-400	-360	-300	-1255
<i>Verkosto</i>			-2230	-2100	-2000	-3000	-9330
NETTO			-2990	-2980	-2990	-4000	-12960
VESILIIKELAITOS/METSÄ-SAIRILAN PUHDISTAMO	HANKKEEN KOKONAIS- KUST.ARvio	TA 2017 arvio	TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT							
MENOT			-12731	-17725	-2350	-2350	-35156
NETTO			-12181	-17725	-2350	-2350	-34606
INVESTOINNIT YHTEENSÄ (Ilman Metsä-Sairilan puhdistamoa)	HANKKEEN KOKONAIS- KUST.ARvio		TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT			2830	2626	2150	2200	9806
MENOT			-24655	-30140	-28110	-28240	-111145
NETTO			-21825	-27514	-25960	-26040	-101339
Poistotaso			19000	19000	19000	19000	
INVESTOINNIT YHTEENSÄ (Metsä-Sairilan puhdistamo mukana)	HANKKEEN KOKONAIS- KUST.ARvio		TS 2018 menot tulot	TS 2019 menot tulot	TS 2020 menot tulot	TS 2021 menot tulot	INVEST. YHT. 2018-2021
TULOT			3380	2626	2150	2200	10356
MENOT			-37386	-47865	-30460	-30590	-146301
NETTO			-34006	-45239	-28310	-28390	-135945

E-S Pelastuslaitoksen investointien kuntaosuudet kirjataan käyttötalouteen. Tuloissa on avustukset ja pysyvien vastaavien myyntivoitot.

* Ennen hankkeiden toteuttamisen aloittamista tehdään erillinen päätös palveluverkon tavoitetilasta ja yksittäisistä kohteista.

Liite 1: Konsernivastuuhenkilöt, Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätös 15.6.2016

Liikelaitokset	
Otavan opiston liikelaitos	Sivistystoimenjohtaja
Mikkelin vesiliikelaitos	Tekninen johtaja
Etelä-Savon pelastuslaitos (taseyksikkö)	Tekninen johtaja
Tytäryhteisöt	
Etelä-Savon Energia Oy	Kaupunginjohtaja
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	Tekninen johtaja
Metsäsairila Oy	Tekninen johtaja
Mikalo Oy	Tekninen johtaja
Mikkelin Asumisoikeus Oy	Tekninen johtaja
Mikkelin opiskelija-asunnot Oy (Moas)	Tekninen johtaja
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	Tekninen johtaja
Mikkelin Jäähalli Oy	Hallintojohtaja
Mikkelin kehitysytio Miksei Oy	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Koulutus Oy	Sivistystoimenjohtaja
Mikkelin Ravirata Oy	Hallintojohtaja
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	Hallintojohtaja
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	Tekninen johtaja
As Oy Pirttitie III	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Kiint.Oy Jääkärintie 31 (Naistinki Oy:n tytär)	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
As Oy Tuppuru	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
As Oy Hirvipari	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki ja Ese omistavat)	Kiinteistöjohtaja
As Oy Mikkelin Nuottapuisto (Mikalon tytär)	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
As Oy Mikkelin Hauki-Koivikko	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	Asuntotoimen päällikkö (Tekninen johtaja*)
Mikkelin Arkistotalo Oy	Kiinteistöjohtaja
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	Kiinteistöjohtaja
Kuntayhtymät	
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	Tekninen johtaja
Etelä-Savon sosiaali- ja terveystoimen kuntayhtymä Essote	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Maakuntaliitto	Kaupunginjohtaja
Vaalijalan ky	Talousjohtaja
Itä-Suomen Päihdehuollon ky	Talousjohtaja
Säätiöt	
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö	Talousjohtaja
Kyyhkylä säätiö	Talousjohtaja
Elinkeinoelämän Keskusarkiston säätiö	Talousjohtaja
Osakkuusyhteisöt (pääösvalta yhdessä muiden kanssa ja riippuen tehdystä sopimuksesta)	
Kiint.Oy Suksimäki (Mikalo Oy omistaa)	Talousjohtaja
Kyyhkylän Asuntolat Oy	Talousjohtaja
Kiint.Oy Vaahteranlehti	Talousjohtaja
Kiint.Oy Otavan Ketola	Talousjohtaja
Mikkelin Pesula Oy	Talousjohtaja
Kiint.Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	Talousjohtaja
As Oy Mikkelin Lehmusrivi	Talousjohtaja
Etelä-Savon Kaapelitelevisio (ei toimintaa)	Talousjohtaja
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	Kaupunginjohtaja
Mikkelin Mikaeli Oy	Talousjohtaja
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	Talousjohtaja
As Oy Partinkartano	Talousjohtaja
Kiint.Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	Talousjohtaja
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	Talousjohtaja

*Henkilöstössä on tapahtunut muutoksia